

Informacja o stanie bezpieczeństwa sanitarnego powiatu lubaczowskiego za 2023 r.

Lubaczów 2024 r.

Spis treści:

Wstęp.....	5
1. NADZÓR NAD PODMIOTAMI LECZNICZYM:	6
2. Zapobieganie oraz zwalczanie zakażeń i chorób zakaźnych u ludzi.....	7
2.1 Zatrucie pokarmowe – Salmonelloza.....	9
2.2 Zakażenie jelitowe wywołane przez Clostridioides difficile	12
2.3 Wirusowe zakażenia jelitowe	13
2.4 Borelioza.....	13
2.5 Giardioza (lamblioza)	14
2.6 Pokąsania i szczepienia przeciwko wściekliznie.....	14
2.7 Płonica (szkarlatyna)	15
2.8 Ospa wietrzna	15
2.9 COVID-19	16
2.10 Grypa	19
2.11 Grypa SENTINEL	20
2.12. Gruźlica	21
3. Roczna ocena stanu uodpornienia powiatu lubaczowskiego	21
3.1 Grypa	22
3.2 Szczepienia przeciw wirusowemu zapaleniu wątroby typu B.....	23
3.3 Szczepienia przeciw ospie wietrznej	24
3.4 Szczepienia przeciw tężcowi, wg wieku.....	25
3.5 Szczepienia poza "Kalendarzem szczepień" wykonane przeciw niektórym chorobom objętym tym kalendarzem, wg wieku.....	25
3.6 Szczepienia przeciw innym chorobom, wg wieku.....	26
3.7 Wyszczepialność dzieci i młodzieży w powiecie lubaczowskim	27
3.8 Niepożądane odczyny poszczepienne	27
3.9 Uchylanie się od obowiązku szczepień ochronnych przez osoby prawnie do tego zobowiązane - działania Państwowej Inspekcji Sanitarnej podejmowane w celu egzekwowania tego obowiązku.....	28
4. Działania oświatowe	28
2. STAN SANITARNY ŚRODOWISKA PRACY – HIGIENA PRACY.....	30
2.1 Nadzór nad czynnikami rakotwórczymi i mutagennymi.	32
2.3 Nadzór nad szkodliwymi czynnikami biologicznymi.....	33

2.4 Choroby Zawodowe.....	34
2.5 Nadzór nad chemikaliami	35
2.6 Azbest.....	36
3. ZAPOBIEGAWCZY NADZÓR SANITARNY	38
3.1 Opiniowanie i uzgadnianie dokumentów wymagających przeprowadzenia strategicznej oceny oddziaływania na środowisko.....	39 39
3.2 Opiniowanie i uzgadnianie dokumentów w postępowaniu w sprawie oceny oddziaływania przedsięwzięcia na środowisko.....	40
3.3 Uzgodnienia dokumentacji projektowej pod względem wymagań higienicznych i zdrowotnych.....	41
3.4 Uzgodnienia projektów decyzji o warunkach zabudowy i zagospodarowania terenu oraz lokalizacji inwestycji celu publicznego	43
3.5 Uczestniczenie w dopuszczeniu do użytkowania obiektów budowlanych	44
4. HIGIENA KOMUNALNA	47
4.1 Zaopatrzenie ludności w wodę	47
4.2 Stan sanitarno-techniczny wodociągów	49
4.3 Nadzór nad jakością wody.....	50
4.4 Przekroczenia w wodociągach zbiorowego zaopatrzenia w wodę	52
4.5. Pływalnie	57
4.6. Miejsca Okazjonalnie Wykorzystywane do Kąpieli	59
4.7. Stan sanitarny obiektów użyteczności publicznej.....	60
4.8 Kontrole sanitarne na terenie powiatu lubaczowskiego.....	65
5. NADZÓR NAD BEZPIECZEŃSTWEM ŻYWNOŚCI I ŻYWIENIA.....	69
5.1 Zakres nadzoru sanitarnego	69
5.2 Ogólna ocena stanu sanitarnego nadzorowanych obiektów	72
5.3 Nadzór organów Państwowej Inspekcji Sanitarnej nad zakładami żywienia zbiorowego typu otwartego.....	73
5.4 Stan sanitarny środków transportu żywności.....	74
5.5 Jakość zdrowotna środków spożywczych.....	75
5.6. Realizacja planu poboru próbek.....	75
5.7 Znakowanie środków spożywczych.....	78
5.8 Nadzór nad obrotem grzybami i przetwórstwem grzybów oraz zatrucia grzybami	79

5.9 System Wczesnego Ostrzegania o Niebezpiecznej Żywności i Paszach – RASFF	80
5.10 Badanie żywności w kierunku obecności organizmów genetycznie zmodyfikowanych (GMO)	82
6. Nadzór organów Państwowej Inspekcji Sanitarnej nad bezpieczeństwem zdrowotnym suplementów diety, żywności dla określonych grup oraz żywności obowiązkowo wzbogacanej	83
6.1 Nadzór nad bezpieczeństwem zdrowotnym suplementów diety	83
6.2 Żywność dla określonych grup	83
6.3 Żywność obowiązkowo wzbogacana	83
6.4 Jakość zdrowotna materiałów i wyrobów przeznaczonych do kontaktu z żywnością	84
6.5 Wybrane zagadnienia żywienia zbiorowego	84
6.6 Kontrole bloków żywienia w szpitalach	85
6.7 Żywienie dzieci i młodzieży w jednostkach systemu oświaty	85
Działania podejmowane na rzecz ograniczenia dostępności i spożywania środków spożywczych niespełniających wymagań określonych §1 ust. 1 i ust. 2 Rozporządzenia Ministra Zdrowia z dnia 26 lipca 2016 r. oraz napojów energetyzujących przez dzieci i młodzież w jednostkach systemu oświaty	86
6.8. Realizacja działalności profilaktyczno-oświatowej w zakresie bezpieczeństwa zdrowotnego żywności i żywienia	88
6.9. Produkty kosmetyczne	89
7. NADZÓR SANITARNO – HIGIENICZNY PLACÓWEK OŚWIATOWO WYCHOWAWCZYCH	90
7.1 Warunki do utrzymania higieny, ciepła woda w sanitariatach	92
7.2 Ergonomia mebli w szkołach i przedszkolach	92
7.3 Rozkład zajęć lekcyjnych	93
7.4 Możliwość pozostawiania podręczników w szkole	94
7.5 Warunki do prowadzenia zajęć wychowania fizycznego	96
7.6 Temperatura w pomieszczeniach	97
7.7 Dożywianie dzieci i młodzieży w szkołach	98
7.8 Wypoczynek dzieci i młodzieży	98
8. OŚWIATA ZDROWOTNA I PROMOCJA ZDROWIA	101
9. DZIAŁALNOŚĆ LABORATORYJNA	110
10. PODSUMOWANIE	114

Wstęp

Państwowy Powiatowy Inspektorat Sanitarny w Lubaczowie przekazuje „*Informację o stanie bezpieczeństwa sanitarnego Powiatu Lubaczowskiego za rok 2023*”. Przedstawiona niżej dokumentacja została opracowana na podstawie informacji uzyskanych podczas wykonywania czynności kontrolnych w ramach bieżącego i zapobiegawczego nadzoru sanitarnego prowadzonego przez pracowników Powiatowej Stacji Sanitarno – Epidemiologicznej w Lubaczowie. W przedłożonym Państwu raporcie zostały szczegółowo opisane aspekty sytuacji epidemiologicznej w zakresie chorób zakaźnych, nadzoru na jakością wody przeznaczoną do spożycia przez ludzi, obiektami żywieniowo – żywnościowymi, zakładami pracy, podmiotami leczniczymi oraz placówkami oświatowymi. Podkreślono również znaczenie edukacji zdrowotnej i promocji zdrowego stylu życia, w tym racjonalnego odżywiania i aktywności fizycznej. Nadzór nad higieną pracy z naciskiem na profilaktykę chorób zawodowych i przestrzeganie przepisów środowiska pracy, stanowił istotny element naszych działań.

Swoje działania PPIS w Lubaczowie wykonywał, zgodnie z wytycznymi Głównego Inspektora Sanitarnego oraz Planem Zasadniczych Zadań Podkarpackiego Państwowego Wojewódzkiego Inspektora Sanitarnego. W oparciu o przepisy krajowe koncentrowaliśmy się na edukacji i wsparciu przedsiębiorców oraz personelu medycznego poprzez organizację warsztatów i szkoleń. Szczególną uwagę poświęcono nadzorowi nad jakością wody do spożycia oraz promocji szczepień ochronnych.

Mamy nadzieję, że informacja ta przyczyni się do dalszego podnoszenia standardów sanitarnych w powiecie lubaczowskim, zapewniając mieszkańcom bezpieczeństwo zdrowotne. Jestem przekonany, że nasze działania, prowadzone w sposób merytoryczny oraz odpowiedzialny przyczyniają się do ochrony i promocji zdrowia publicznego.

*Państwowy Powiatowy Inspektor Sanitarny
w Lubaczowie
mgr inż. Tomasz Lichacz*

1. NADZÓR NAD PODMIOTAMI LECZNICZYM:

PSSE w Lubaczowie w zakresie epidemiologii regularnie przeprowadza kontrole sanitarne w ramach bieżącego nadzoru, skupiając się min. na weryfikacji czy pomieszczenia i urządzenia wykorzystywane przez podmioty lecznicze spełniają szczegółowe kryteria w odniesieniu do zakresu oferowanych usług medycznych. Działania te obejmują również inicjatywy mające na celu zapobieganie rozprzestrzenianiu się zakażeń i chorób zakaźnych, właściwe postępowanie z odpadami medycznymi oraz egzekwowanie przestrzegania przepisów dotyczących ochrony zdrowia przed skutkami używania tytoniu i produktów tytoniowych.

W 2023 r. przeprowadzono w tym zakresie **119** kontroli sanitarnych, które w **6** podmiotach leczniczych wykazały nieprawidłowości sanitarno – higieniczne.

Na stwierdzone nieprawidłowości, zostały wydane decyzje nakazowe zobowiązujące strony postępowania do usunięcia naruszeń wymagań sanitarno-higienicznych w ww. obiektach. Wszystkie decyzje zostały zrealizowane, z wyjątkiem jednego podmiotu, któremu termin realizacji wykonania obowiązków został przedłużony. W pozostałych nadzorowanych podmiotach leczniczych, stan sanitarny i higieniczny oceniony został jako dobry. Na bieżąco prowadzone były działania zmierzające do zapobiegania zakażeniom poprzez min. opracowane i wdrażane procedury higieniczno - sanitarne.

Gospodarka odpadami medycznymi w skontrolowanych przez komórkę Epidemiologii podmiotach prowadzona jest w sposób prawidłowy, z uwzględnieniem zapisów rozporządzenia Ministra Zdrowia z dnia 5 października 2017 r. w sprawie szczegółowego sposobu postępowania z odpadami medycznymi.

W palcówkach medycznych będących pod nadzorem opracowane są procedury:

- mycia i dezynfekcji rąk,
- mycie i dezynfekcja narzędzi,
- mycia i dezynfekcji powierzchni dotykowych i bezdotykowych,
- postępowania w przypadku skażenia materiałem biologicznym,
- postępowania po ekspozycji,
- postępowania z odpadami medycznymi,
- postępowania z brudną bielizną.

Wszystkie czynności wykonywane są zgodnie z procedurami.

Podczas kontroli sanitarnych szczegółowo analizowano aktualne wyniki badań potwierdzające skuteczność sterylizacji fizycznej, chemicznej oraz biologicznej. Nie stwierdzono żadnych nieprawidłowości w procesach sterylizacji. W roku 2023, Oddział Laboratoryjny Powiatowej Stacji Sanitarno-Epidemiologicznej w Lubaczowie, przeprowadził 144 badania w zakresie kontroli procesów sterylizacji, mających

na celu ocenę efektywności tego procesu. Do ich weryfikacji metodą biologiczną wykorzystano Sporal A, który po ekspozycji w autoklawie przekazywany był do PSSE w Lubaczowie celem dalszej analizy.

2. Zapobieganie oraz zwalczanie zakażeń i chorób zakaźnych u ludzi

Działania związane z ochroną zdrowia publicznego w 2023 roku były bezpośrednio realizowane i związane z aktualną sytuacją epidemiologiczną, występowaniem chorób zakaźnych oraz zakażeń na terenie powiatu lubaczowskiego w odniesieniu do kraju i świata.

Obejmowały one przede wszystkim realizację Programu Szczepień Ochronnych, w tym realizację szczepień, które są częścią koordynowanych przez Światową Organizację Zdrowia, programów eliminacji i wybranych chorób zakaźnych. Poniżej przedstawiono dane dotyczące kształtowania się sytuacji epidemiologicznej chorób zakaźnych na terenie powiatu lubaczowskiego w 2023 roku w stosunku do roku 2022.

W roku 2023 przeprowadzono 1308 dochodzeń epidemiologicznych, które miały na celu:

- ustalenie źródła zakażenia,
- wykrycie czynnika etiologicznego powodującego zachorowanie,
- objęcie nadzorem osób z kontaktu z chorym lub podejrzanym o zakażenie,
- przeprowadzanie kwalifikacji zachorowań zgodnie z definicjami przypadków chorób zakaźnych dla potrzeb nadzoru epidemiologicznego.

Na terenie powiatu lubaczowskiego w roku 2023 zarejestrowano 1308 przypadków zachorowań na choroby zakaźne (w 2022 – 2515), z powodu których hospitalizowanych było 341 osób (26,07 % wszystkich zarejestrowanych przypadków).

W Tabeli 1. zaprezentowano wybrane jednostki chorobowe, które znalazły się w rocznym sprawozdaniu za rok 2023 w porównaniu do roku 2022. Szczegółowy opis tych jednostek chorobowych został umieszczony w kolejnych sekcjach opracowania.

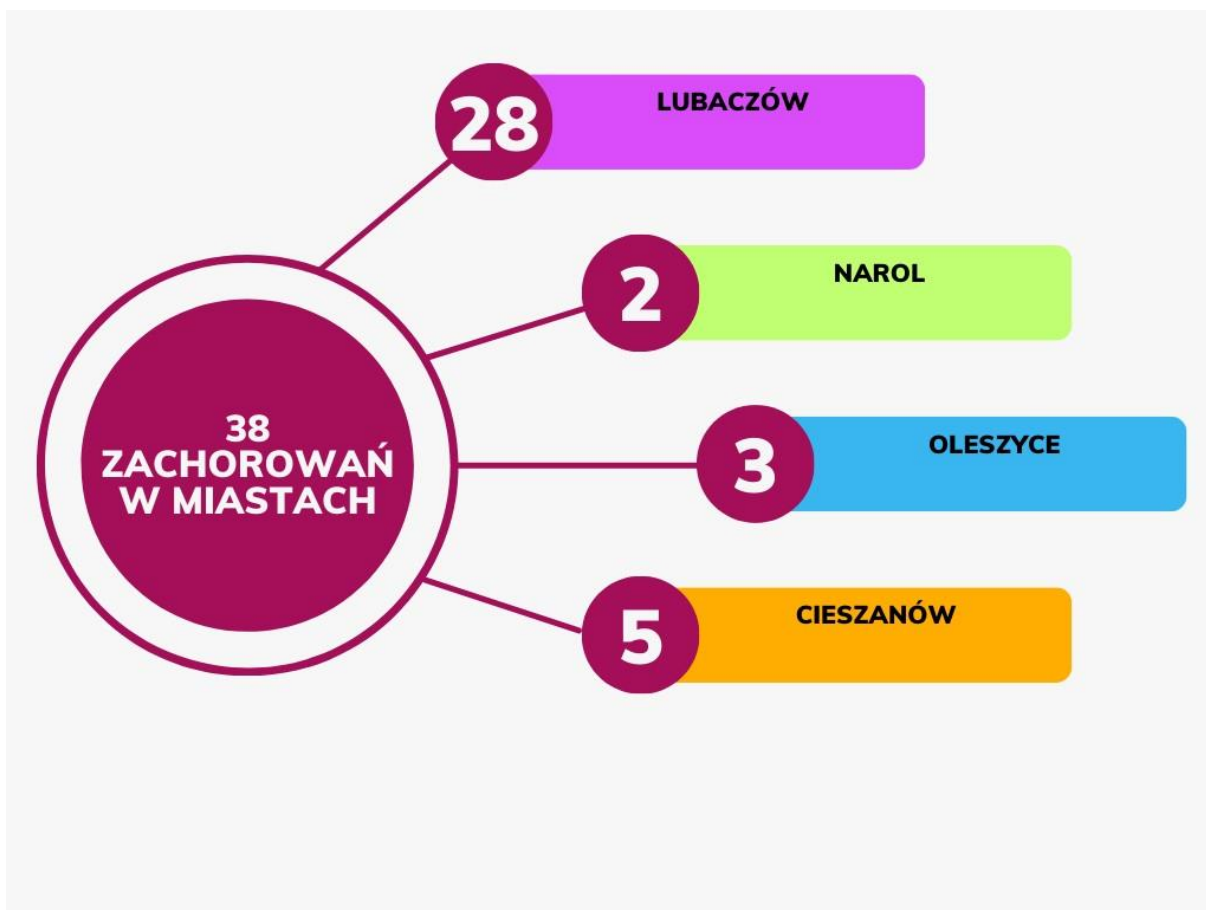
Tabela 1. Wybrane jednostki chorobowe wykazane w roku 2023 w porównaniu do 2022r.

Lp.	KOD Wg ICD-10	JEDNOSTKA CHOROBY		<u>ROK 2022</u> Liczba zachorowań	<u>ROK 2023</u> Liczba zachorowań
0	1	2		6	7
4	A02.0	Salmoneloza	zatrucia pokarmowe ^{UE/PL}	28	89
6	A02.2-8		inne zakażenia pozajelitowe ^{PL}		1
13	A04.7		wywołane przez <i>Clostridium difficile</i> ^{PL}	11	4
14	A04.8		inne określone	7	5
23	A07.1	Giardioza (lamblioza) ^{UE}		32	30
25	A08.0	Wirusowe zakażenia jelitowe (ogółem)	wywołane przez rotawirusy	67	26
26	A08.1		wywołane przez norowirusy	41	23
27	A08.2-3		inne określone	14	4
28	A08.4		nieokreślone	24	56
29	A08.0-4	Wirusowe zakażenia jelitowe u dzieci do lat 2 ⁷⁾		56	43
30	A09	Biegunka i zapalenie żołądkowo- jelitowe BNO, o prawdopodobnie zakaźnym pochodzeniu	ogółem	35	37
31			W tym dzieci do roku 2	7	14
45	A38	Płonica (szkarlatyna) ^{PL}		9	79
46	A46	róża		3	7
63	A56	Inne choroby przenoszone drogą płciową wywołane przez Chlamydie ^{UE/PL}			1
64	A69.2	Borelioza z Lyme		46	76
77	Z20.3/Z24.2;Z28	Styczność i narażenie na wściekliznę / potrzeba szczepień ¹²⁾		15	18
95	B01	Ospa wietrzna ¹⁾		55	110

106	B18.2		typu C - przewlekłe i BNO ^{UE/PL 16)}		1
109	Z21	Nowo wykryte zakażenia HIV ^{UE, 17)}			2
110	B26	Świnka (nagminne zapalenie przyusznic) ^{UE/PL}			2
112	B67	Bąblowica (echinokokoza) ^{UE}			1
115	wym. niżej	Choroba wywołana przez <i>Streptococcus pneumoniae</i> , inwazyjna ^{UE, 18)}	ogółem		2
118	J13;B95.3/(...)		inna określona i nieokreślona		2
127	G03	Zapalenie opon mózgowych inne i nieokreślone			1
130	J10-J11	Grypa ^{UE/PL}	ogółem	2	5
139	U07.1-2	Zakażenia SARS-CoV-2 (COVID- 19) ^{UE}		2050	358
151	J12.1;J20.5; J21.0;B97.4(...)	Zakażenia wirusem RSV	ogółem		55
152			w tym u dzieci do lat 2		27
153	J10-J11	Grypa potwierdzona wynikiem szybkiego testu antygenowego ²⁵⁾			218

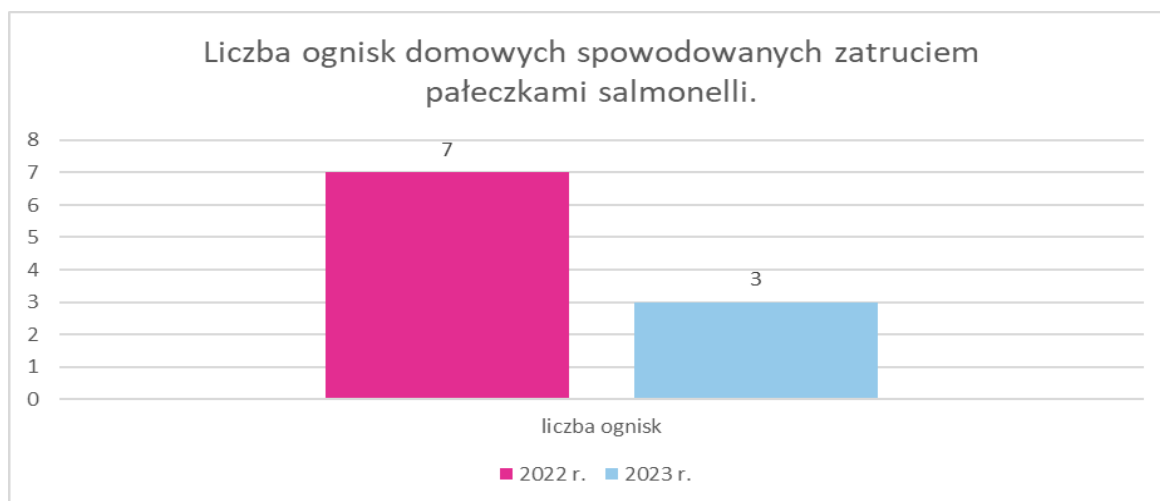
2.1 Zatrucie pokarmowe – Salmonelloza

W 2023 r. zarejestrowano 89 zachorowań na Salmonellozę, 69 przypadków wymagało hospitalizacji. W porównaniu do ubiegłego roku odnotowano wzrost zachorowań. Najwięcej przypadków wystąpiło u mieszkańców wsi - 51, natomiast wśród mieszkańców miasta - 38 (rys. 1). Największy wzrost liczby zachorowań notuje się w miesiącach wiosennych i letnich (tab.2, rys. 3), w przeważającej części są to dzieci w wieku od 0-9 lat (tab.3, rys.4). W 2023 r. pobrano 953 wymazy (styczność, badania kontrolne nosicieli i ozdrowieńców) (rys. 3).

Rys. 1 Liczba zachorowań w rozbiściu na miasta powiatu lubaczowskiego.

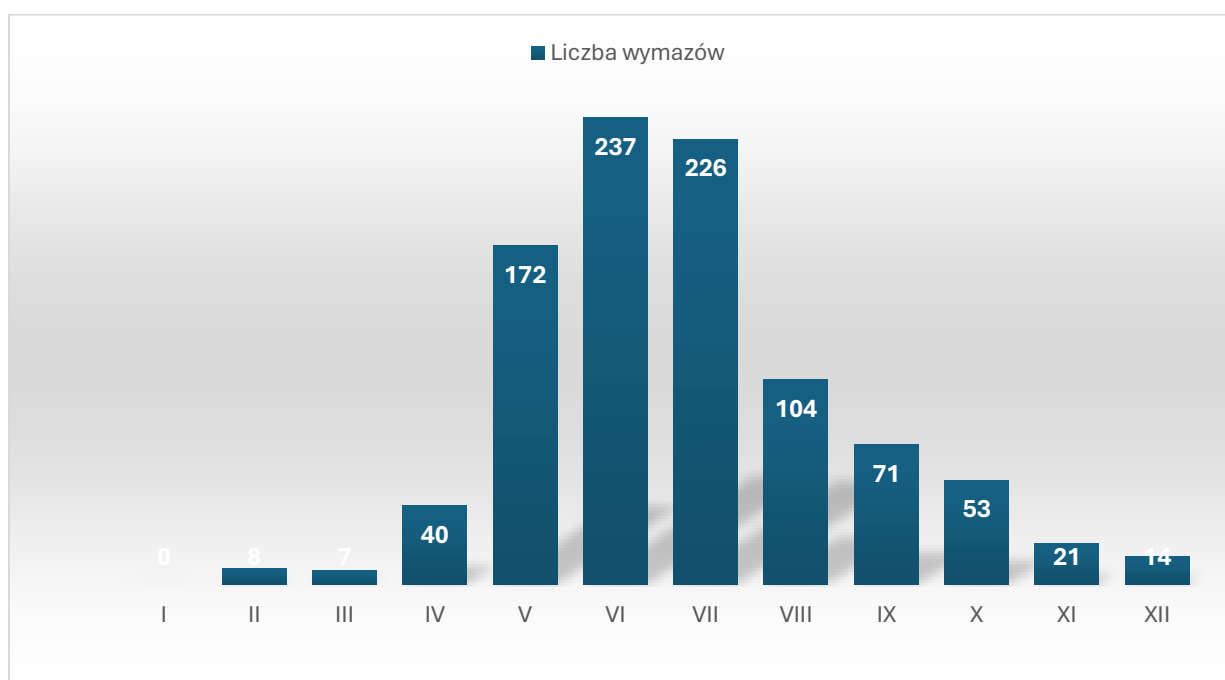
W 2023 r. w powiecie lubaczowskim zarejestrowano 3 ogniska domowe spowodowane zatruciem pałeczkami salmonelli, jest to spadek w porównaniu do roku ubiegłego, w którym zarejestrowano 7 ognisk (rys. 2).

Rys. 2 Liczba Ognisk domowych spowodowanych zatruciem pałeczkami salmonelli.

Tabela 2. Sezonowość Salmonellozy z ostatnich dwóch lat wg daty zachorowania

	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII
2023	0	2	1	15	24	27	2	12	0	3	2	1
2022	0	1	0	0	2	14	4	1	3	2	1	0

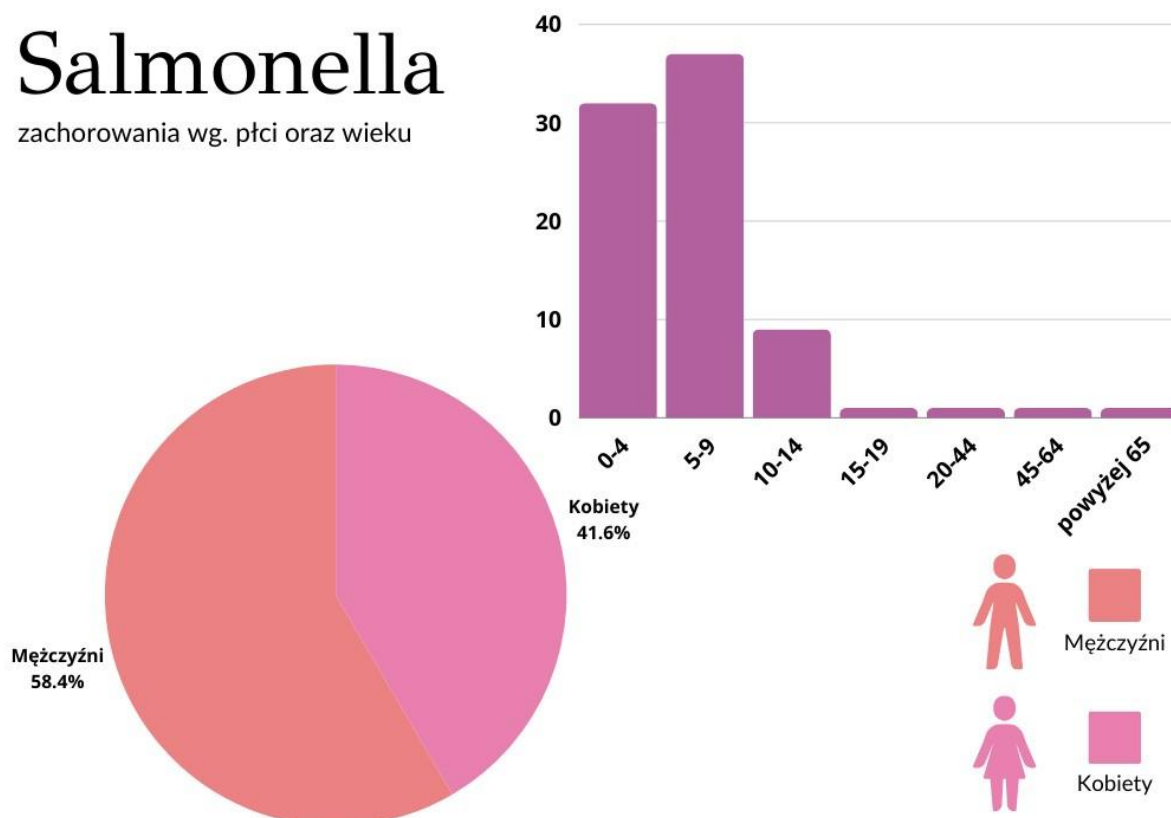
Rys. 3 Ilość pobranych wymazów w kierunku Salmonelli u ozdrowieńców nosicieli oraz ze styczności w 2023 r.

Tabela 3. Zachorowania na Salmonellozy wg grup wiekowych

Grupa wiekowa	Liczba zachorowań
0 – 4 lat	32
5 – 9 lat	37
10 – 14 lat	9
15 – 19 lat	1
20 – 44 lat	1
45-64 lat	1
Powyżej 65 lat	7

Salmonella

zachorowania wg. płci oraz wieku

Rys. 4. Zachorowania na Salmonellozę wg. płci oraz wieku

2.2 Zakażenie jelitowe wywołane przez *Clostridium difficile*

Clostridium difficile jest bakterią powszechnie występującą w środowisku. Kolonizacja tym patogenem jest szczególnie częsta w warunkach szpitalnych. Do wystąpienia choroby przyczyniają się takie czynniki jak:

- hospitalizacja,
- antybiotykoterapia,
- wiek,
- obciążenie chorobami współistniejącymi.

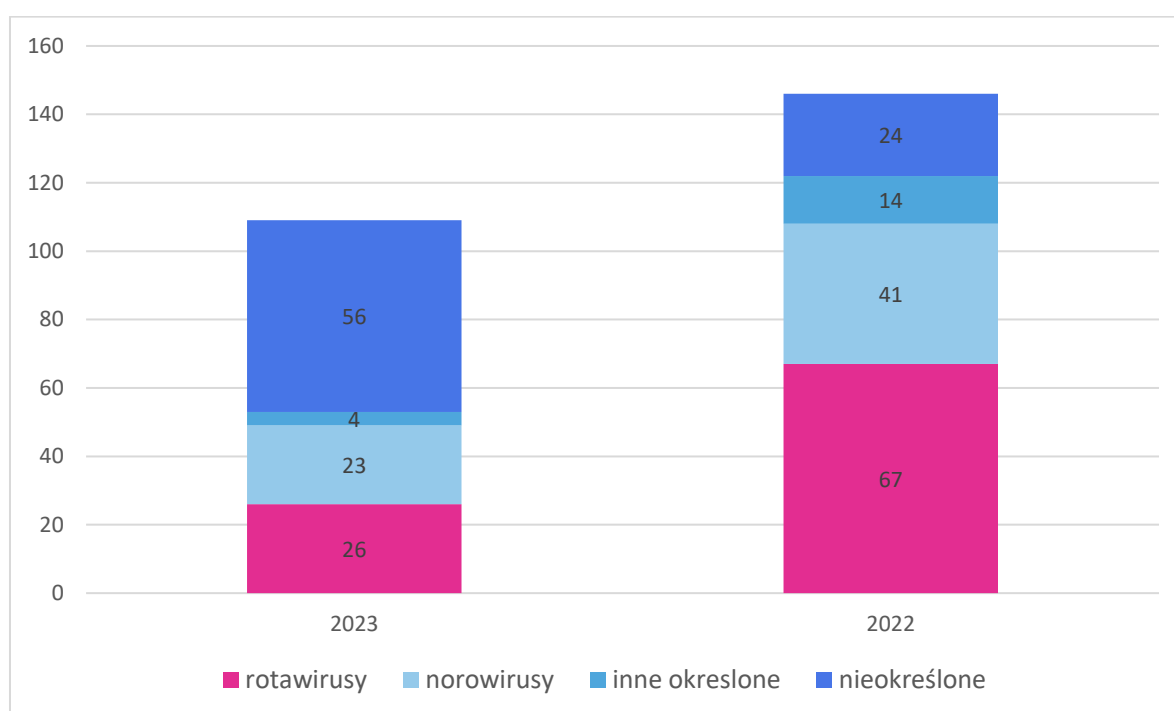
W porównaniu do roku ubiegłego ilość zachorowań zmalała o 60%. W 2023 roku zarejestrowano 4 przypadki, natomiast w 2022 r. - 11.

2.3 Wirusowe zakażenia jelitowe

W 2023 roku zarejestrowano 99 przypadków wirusowych zakażeń jelitowych z czego 43 przypadki to zakażenia u dzieci do lat 2:

- 26 spośród nich to zakażenia wywołane przez rotawirusy,
- 23 przypadki to zachorowania wywołane przez norowirusy,
- 4 przypadki to zachorowania wywołane przez inne określone wirusy,
- 56 przypadków to zachorowania wywołane przez nieokreślone wirusy.

W porównaniu do roku ubiegłego, widać spadek liczby zachorowań (2022 r. – 146 przypadków) (rys.5).

Rys.5 Porównanie wirusowych zakażeń jelitowych w 2022 r. oraz 2023 r.

2.4 Borelioza

Borelioza jest wieloukładową chorobą zakaźną przenoszoną przez kleszcze. W 2023 roku odnotowano wzrost liczby przypadków zachorowań na boreliozę w porównaniu z poprzednim rokiem. Zarejestrowano 76 przypadków (w 2022 r. - 46 przypadków zachorowań). Najczęstszą postacią boreliozy jest postać skórna w postaci rumienia wędrującego we wczesnej fazie choroby. Większość pacjentów była leczona ambulatoryjnie, jedynie 13 osób zostało hospitalizowanych. Rumień wędrujący wystąpił u 72 osób. Pozostałe przypadki to zachorowania z objawami ze strony układu kostno-stawowego.

2.5 Giardioza (lamblioza)

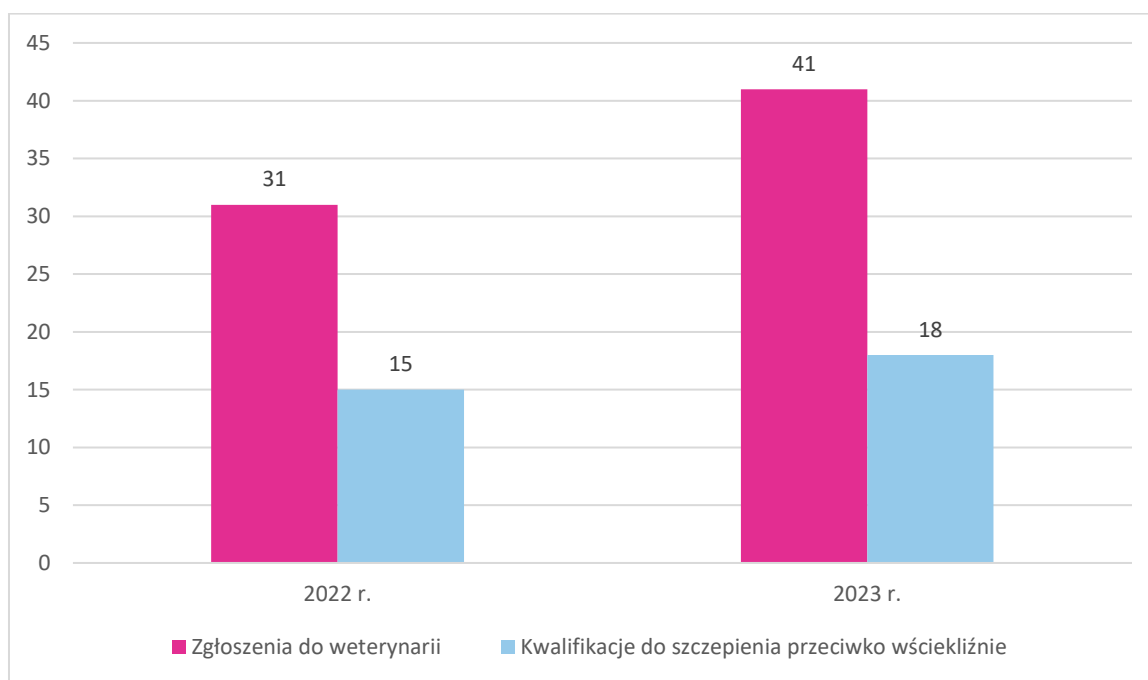
Choroba wywoływana przez grupę mikroskopijnych jednokomórkowych pasożytów, które mogą zarazić psy, koty, gryzonie i ludzi. Zakażenie występuje po spożyciu pasożyta, często powodując biegunkę oraz wymioty. W 2023 r. poziom zachorowań na giardiozę utrzymuje się na podobnym poziomie co w poprzednich latach.

2023 roku - 30 zachorowań

2022 roku - 32 zachorowania

2.6 Pokąsania i szczepienia przeciwko wścieklicznie

W ramach współpracy z Państwową Inspekcją Weterynaryjną w 2023 r. zgłoszono **41 pokąsań** przez zwierzęta, celem obserwacji z czego **18 osób** zakwalifikowano do szczepień p/wścieklicznie (ryc. 6).

Rys. 6 Porównanie liczby zgłoszeń do weterynarii oraz kwalifikacji do szczepień przeciwko wścieklicznie w 2022 r. oraz 2023 r.

2.7 Płonica (szkarlatyna)

Płonica jest ostrą chorobą zakaźną, która objawia się zmianami zapalnymi błony śluzowej gardła, anginą, gorączką, wymiotami i drobnoplamistą wysypką.

W 2023 roku zarejestrowano 79 przypadków zachorowań na szkarlatynę, z czego 3 przypadki wymagały hospitalizacji, natomiast w 2022 r. zarejestrowano 9 przypadków.

Zachorowalność w 2023 r. w miastach i na wsiach była na podobnym poziomie (rys.7).

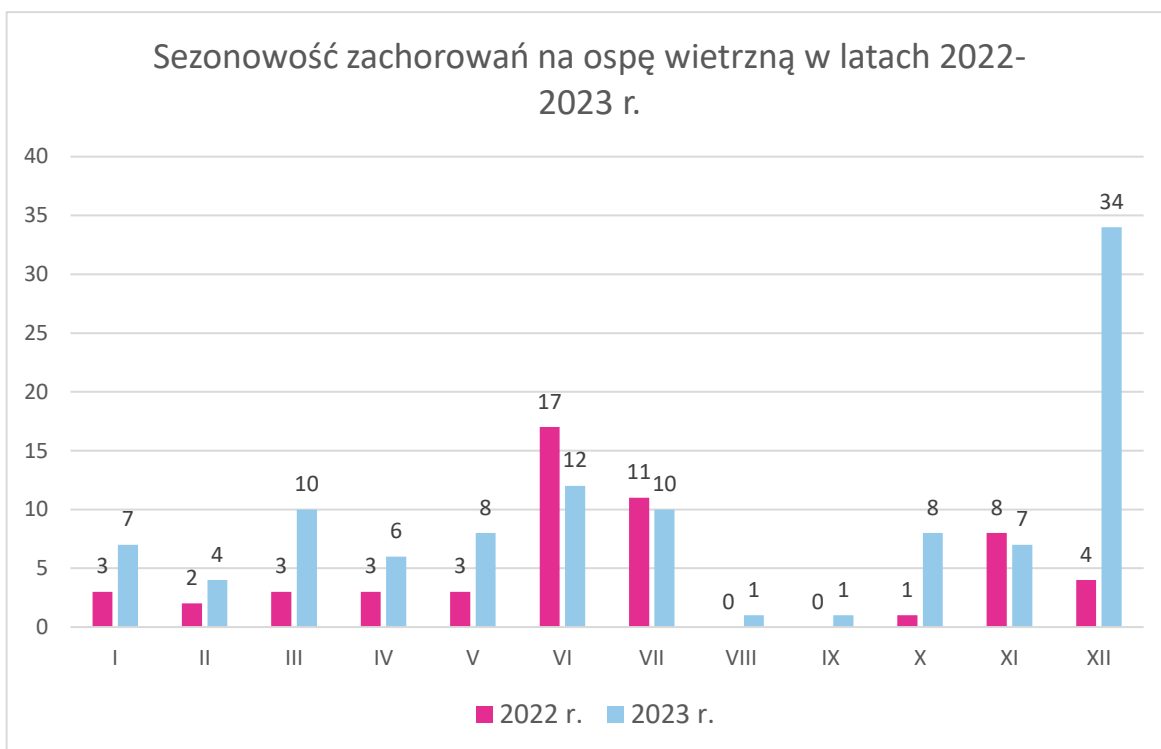
Rys. 7 Liczba zachorowań na płonicę w rozbiciu na miasto i wieś.

2.8 Ospa wietrzna

Ospa wietrzna występuje zwykle u dzieci. Na ogół stwierdza się u nich łagodne objawy kliniczne takie jak: brak łaknienia, ból głowy, osłabienie, niewysoka gorączka, wysypka.

Zachorowalność na ospę wietrzną w 2023 roku uległa wzrostowi w stosunku do roku ubiegłego o 50 % - zgłoszono 110 przypadków (2022 r. - 55). Na ospę wietrzną na terenie powiatu lubaczowskiego w 2023 roku zaszczepiono 93 dzieci.

Znaczną ilość zachorowań na ospę wśród dzieci notuje się na terenach wiejskich, bo aż 98 przypadków na 110 zgłoszonych.

Rys. 8 Sezonowość zachorowań na ospę wietrzną w latach 2022-2023 r.

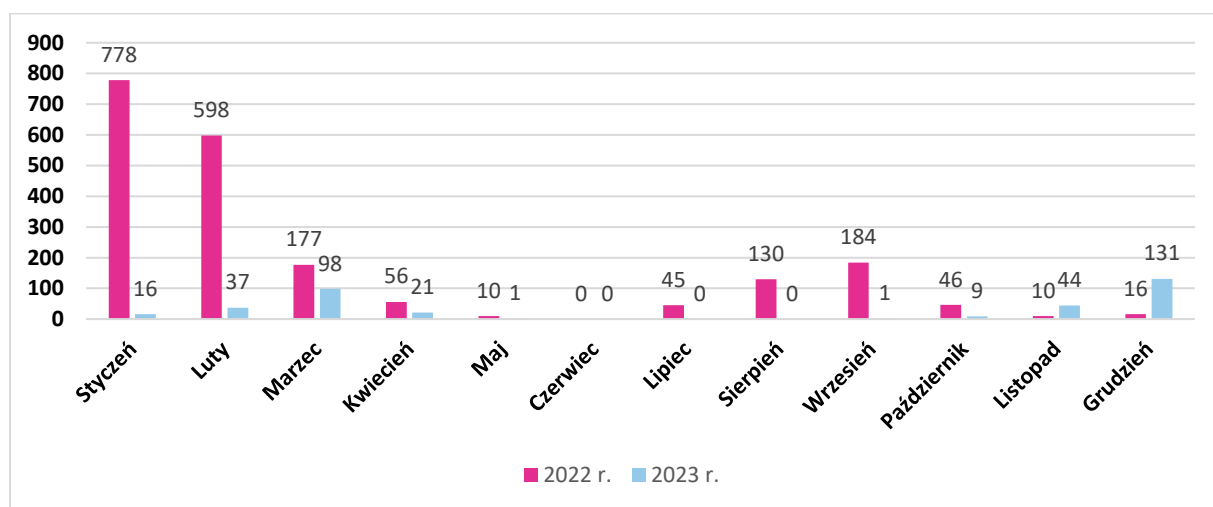
2.9 COVID-19

Poziom zachorowań na wirusa SARS-CoV-2 w 2023 r. był znacznie niższy niż w roku ubiegłym. Na terenie powiatu lubaczowskiego w **2023 roku zarejestrowano 358** potwierdzone przypadki zachorowań na COVID-19, z czego 74 osób było hospitalizowanych, natomiast w 2022 r. potwierdzono 2050 przypadków zachorowań.

Tabela 4 oraz wykres (rys.9) prezentują przypadki zachorowań na COVID-19 w powiecie lubaczowskim, rozkładając je na poszczególne miesiące w latach 2022 i 2023. Analiza tych danych ujawnia wyraźny spadek liczby zachorowań w roku 2023, z największą liczbą przypadków zarejestrowanych w grudniu 2023. Te narzędzia analityczne dostarczają kluczowych informacji o trendach miesięcznych i zmianach w dynamice zachorowań co jest niezbędne dla oceny efektywności podejmowanych działań z zakresu zdrowia publicznego oraz planowaniu ich na przyszłość.

Tabela 4. Liczba potwierdzonych przypadków COVID-19 w 2022 r. i 2023 r

Miesiąc	Liczba przypadków potwierdzonych COVID-19 w powiecie lubaczowskim w 2023 r.	Liczba przypadków potwierdzonych COVID-19 w powiecie lubaczowskim w 2022 r.
Styczeń	16	778
Luty	37	598
Marzec	98	177
Kwiecień	21	56
Maj	1	10
Czerwiec	0	0
Lipiec	0	45
Sierpień	0	130
Wrzesień	1	184
Październik	9	46
Listopad	44	10
Grudzień	131	16
razem	358	2050

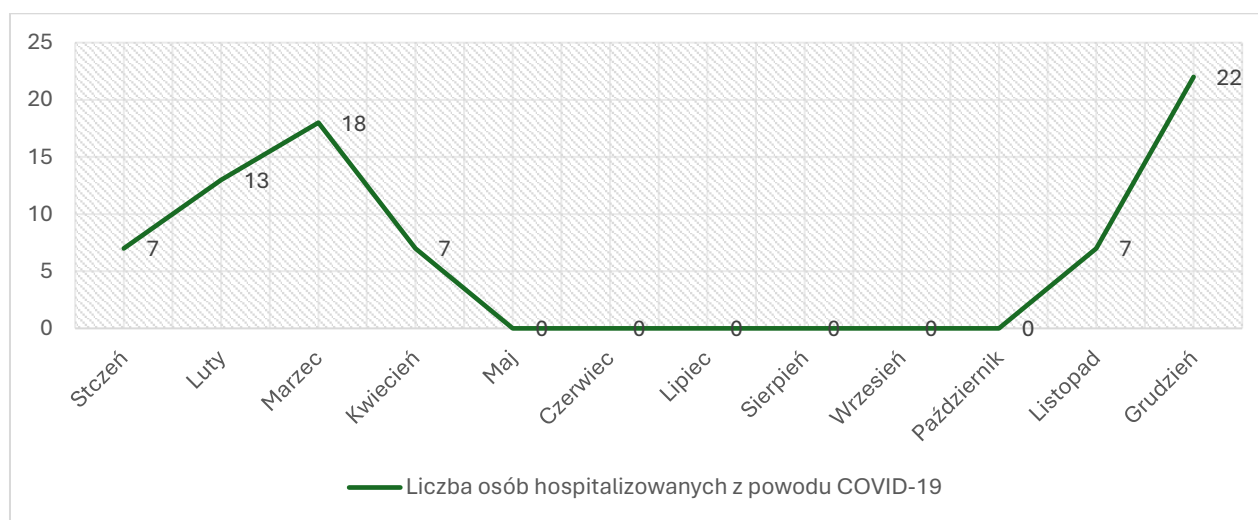
Rys.9 Liczba potwierdzonych przypadków COVID-19 w 2022 r. i 2023 r.

Dane zaprezentowane w tabeli 5 oraz na wykresie (rys.10) przedstawiają liczbę osób hospitalizowanych z powodu COVID-19 w powiecie lubaczowskim w latach 2022 i 2023. Szczególnie istotne jest, że największa liczba pacjentów w szpitalach odnotowana została w marcu i grudniu 2023 roku. Te wizualizacje podkreślają kluczowe momenty wzrostu oraz

spadku zachorowań, umożliwiając lepsze zrozumienie obciążenia systemu opieki zdrowotnej oraz potrzeb związanych z reagowaniem na kryzysy zdrowotne.

Tabela 5 Liczba hospitalizacji z powodu COVID-19 w 2022 r. i 2023 r.

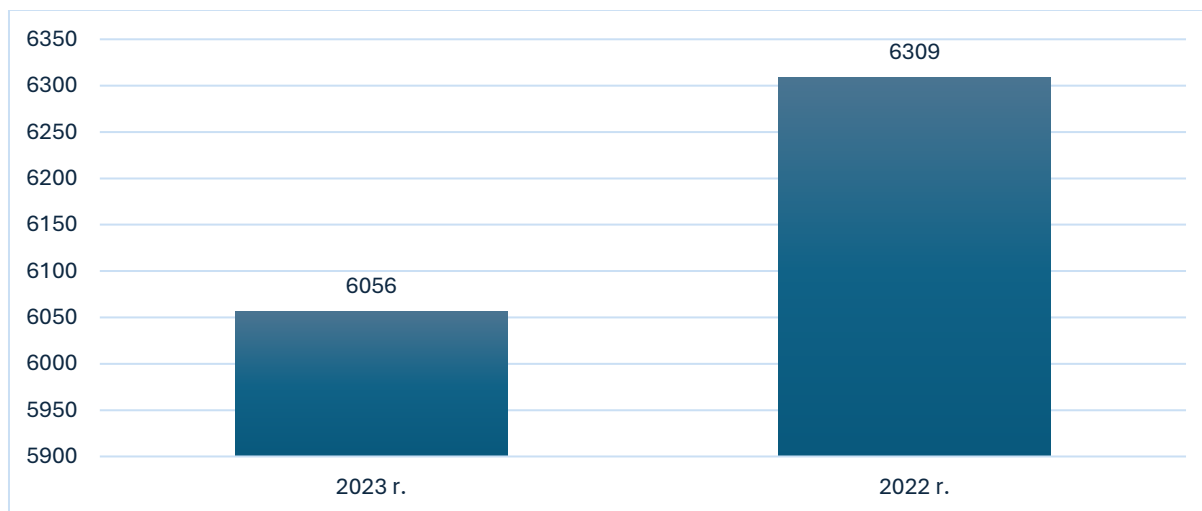
Miesiąc	Liczba osób hospitalizowanych z powodu COVID-19 w powiecie lubaczowskim w 2023 r.	Liczba osób hospitalizowanych z powodu COVID-19 w powiecie lubaczowskim w 2022 r.
Styczeń	7	67
Luty	13	53
Marzec	18	17
Kwiecień	7	9
Maj	0	1
Czerwiec	0	0
Lipiec	0	13
Sierpień	0	24
Wrzesień	0	25
Październik	0	15
Listopad	7	7
Grudzień	22	7
razem	74	238

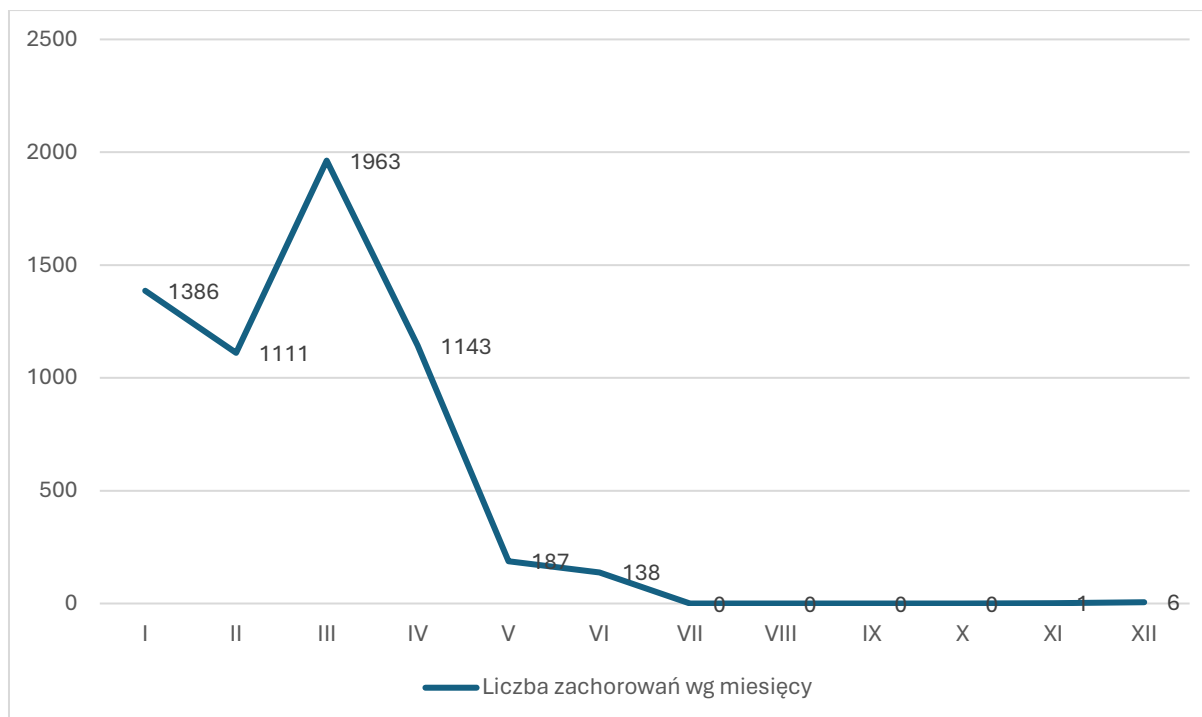
Rys. 10 Liczba hospitalizacji z powodu COVID-19 w 2022 r. i 2023 r.

2.10 Grypa

Grypa jest ostrą chorobą zakaźną układu oddechowego. W 2023 r. na podstawie okresowych meldunków o zachorowaniach i podejrzeniach zachorowań na gripę zgłoszono 5838 przypadków grypy (meldunek ten został zniesiony 07.07.2023 r.), w 2022 r. – 6309 przypadków. Natomiast po ustaniu obowiązywania meldunku, zgłoszono 218 gryp potwierdzonych wynikiem szybkiego testu antygenowego. **Łączna ilość gryp w 2023 r.– 6056** (Rys. 11). Największy wzrost zachorowań odnotowano w marcu – 1963 (rys. 12).

Rys. 11 Liczba zachorowań i podejrzeń zachorowań na gripę w 2022 r. i 2023 r.

Rys. 12 Liczba zachorowań na gripę wg. miesięcy w 2023 r.

2.11 Grypa SENTINEL

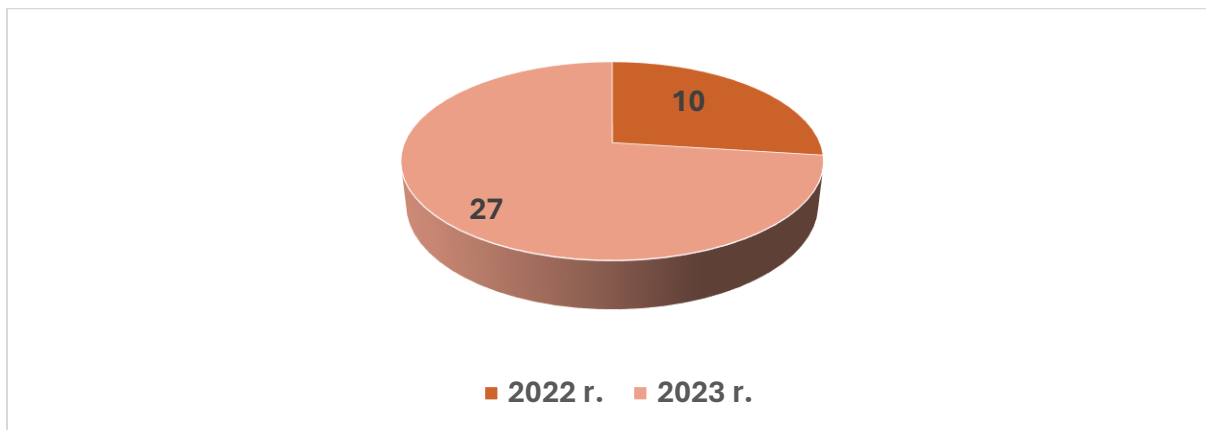
Państwowy Powiatowy Inspektor Sanitarny w Lubaczowie w chwili obecnej prowadzi współpracę w zakresie nadzoru epidemiologicznego nad gripą w systemie SENTINEL z dwoma podmiotami leczniczymi tj:

- NZOZ R 36 w Lubaczowie
- PZ NZOZ Narol

Ten rodzaj nadzoru polega na wytypowaniu części jednostek ochrony zdrowia tj. przychodni, w których dokonywane jest, oprócz rejestracji przypadków, także pobieranie od chorych materiału do badań wirusologicznych (wymazy z gardła i nosa). Nadzór laboratoryjny pozwala uzyskać informacje o typach szczepów wywołujących chorobę. W przypadku zachorowań spowodowanych wystąpieniem wysoce zjadliwym, posiadającym wysoki potencjał pandemiczny szczepem wirusa grypy, wprowadzony może być szczególny system nadzoru i postępowania, wykorzystujący dostosowaną do sytuacji definicję przypadku.

Prowadzone działania mają na celu monitorowanie sytuacji epidemiologicznej w zakresie występowania wirusów grypy co jest elementem programów międzynarodowych Światowej Organizacji Zdrowia (WHO) i Europejskiego Centrum ds. Zapobiegania i Kontroli Chorób (ECDC). W ramach współpracy w 2023 r. pobrano 27 prób, co jest dużym wzrostem w porównaniu do roku ubiegłego w którym pobrano 10 prób (ryc. 13). W wyniku przeprowadzonych badań uzyskano wyniki pozytywne w kierunku:

- grypy typu B – 1 pacjent
- grypy typu A – 1 pacjent
- grypy typu A i typu B – 1 pacjent
- Coronavirusa – 7 pacjentów
- Enterovirusa – 1 pacjent.

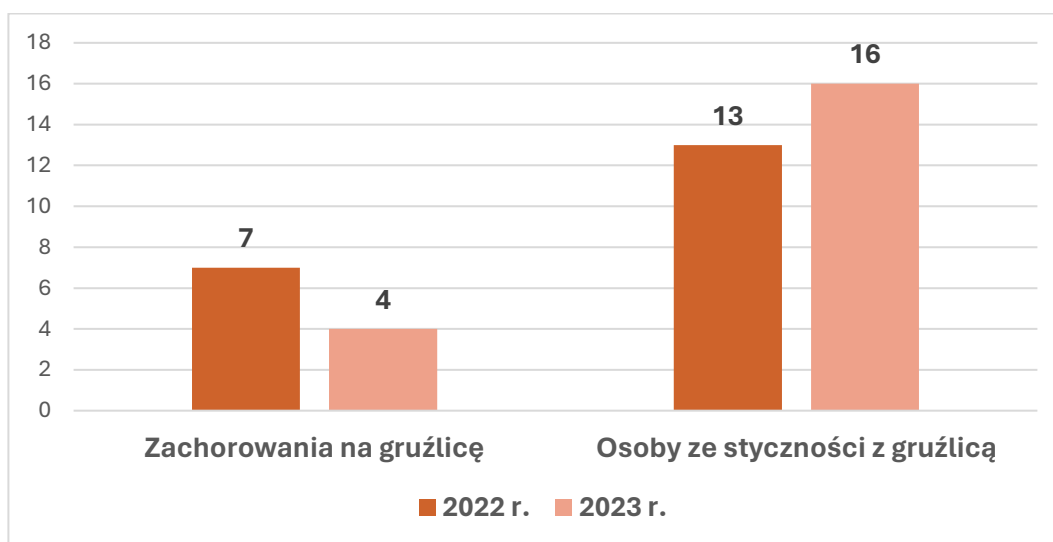

Rys. 13 Liczba pobranych prób do badań w systemie Grypy Sentinel w 2022 r. i 2023 r.

2.12. Gruźlica

Gruźlica jest chorobą zakaźną, wywołaną prątkiem gruźlicy, która z reguły zajmuje płuca, choć zdarzają się również przypadki gruźlicy poza płucnej. Państwowy Powiatowy Inspektor Sanitarny w Lubaczowie rozpoznaje i monitoruje sytuację epidemiologiczną gruźlicy poprzez prowadzenie rejestru osób chorych na gruźlicę, prowadzenie nadzoru epidemiologicznego nad osobami chorymi na gruźlicę od momentu rozpoznania choroby do całkowitego wyleczenia oraz nad osobami z kontaktu z chorymi.

W 2023 roku na terenie naszego powiatu potwierdzono 4 zachorowania na gruźlicę. Po przeprowadzeniu wywiadów epidemiologicznych zarejestrowano 16 osób z kontaktu, które przekazano pod nadzór lekarski (rys. 14).

Rys. 14 Liczba zachorowań na gruźlicę oraz liczba osób ze styczności w latach 2022-2023 r.

3. Roczna ocena stanu uodpornienia powiatu lubaczowskiego

Państwowy Powiatowy Inspektor Sanitarny w Lubaczowie sprawuje również nadzór nad podmiotami prowadzącymi działalność leczniczą, wykonującą szczepienia ochronne. Pod stałym nadzorem na terenie powiatu lubaczowskiego jest 20 punktów szczepień, które są kontrolowane 2 razy do roku w zakresie:

- zachowywania zasad łańcucha chłodniczego podczas transportu oraz przechowywania szczepionek,
- prawidłowej gospodarki nad szczepionkami przeznaczonymi do realizacji obowiązkowych szczepień ochronnych,

- prawidłowości prowadzenia dokumentacji szczepień ochronnych w tym nad sposobem przekazywania kart uodpornienia,
- prawidłowego realizowania Programu Szczepień Ochronnych,
- sporządzania sprawozdań z wykonanych szczepień oraz osób uchylających się od szczepień
- zgłaszania niepożądanych odczynów poszczepiennych.

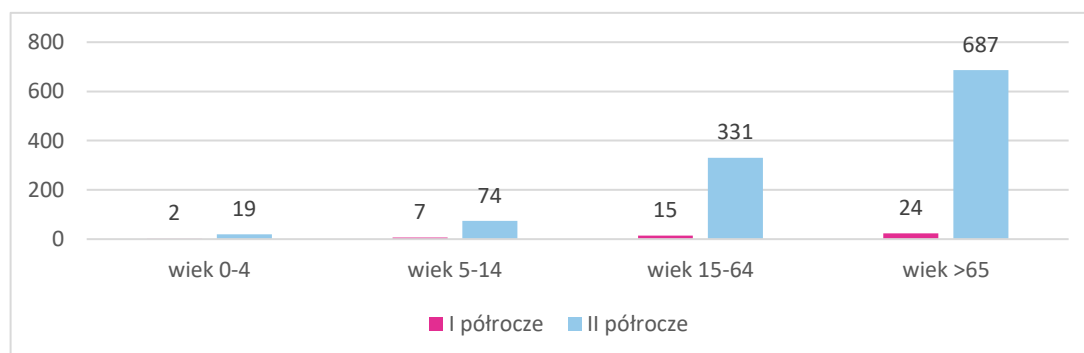
3.1 Grypa

W 2023 roku przeciw grypie zaszczepiło się 1159 osób (166 więcej niż w roku poprzednim) (rys.16). Znaczący wpływ na wzrost liczby szczepień na grypę ma propagowanie szczepień ochronnych.

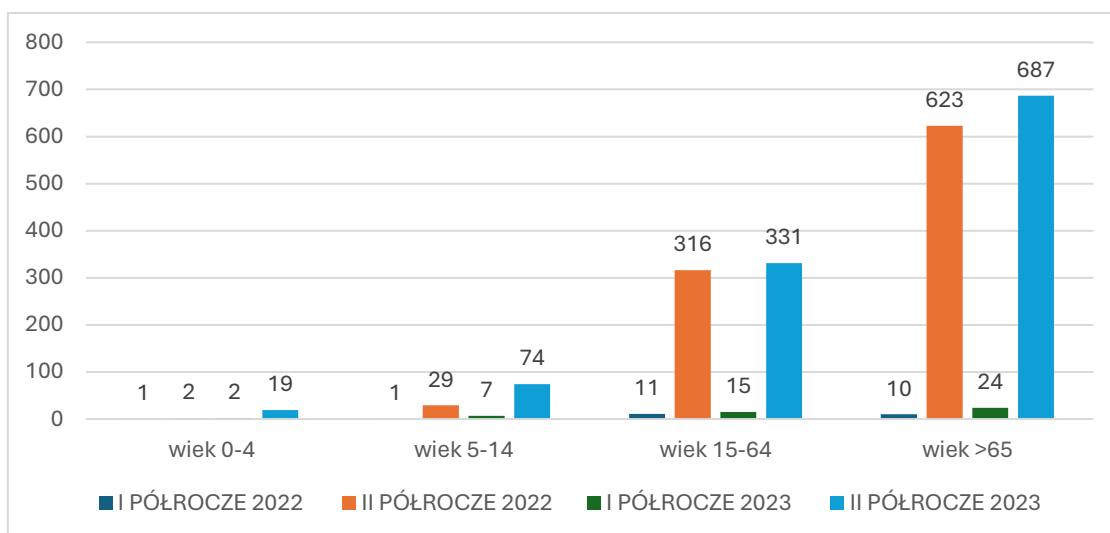
W drugiej połowie 2023 roku, zwłaszcza wśród seniorów (65 lat i więcej) podczas sezonu jesienno-zimowego, który jest okresem typowego wzrostu zachorowań, zarejestrowano wyraźnie większą liczbę szczepień, co przedstawiają dane w tabeli 6 oraz na wykresie (rys.15). Całkowita liczba osób zaszczepionych w 2023 roku wyniosła 1159, przy czym szczególnie duży wzrost liczby zaszczepionych odnotowano także wśród osób w wieku od 15 do 65 lat w drugim półroczu.

Tabela 6. Szczepienia przeciw grypie (domięśniowo lub donosowo), wg wieku.

SZCZEPIENIA PRZECIWIW GYPIE 2023 rok					
Liczba zaszczepionych*	Ogółem	Wiek 0 - 4	Wiek 5 - 14	Wiek 15 - 64	Wiek ≥ 65
W I. półroczu	48	2	7	15	24
W II. półroczu	1111	19	74	331	687

Rys.15 Szczepienia przeciw grypie (domięśniowo lub donosowo), wg wieku w 2023 r.

Rys. 16 Szczepienia przeciw grypie (domięśniowo lub donosowo), wg wieku w latach 2022-2023 r.

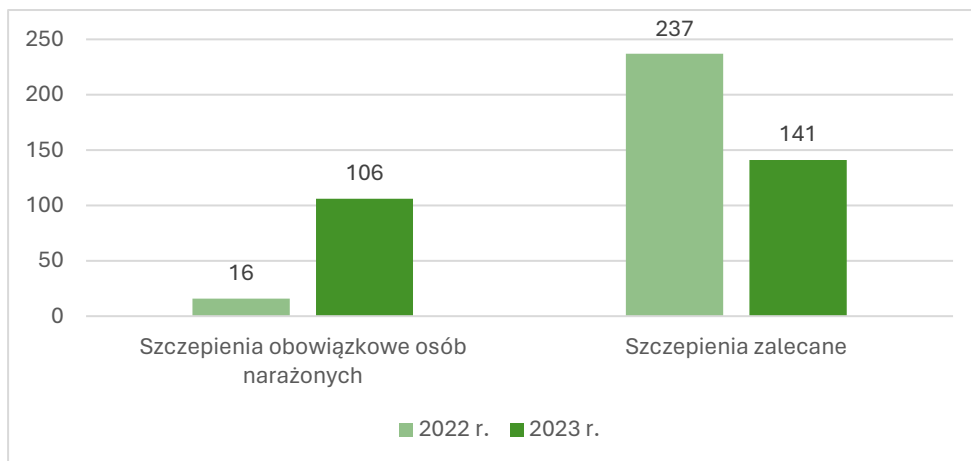
3.2 Szczepienia przeciw wirusowemu zapaleniu wątroby typu B

W 2023 roku szczepienia przeciw WZW typu B przedstawiały się następująco:

- Szczepień obowiązkowych osób narażonych – 106 osób (2022 r. - 16 osób)
- Szczepień zalecanych – 141 osób (2022 r. – 237 osób) (tab. 7, ryc. 17).

Tabela 7. Szczepienia przeciw wirusowemu zapaleniu wątroby typu B wg. wieku w 2023 r.

Szczepienia przeciw wirusowemu zapaleniu wątroby typu B, wg wieku				
Liczba zaszczepionych	Ogółem	Wiek 0 - 19	Wiek 20 - 29	Wiek ≥ 30
W ramach szczepień obowiązkowych osób narażonych	106			106
W ramach szczepień zalecanych	141		13	128

Rys. 17 Szczepienia przeciw wirusowemu zapaleniu wątroby typu B wg. wieku w latach 2022-2023 r.

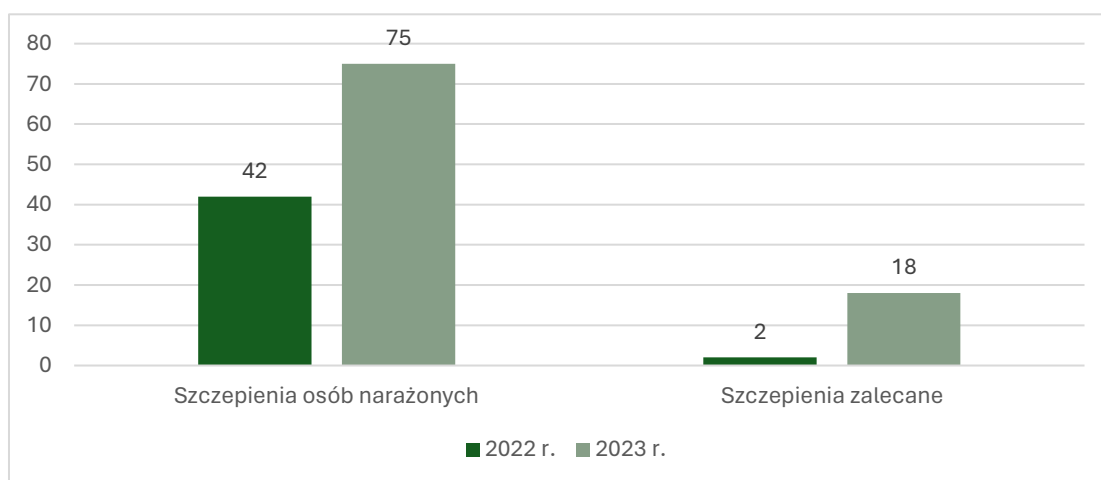
3.3 Szczepienia przeciw ospie wietrznej

W 2023 roku przeciwko ospie wietrznej zaszczepiono w ramach:

- Szczepień obowiązkowych osób narażonych – 75 osób (2022 r. - 42 osoby)
- Szczepień zalecanych – 18 osób (2022 r. – 2 osoby) (tab.8, ryc. 18).

Tabela 8. Szczepienia przeciw ospie wietrznej, wg wieku w 2023 r.

Szczepienia przeciw ospie wietrznej, wg wieku				
Liczba zaszczepionych	Ogółem	Wiek 0 - 11	Wiek 12 - 19	Wiek ≥ 20
W ramach szczepień obowiązkowych osób narażonych	75	75		
W ramach szczepień zalecanych	18	18		

Rys.18 Szczepienia przeciw ospie wietrznej, wg wieku w latach 2022 - 2023 r.

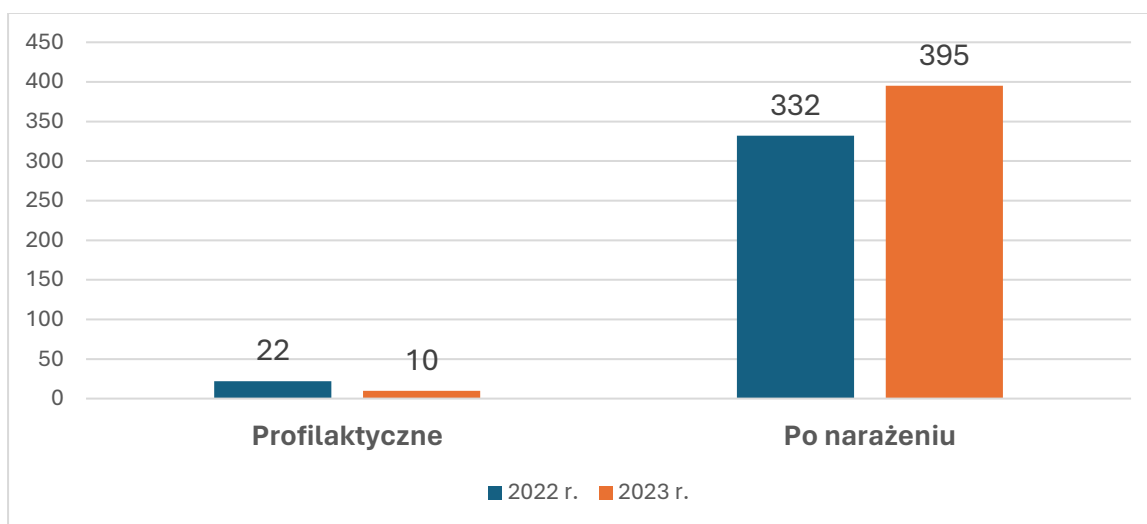
3.4 Szczepienia przeciw tężcowi, wg wieku

W 2023 roku przeciw tężcowi zaszczepiono w ramach:

- Szczepień obowiązkowych osób narażonych – 10 osób (2022 r. - 22 osoby)
- Szczepień zalecanych – 395 osób (2022 r. – 332 osoby) (tab. 9 ryc. 19).

Tabela 9. Szczepienia przeciw tężcowi, wg wieku w 2023 r.

Szczepienia przeciw tężcowi, wg wieku				
Liczba zaszczepionych	Ogółem	Wiek 0 - 19	Wiek 20 - 29	Wiek \geq 30
Profilaktycznie	10	1	8	1
Po narażeniu	395		44	351

Rys. 19 Szczepienia przeciw tężcowi, wg wieku w latach 2022 - 2023 r.

3.5 Szczepienia poza "Kalendarzem szczepień" wykonane przeciw niektórym chorobom objętym tym kalendarzem, wg wieku

W Tabeli 10. przedstawiono liczbę wykonanych szczepień zgodnie z kalendarzem szczepień przeprowadzonych na terenie powiatu Lubaczowskiego. Najwięcej szczepień wykonano przeciw zakażeniom *Streptococcus pneumoniae* w grupie wiekowej powyżej 30 roku Ponadto mieszkańcy szczepili się również przeciw krztuścowi, poliomyelitis oraz zakażeniom *Haemophilus influenzae* typu b. Nie odnotowano wykonania szczepień przeciw odrze, śwince oraz różyczce.

Tabela.10 Szczepienia poza "Kalendarzem szczepień"

Liczba zaszczepionych	Ogółem	Wiek 0 - 19	Wiek 20 - 29	Wiek \geq 30
Przeciw krztuścowi	5	1		4
Przeciw <i>poliomyelitis</i>	2			2
Przeciw odrze, śwince, różyczce				
Przeciw zakażeniom <i>Haemophilus influenzae</i> typu b	1			4
Przeciw zakażeniom <i>Streptococcus pneumoniae</i>	19	1	4	14

3.6 Szczepienia przeciw innym chorobom, wg wieku

W powiecie lubaczowskim w 2023 roku najwięcej szczepień przeciwko innym chorobom wymienionym w tabeli 11 zostało wykonanych przeciw kleszczowemu zapaleniu mózgu. Jest to choroba wirusowa, która atakuje układ nerwowy człowieka. Najczęściej infekcja ta przebiega jako zapalenie opon mózgowo rdzeniowych. Do zakażenia dochodzi poprzez pokłucie przez kleszcza. Szczyt zachorowań na kleszczowe zapalenie mózgu przypada na okres letni, kiedy to występuje najwięcej ukąszeń przez ten gatunek pajęczaków.

Tabela 11. Szczepienia przeciw innymi chorobom, wg wieku

Szczepienia przeciw innymi chorobom, wg wieku			
Liczba zaszczepionych przeciw chorobie	Ogółem	Wiek 0 - 19	Wiek \geq 20
Cholera			
Dur Brzusznny	11		11
Japońskie zapalenie mózgu			
Kleszczowe zapalenie mózgu	24	6	18
Wirusowe zapalenie wątroby typu A	4		4
Zakażenia <i>Neisseria meningitidis</i>	21	20	1
Żółta gorączka			

3.7 Wyszczepialność dzieci i młodzieży w powiecie lubaczowskim

Poddając analizie stan zaszczepienia dzieci i młodzieży w 2023 roku, należy stwierdzić, że poziom zaszczepienia osób podlegających szczepieniu podobnie jak w latach poprzednich utrzymuje się na wysokim poziomie (tab. 12).

Tabela. 12 Procentowy rozkład wyszczepienia dzieci do lat 2 w latach 2022-2023 r.

Choroba, przeciw której wykonywane są szczepienia	%wyszczepienia w 2023 r.	%wyszczepienia w 2022 r.
Przeciw rotawirusom u dzieci w 1 roku życia	82,97 %	89,80 %
Przeciw WZW typu B u dzieci w 2 roku życia	98,30 %	97,25 %
Przeciw Haemophilus influenzae typu b u dziecka w 2 roku życia	90,65 %	92,75 %
Przeciw błonicy, tężcowi, krztuścowi u dzieci w 2 roku życia	90,65%	93 %
Przeciw odrze, śwince i różyczce u dzieci w 2 roku życia	96.03 %	94,50 %
Przeciw poliomyelitis u dzieci w 2 roku życia	90.65 %	93 %
Przeciw Streptococcus pneumoniae w 2 roku życia	96,88 %	94,25 %

Podane w tabeli analizy uodpornienia odnoszą się do liczby dzieci i młodzieży zadeklarowanych do poradni podstawowej opieki zdrowotnej.

3.8 Niepożądane odczyny poszczepienne

Państwowy Powiatowy Inspektor Sanitarny w Lubaczowie rejestruje niepożądane odczyny poszczepienne (NOP) zgłaszane przez podległe placówki zdrowia. W 2023 roku odnotowano 4 łagodne niepożądane odczyny poszczepienne, które dotyczyły szczepionek przeciw:

- WZW typu B,
- Tężec, Poliomyeliti, Hib typu b, Błonica, Krztusiec,
- Rotawirusy, Tężec, Hib typu b, WZW typu B, Błonica, Krztusiec, Pneumokoki,
- Meningokoki,

Z powodu NOP dzieci nie wymagały hospitalizacji.

3.9 Uchylenie się od obowiązku szczepień ochronnych przez osoby prawnie do tego zobowiązane - działania Państwowej Inspekcji Sanitarnej podejmowane w celu egzekwowania tego obowiązku

Obserwuje się wzrost opiekunów, którzy nie poddają obowiązkowym szczepieniom swoich małoletnich dzieci. Na chwilę obecną w powiecie lubaczowskim zgłoszono 99 opiekunów prawnych (dzieci 74), którzy nie dokonali obowiązku poddania szczepieniom swoich małoletnich dzieci. W związku z powyższym PPIS w Lubaczowie wystosował pisma do tych opiekunów prawnych. Treści przekazywane rodzicom/opiekunom prawnym miały na celu:

- uświadomienie skutków medycznych i zdrowotnych braku szczepień,
- przekazanie wiedzy odnośnie do przebiegu i powikłań występujących po przebyciu chorób zakaźnych (przykłady w zależności od rodzaju brakujących szczepień),
- przekonanie do wykonania szczepień (przedstawienie sytuacji epidemiologicznej przed i po wprowadzeniu szczepień ochronnych na podstawie wybranych jednostek chorobowych),
- walka z fake newsami (odsyłanie do wiarygodnych źródeł).

W konsekwencji podjętych działań wyegzekwowano obowiązek szczepień u 4 dzieci. W stosunku do pozostałych dzieci istnieje szansa, że również zostaną zaszczepione w 2024 roku. W przeciwnym wypadku zostanie wszczęte postępowanie administracyjno-egzekucyjne wobec opiekunów prawnych, na których ten obowiązek spoczywa.

4. Działania oświatowe

Biorąc pod uwagę wzrost liczby osób uchylających się od obowiązku wykonania szczepień ochronnych pracownicy Epidemiologii wraz z pracownikiem Oświaty Zdrowotnej i Promocji Zdrowia zorganizowali działania promocyjne i edukacyjne dotyczące szczepień na temat:

➡ zwiększanie wiedzy uczniów szkół średnich na temat szczepień poprzez podejmowanie działań oświatowych,

➡ prowadzenie działań z zakresu oświaty zdrowotnej i promocji zdrowia, w tym dotyczącej działań przeciwepidemicznych ze szczególnym uwzględnieniem szczepień ochronnych w związku z trwającym europejskim tygodniem szczepień,

➡ upowszechnianie wiedzy na temat epidemiologii chorób zakaźnych w Polsce i realizacji Programu Szczepień Ochronnych,

➡ upowszechnianie wiedzy na temat epidemiologii chorób zakaźnych w Polsce i realizacji Programu Szczepień Ochronnych,

Rys. 20 Europejski Tydzień Szczepień (opr. własne)

Pracownicy Epidemiologii zorganizowali również w ramach działań oświatowo-zdrowotnych szkolenie skierowane do personelu medycznego z zakresu szczepień ochronnych, którego głównym tematem było „Szczepienia ochronne szansa na lepszą jakość życia”.

Tematy, które omówione dotyczyły:

- ➔ jak przekonać rodziców do szczepienia,
- ➔ realizacja szczepień ochronnych zgodnie z obowiązującym kalendarzem szczepień.

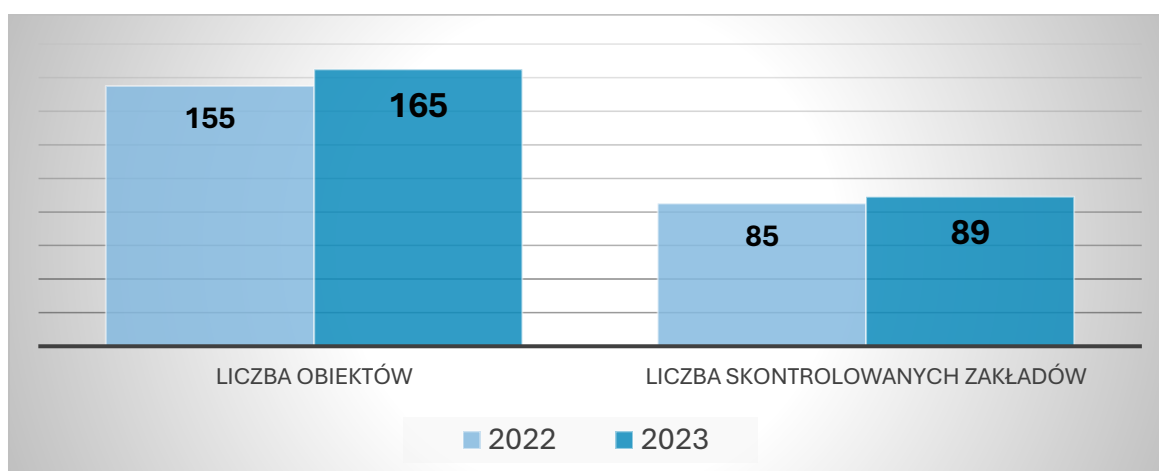

Fot.1 Szkolenia dla personelu medycznego (opr. własne)

2. STAN SANITARNY ŚRODOWISKA PRACY – HIGIENA PRACY

W 2023 roku działania Oddziału Nadzoru Sanitarnego – Higieny Pracy były ukierunkowane na poprawę warunków pracy i ochronę zdrowia pracowników przed negatywnymi skutkami szkodliwych i uciążliwych czynników na stanowiskach pracy, zgodnie z wytycznymi Głównego Inspektora Sanitarnego. Nadzór w dziedzinie higieny pracy koncentrował się przede wszystkim na ocenie warunków zdrowotnych środowiska pracy, w tym na warunkach pracy i ocenie narażenia zawodowego pracowników na procesy technologiczne o działaniu rakotwórczym lub mutagennym. Realizowano również postępowania administracyjne dotyczące chorób zawodowych, przestrzegania przepisów higieny pracy, a także działania związane z usuwaniem lub zabezpieczaniem wyrobów zawierających azbest.

Kontrole obejmowały również nadzór nad substancjami i mieszaninami chemicznymi, detergentami, prekursorami narkotyków grupy 2 i 3, produktami biobójczymi, oraz egzekwowanie przestrzegania zakazu produkcji i dystrybucji środków zastępczych lub nowych substancji psychoaktywnych. Działania te miały na celu wyeliminowanie niebezpiecznych produktów zgodnie z obowiązującymi przepisami. Na terenie powiatu lubaczowskiego pod nadzorem Higieny Pracy znajdowało się **165 zakładów pracy**, z których w 2023 roku skontrolowano **89**, zatrudniających łącznie 2984 osoby.

Rys. 22 Zestawianie zakładów w ewidencji oraz kontroli w latach 2022-2023 r.

W 2023 roku, w ramach działań prowadzonych przez Państwową Inspekcję Sanitarną w Lubaczowie przeprowadzono łącznie **162 kontrole sanitarne**. W wyniku tych inspekcji wydano **52 decyzje administracyjne**, mające na celu zapewnienie przestrzegania norm sanitarnych i poprawę warunków pracy.

W trakcie kontroli bieżących skontrolowano **89 zakładów** w przypadku **29 stwierdzono nieprawidłowości**.

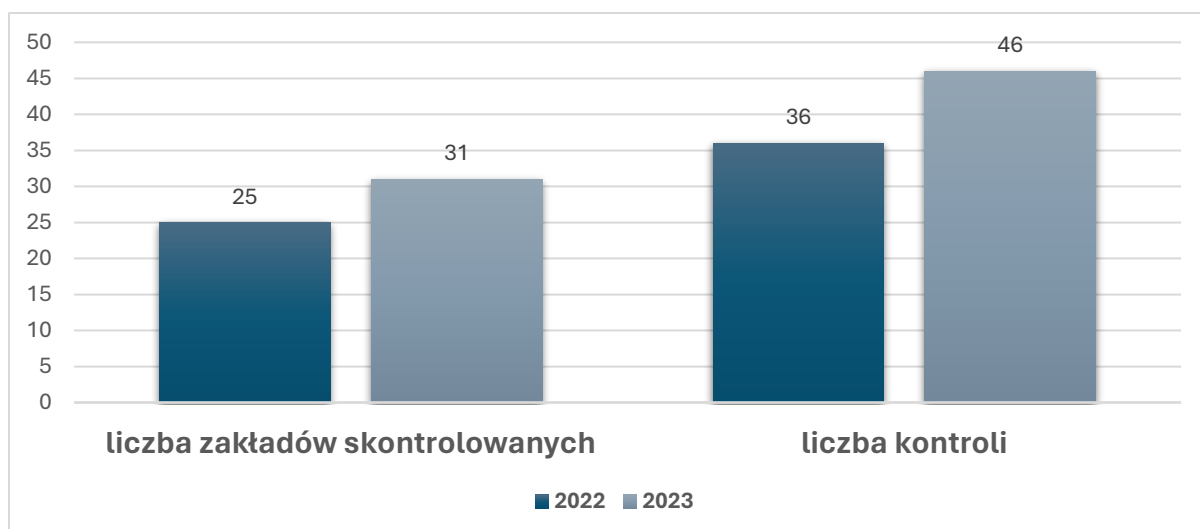
Do najczęściej stwierdzanych uchybień należało:

- w przypadku **27** zakładów stwierdzono: brak aktualnych wyników pomiarów i badań czynników szkodliwych występujących na stanowiskach pracy;
- w przypadku **2** zakładów: brak rejestru czynników szkodliwych oraz karty badań i pomiarów czynników szkodliwych dla zdrowia występujących na stanowiskach pracy;
- w przypadku **2** zakładów: brak szkoleń z zakresu czynników rakotwórczych;
- w przypadku **5** zakładów: brak rejestru prac narażających pracowników na czynniki rakotwórcze, rejestru pracowników narażonych na działanie czynników rakotwórczych
- w przypadku **2** zakładów brak szkoleń z zakresu czynników rakotwórczych;
- w przypadku **5** zakładów brak rejestru prac narażających pracowników na czynniki rakotwórcze, rejestru pracowników narażonych na działanie czynników rakotwórczych;
- **1** brak rejestru obejmującego przypadki stwierdzonych chorób zawodowych i podejrzeń o takie choroby;
- **2** brak tabeli norm przydziału odzieży i obuwia roboczego obowiązującego w zakładzie;
- **3** brak oceny ryzyka zawodowego stwarzanego przez czynniki biologiczne;
- **2** zły stan techniczny szatni pracowniczej oraz sanitariatów.

2.1 Nadzór nad czynnikami rakotwórczymi i mutagennymi.

Pod nadzorem Państwowego Powiatowego Inspektora Sanitarnego w Lubaczowie znajduje się **36 zakładów**, w których występują substancje chemiczne i ich mieszaniny, czynniki lub procesy technologiczne o działaniu rakotwórczym lub mutagennym. Najliczniejszą grupę stanowią zakłady stolarskie i tartaki (pył drewna), zakłady opieki zdrowotnej (promieniowanie jonizujące, formaldehyd, tlenek etylenu), zakłady produkujące wyroby metalowe (tlenki niklu i związki chromu VI wartościowego). W 2023 roku przeprowadzono **46 kontroli w 31 zakładach**.

W skontrolowanych zakładach w kontakcie z czynnikiem rakotwórczym lub mutagennym pracowało **480 osób**. Przeprowadzone kontrole wykazały, iż zakłady stosujące dotychczas w procesie produkcji czynniki rakotwórcze czynią starania zmierzające do ich eliminacji. Najczęściej i najpowszechniej stosowane są środki ochrony osobistej.

Rys.23 Liczba zakładów skontrolowanych oraz kontroli w latach 2022-2023 r.

2.3 Nadzór nad szkodliwymi czynnikami biologicznymi.

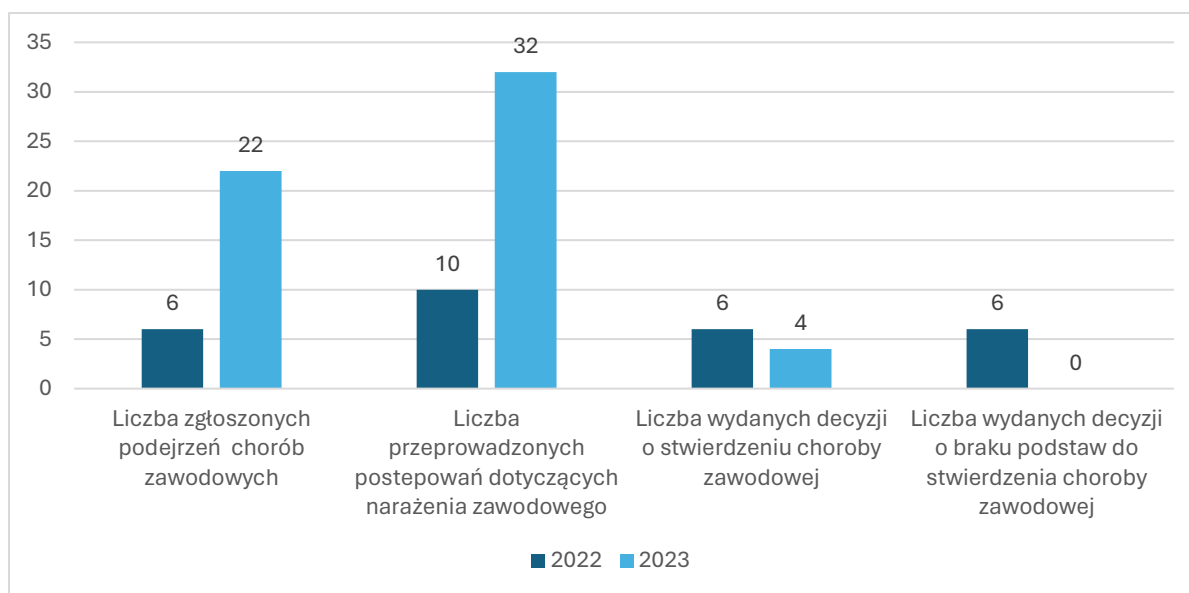
W ramach nadzoru nad szkodliwymi czynnikami biologicznymi w środowisku pracy przeprowadzono 50 kontroli sanitarnych w 37 obiektach. Najczęściej kontrolowane były podmioty lecznicze, piekarnie, zakładu usług leśnych a także tartaki. Na działanie czynników biologicznych potencjalnie ekspozowanych było 1346 pracowników. Podczas przeprowadzonych kontroli nie stwierdzono nieprawidłowości. Przeprowadzone kontrole wykazały, iż pracodawcy podejmują szereg działań profilaktycznych zmniejszających narażenie pracowników m.in. zapewniają środki ochrony indywidualnej czy środki do odkażania skóry.

2.4 Choroby Zawodowe

Praca w warunkach narażenia zawodowego, czyli w środowisku, gdzie pracownicy mają kontakt z czynnikami szkodliwymi dla zdrowia, a także sam sposób wykonywania pracy, mogą ostatecznie skutkować wystąpieniem chorób zawodowych.

W roku 2023, z obszaru powiatu lubaczowskiego, Państwowy Powiatowy Inspektor Sanitarny w Lubaczowie otrzymał 22 zgłoszenia podejrzeń chorób zawodowych. W odpowiedzi na te zgłoszenia, przeprowadzono 32 postępowania mające na celu zbadanie warunków narażenia zawodowego. Zgłoszenia dotyczyły następujących pozycji z wykazu chorób zawodowych:

- poz. 6 - *Astma oskrzelowa* – **1 zgłoszenie;**
- poz. 21 - *Obustronny trwały odbiorczy ubytek słuchu typu ślimakowego lub czuciowo-nerwowego spowodowany hałasem, wyrażony podwyższeniem progu słuchu o wielkości co najmniej 45 dB w uchu lepiej słyszającym, obliczony jako średnia arytmetyczna dla częstotliwości audiometrycznych 1, 2 i 3 kHz* – **1 zgłoszenie;**
- poz. 26 - *Choroby zakaźne lub pasożytnicze albo ich następstwa – Borelioza* – **16 zgłoszeń;**
- poz. 15/2 - *Przewlekłe choroby narządu głosu spowodowane nadmiernym wysiłkiem głosowym, trwającym co najmniej 15 lat: wtórne zmiany przerostowe fałdów głosowych* – **1 zgłoszenie;**
- poz. 15/3 - *Przewlekłe choroby narządu głosu spowodowane nadmiernym wysiłkiem głosowym, trwającym co najmniej 15 lat: niedowład mięśni wewnętrznych krtani z wrzecionowatą niedomykalnością fonacyjną głośni i trwałą dysfonią* – **3 zgłoszenia.**

Rys. 24 Liczba spraw dotyczących chorób zawodowych w latach 2022-2023

Ponadto w danym roku z zakresu chorób zawodowych wydano **169 postanowień**, które dotyczyły niezakończonych spraw w terminie z przyczyn niezależnych od PPIS w Lubaczowie.

Państwowy Powiatowy Inspektor Sanitarny w Lubaczowie w 2023 roku wydał **9 decyzji administracyjnych** dotyczących chorób zawodowych, tj. 4 decyzje o stwierdzeniu choroby zawodowej oraz 5 decyzji wydanych na podstawie art. 105 kpa (umarzające postępowanie). Wydane decyzje stwierdzające chorobę zawodową w 4 przypadkach dotyczyły poz. 26 wykazu chorób zawodowych tj. *Choroby zakaźne lub pasożytnicze albo ich następstwa – Borelioza*. Na obecnym etapie PPIS w Lubaczowie prowadzi **43 postępowania** w sprawie chorób zawodowych. Ponadto z zakresu chorób zawodowych wydano 169 postanowień przedłużających prowadzone postępowanie. Postanowienia wydawane były z przyczyn niezależnych od PPIS w Lubaczowie – główna powód to brak orzeczeń lekarskich wydanych przez jednostki orzecznicze na podstawie, których wydawana jest stosowna decyzja administracyjna stwierdzająca chorobę zawodową czy też brak takiej choroby.

2.5 Nadzór nad chemikaliami

W roku 2023 PPIS w Lubaczowie przeprowadził 17 kontroli sanitarnych z zakresu substancji chemicznych, środków biobójczych oraz środków zastępczych. W trakcie kontroli nie stwierdzono nieprawidłowości. Na terenie powiatu lubaczowskiego nie funkcjonował żaden sklep, który wprowadzał do obrotu środki zastępcze tzw. dopalacze. Państwowy Powiatowy

Inspektor Sanitarny w Lubaczowie na bieżąco monitoruje przestrzeganie zakazu wprowadzania do obrotu ww. środków na terenie naszego powiatu.

W 2023 roku Państwowy Powiatowy Inspektor Sanitarny w Lubaczowie nie otrzymał żadnych zgłoszeń podejrzeń zatrucień środkami zastępczymi, a także nie odnotowano zgonów spowodowanych zażyciem takich substancji. Działania PPIS w Lubaczowie w zakresie nadzoru nad zakazem wprowadzania do obrotu środków zastępczych obejmowały również możliwość prowadzenia postępowań wobec osób fizycznych naruszających wspomniane zakazy. W roku 2023 nie było prowadzonych postępowań z tego zakresu.

2.6 Azbest

Ponadto PPIS w Lubaczowie informuje, iż trwa Program Oczyszczania Kraju z Azbestu na lata 2009-2032, w związku, z którym właściciel powinien corocznie do 31 stycznia przekazywać burmistrzowi informację o posiadanych wyrobach zawierających azbest (rodzaju, ilości i miejscu) na urzędowym formularzu. Wskazane byłoby poinstruowanie osób posiadających wyroby azbestowe, że w przypadku zamiaru ich usunięcia należy zgłosić staroście zamiar wykonania takich prac co najmniej na 30 dni przed planowanym terminem rozpoczęcia prac, powierzyć je specjalistycznej firmie, która ma odpowiednie zezwolenie - lista takich firm znajduje się na stronie internetowej bazaazbestowa.gov.pl prowadzonej przez Ministerstwo Rozwoju (stanowi jedno z narzędzi monitorowania realizacji zadań wynikających z Programu Oczyszczania Kraju z Azbestu na lata 2009-2032); oraz o obowiązku

przechowywania przez pięć lat pisemnego oświadczenia wykonawcy o prawidłowym przeprowadzeniu robót i oczyszczeniu terenu z pyłu azbestowego. W związku z powyższym zaleca się przeprowadzić przegląd i weryfikację obiektów, w których zostały wykorzystane materiały zawierające

azbest stanowiący bezpośrednie zagrożenie dla zdrowia mieszkańców.

W 2023 roku Państwowy Powiatowy Inspektor Sanitarny w Lubaczowie otrzymał 11 zawiadomień dotyczących prac związanych z usuwaniem azbestu. Większość z nich miała

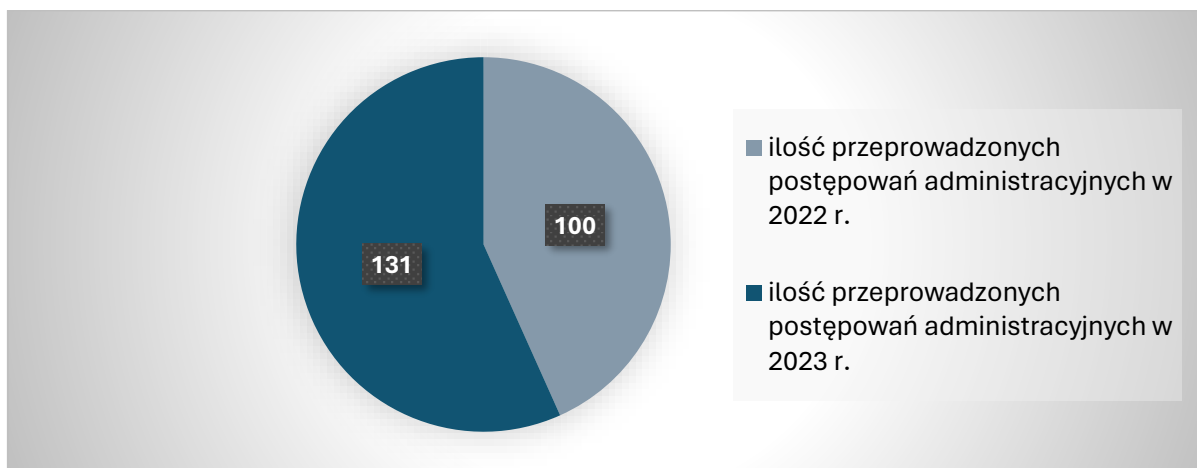
związek z odbiorem i transportem materiałów zawierających azbest do miejsca ich utylizacji. W ramach nadzoru nad bezpieczeństwem pracy, przeprowadzono jedną kontrolę warunków pracy pracowników z firmy z województwa podkarpackiego, zajmujących się usuwaniem wyrobów

azbestowo-cementowych z budynku w Oleszycach. Kontrola ta nie wykazała żadnych nieprawidłowości.

Dodatkowo, w tym samym roku, 15 przedsiębiorcom przekazano informacje dotyczące narażenia na radon w pomieszczeniach, zagrożeń zdrowotnych z tym związanych, znaczenia przeprowadzania pomiarów stężenia radonu oraz metod i środków technicznych, które mogą być wykorzystane do ograniczenia jego poziomu.

3. ZAPOBIEGAWCZY NADZÓR SANITARNY

W 2023 roku w Zapobiegawczym Nadzorze Sanitarnym na obszarze powiatu lubaczowskiego przeprowadzono łącznie **131** postępowań administracyjnych, o 31 więcej niż w 2022 roku (w 2022 r. przeprowadzono **100** postępowań administracyjnych)

Rys. 25 Ilość przeprowadzonych postępowań – porównanie 2023 roku z 2022

Do zadań Państwowej Inspekcji Sanitarnej w ramach Zapobiegawczego Nadzoru Sanitarnego zgodnie z art. 3 ustawy z dnia 14 marca 1985 r. o Państwowej Inspekcji Sanitarnej (Dz. U. z 2023 r. poz. 338 ze zm.) należy:

- uzgadnianie i opiniowanie:
 - miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego i planów ogólnych gminy,
 - zakresu i stopnia szczegółowości informacji wymaganych w prognozie oddziaływania na środowisko,
 - warunków zabudowy i zagospodarowania terenu/ lokalizacji inwestycji celu publicznego,
 - dokumentacji projektowych dotyczących budowy lub zmiany sposobu użytkowania obiektów budowlanych,
 - planów i projektów technologicznych dostosowania istniejących lokali usługowych do nowej funkcji;
- uczestniczenie w dopuszczeniu do użytkowania obiektów budowlanych,
- wyrażanie zgody na odstępstwa od wymagań obowiązujących przepisów,
- opiniowanie na etapie oceny oddziaływania na środowisko,

- udzielanie pisemnej odpowiedzi na zapytania interesantów w sprawach zakresu działania zapobiegawczego nadzoru sanitarnego,
- udzielanie konsultacji i porad w sprawach z zakresu działania zapobiegawczego nadzoru sanitarnego.

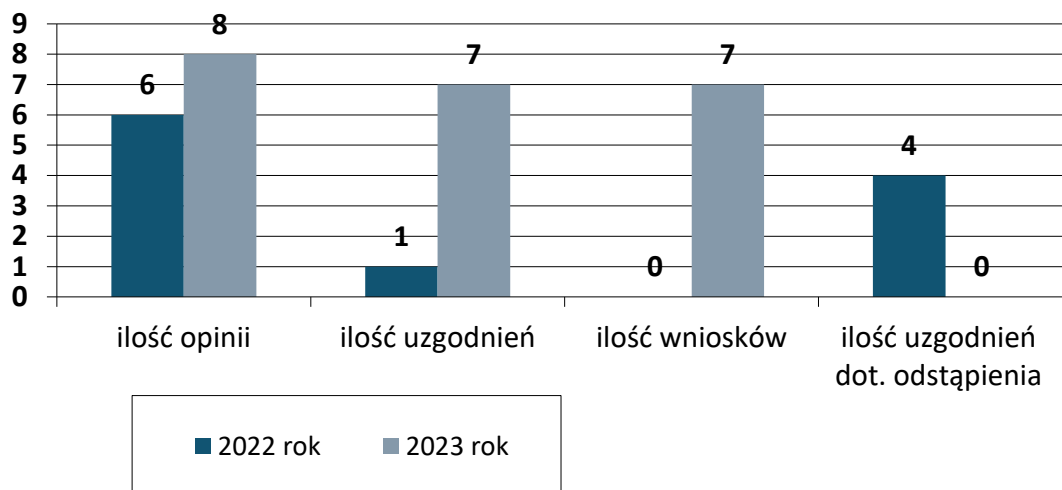
3.1 Opiniowanie i uzgadnianie dokumentów wymagających przeprowadzenia strategicznej oceny oddziaływania na środowisko

W roku 2023 na terenie powiatu lubaczowskiego, w ramach przeprowadzenia strategicznej oceny oddziaływania na środowisko wydano łącznie:

- **8 opinii** do projektu dokumentu wraz prognozą oddziaływania na środowisko,
- **7 uzgodnień** z zakresu i stopnia szczegółowości informacji wymaganych w prognozie na etapie opracowania projektu dokumentu studium i miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego (mpzp).
- **7 wniosków** do projektu dokumentu studium i miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego (mpzp).

Przy zajmowaniu stanowisk zwracano szczególną uwagę na właściwą gospodarkę wodnościekową, prawidłowe postępowanie z odpadami, ochronę ludności przed nadmiernym hałasem i zanieczyszczeniem powietrza atmosferycznego.

W poniższym wykresie (rys.26) przedstawiono ilość opinii, uzgodnień, wniosków oraz uzgodnień dot. odstąpienia od strategicznej oceny oddziaływania na środowisko w porównaniu z 2022 rokiem. W 2023 r. roku nie wypłynął do PSSE w Lubaczowie żaden wniosek dotyczący uzgodnienia odstąpienia od przeprowadzenia strategicznej oceny oddziaływania na środowisko. Ponadto jak wynika z wykresu, to w 2022 roku nie wydano żadnych wniosków do projektu dokumentów, natomiast w 2023 roku wydano 7 takich wniosków.

Rys. 26 Ilość wydanych opinii i uzgodnień - porównywanie 2023 roku z 2022

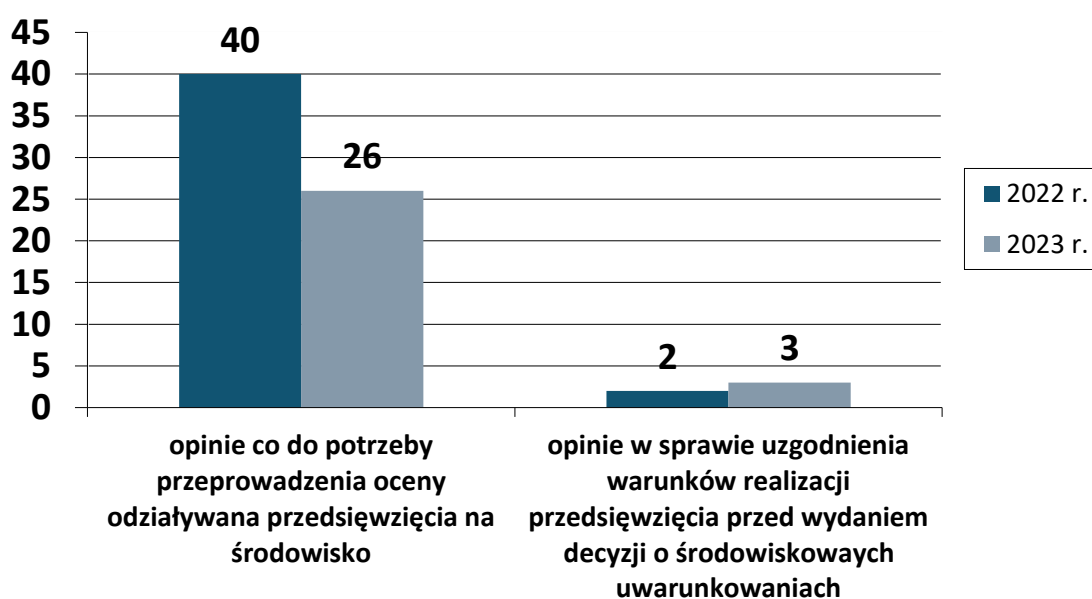
3.2 Opiniowanie i uzgadnianie dokumentów w postępowaniu w sprawie oceny oddziaływania przedsięwzięcia na środowisko

Na wniosek jednostek administracji samorządowej miasta lub gminy tut. PPIS wydał **26 opinii**, w sprawie potrzeby przeprowadzenia oceny oddziaływania przedsięwzięcia na środowisko. Opinie dotyczyły m.in. budowy

- elektrowni/farm fotowoltaicznych,
- punktów zbierania odpadów,
- przebudowy dróg,
- kanalizacji sanitarnej.

W 2023 r. wydano **3 opinie** uzgodnienia warunków realizacji przedsięwzięcia przed wydaniem decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach. Opinie dotyczyły budowy elektrowni fotowoltaicznej o mocy do 120 MW oraz 90 MW, a także budowy biogazowni (w miejscowości Lubomierz), do której w związku z uzupełnieniem raportu wydano 2 zawiadomienia o podtrzymaniu opinii. Ponadto w 2023 roku powtórzył się temat z 2022 roku dotyczący budowy budynku inwentarskiego – tuczarni, w nawiązaniu do uzupełnionego raportu podtrzymano opinie negatywną z 2022 roku.

Dane pokazane na wykresie (rys.27) porównuje ilość opinii co do potrzeby przeprowadzenia oceny oddziaływania przedsięwzięcia na środowisko oraz opinii w sprawie uzgodnienia warunków realizacji przedsięwzięcia przed wydaniem decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach wydanych w 2023 roku z 2022 rokiem. Z wykresu można wywnioskować, iż w 2022 roku wpłynęło więcej wniosków do PSSE w Lubaczowie celem wydania stosownych opinii – wydano 40 opinii co do potrzeby przeprowadzenia oceny oddziaływania przedsięwzięcia na środowisko i 2 opinie w sprawie uzgodnienia warunków realizacji przedsięwzięcia przed wydaniem decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach.

Rys.27. Ilość wydanych opinii – porównanie 2023 roku z 2022

3.3 Uzgodnienia dokumentacji projektowej pod względem wymagań higienicznych i zdrowotnych

W procesie inwestycyjnym, na etapie projektowania obiektów budowlanych, w tym uzyskiwania decyzji o pozwoleniu na budowę, Państwowy Powiatowy Inspektor Sanitarny w Lubaczowie w ramach działalności zapobiegawczego nadzoru sanitarnego, uzgadniał projekty budowlane i technologiczne tych inwestycji.

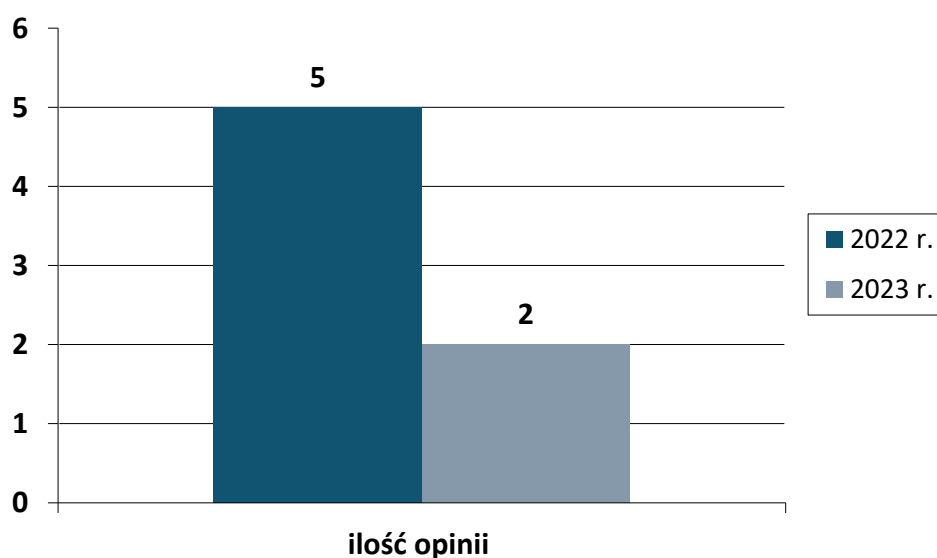
Opiniując dokumentację projektową szczególną uwagę zwracano na:

- prawidłowy układ funkcjonalny pomieszczeń,
- właściwą technologię,
- właściwe wyposażenie,
- prawidłowo zaprojektowaną
- wentylację i klimatyzację,
- warunki socjalno-sanitarne
- zgodność zaprojektowania z obowiązującymi przepisami i normami.

Łącznie uzgodniono i zaopiniowano pozytywnie **2** dokumentacje projektowe.

Uzgodnienia dotyczyły projektu technologicznego lokalu gastronomicznego oraz kuchni, pn.: Oryginal Kebab Center oraz uzgodnienia projektu cz. Architektoniczno-budowlanej wraz z projektem zagospodarowania działki na inwestycji pn. „Budynek usługowy – kat. ob. XVII, przyłącze wodociągowe, przyłącze kanalizacji sanitarnej, wewnętrzna instalacja elektryczna prowadzona ziemią”.

W 2022 roku przedłożono do uzgodnienia 5 dokumentacji projektowych. Wykres (rys.28) przedstawia statystyczne porównanie ilości opiniowanych projektów w 2023 roku z 2022 rokiem.

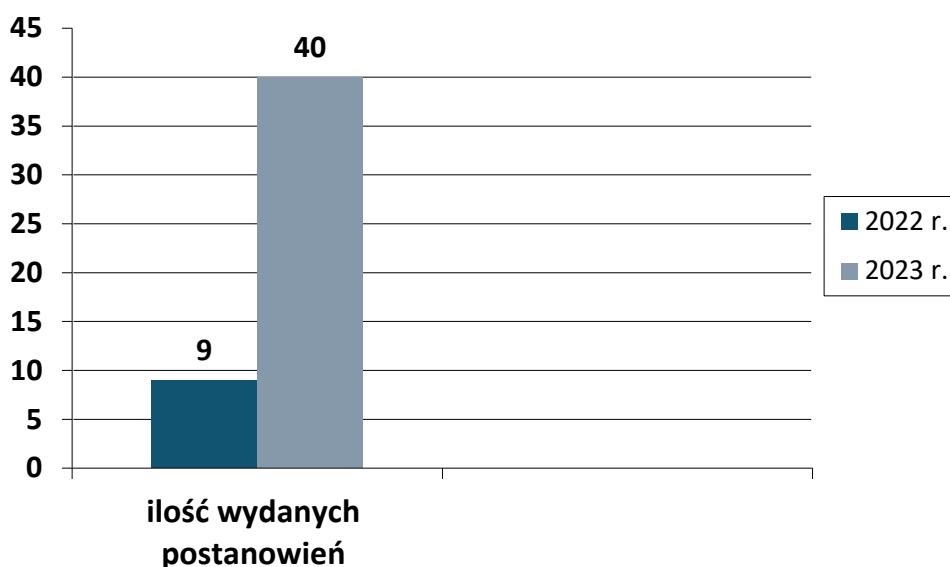

Rys.28. Ilość wydanych opinii sanitarnych do dokumentacji projektowej

3.4 Uzgodnienia projektów decyzji o warunkach zabudowy i zagospodarowania terenu oraz lokalizacji inwestycji celu publicznego

W 2023 r. uzgodniono 23 projekty decyzji o warunkach zabudowy i zagospodarowania terenu oraz 7 projektów decyzji o ustaleniu lokalizacji inwestycji celu publicznego. Łącznie wydano **40 postanowień**.

Wykres (rys.29) przedstawia porównanie ilości wydanych postanowień w 2023 roku z 2022 rokiem. W 2022 roku wydano 9 postanowień, natomiast w 2023 roku 40, tak wielka różnica wynika ze zmian wprowadzonych we wrześniu 2023 r. w ustawie z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym. Nowelizacja ustawy związana z art. 53 ust. 4 pkt 2a nakazuje uzgadniać projekty decyzji właściwym organem Państwowej Inspekcji Sanitarnej - pod względem wymagań higienicznych i zdrowotnych, w związku z czym nie ma określonego zakresu inwestycji, które podlegają uzgodnieniu z PPIS, dlatego do tut. PPIS w Lubaczowie wpływa dużo wniosków o uzgodnienie projektów decyzji dla budowy, rozbudowy, przebudowy domów jednorodzinnych, budowy budynków gospodarczych oraz budynków rekreacji indywidualnej. W 2023 r. najwięcej takich wniosków wpłynęło od Burmistrza Miasta i Gminy Narol oraz Wójta Gminy Lubaczów.

Rys.29 Ilość wydanych postanowień do projektów decyzji o warunkach zabudowy i projektów decyzji o ustaleniu lokalizacji inwestycji celu publicznego

3.5 Uczestniczenie w dopuszczeniu do użytkowania obiektów budowlanych

Państwowy Powiatowy Inspektor Sanitarny uczestniczył w dopuszczeniu do użytkowania obiektów budowlanych w ramach zadania nałożonego przez zapisy zawarte w art. 56 ustawy Prawo budowlane. W roku 2023 r. tut. Inspektor Sanitarny przeprowadził **20** kontroli i zajął stanowiska w sprawie dopuszczenia do użytkowania **20** obiektów budowlanych.

Na tym etapie, sprawdzana jest zgodność wykonania obiektu budowlanego z projektem budowlanym oraz obowiązującymi przepisami i normami. W ramach tych czynności dokonywano szczegółowego przeglądu obiektu i jego otoczenia.

Spośród większych obiektów przekazanych do użytkowania na terenie powiatu lubaczowskiego były inwestycje dotyczące m.in.:

- Budowy dwóch budynków handlowo-usługowych z parkingiem, oświetleniem terenu oraz pylonem reklamowym w Lubaczowie (park handlowy S1),

Rys 30. Park handlowy S1 przy ul. Słowackiego w Lubaczowie

➤ Budowy budynku hotelowego w Dachnowie

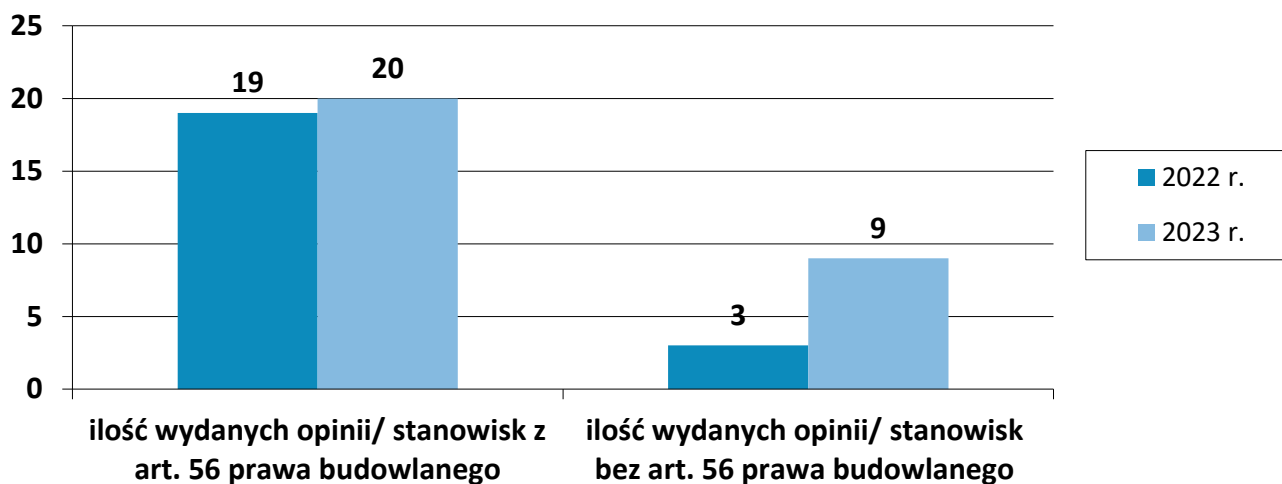
Rys 31. Budynek hotelowy w Dachnowie

- Budowy budynku usługowo-handlowego w Lubaczowie (sklep spożywczy - Euro),
- Budowy budynków kancelarii dla leśnictwa Lubliniec oraz Załuże.

Państwowy Powiatowy Inspektor Sanitarny uczestniczył w dopuszczeniu do użytkowania obiektów budowlanych bez nałożonego przez organ administracji architektonicznej obowiązku uzyskania decyzji o pozwoleniu na użytkowanie. W roku 2023 r. wydano w tym zakresie **9 opinii** o lokalu/obiekcie, w tym jedną negatywną, dotyczącą obiektu przeznaczonego na przedszkole i żłobek, gdyż obiekt nie spełniał odpowiednich warunków jakie powinny spełniać obiekty przeznaczone na żłobek. Ostatecznie obiekt został odebrany jako samo przedszkole.

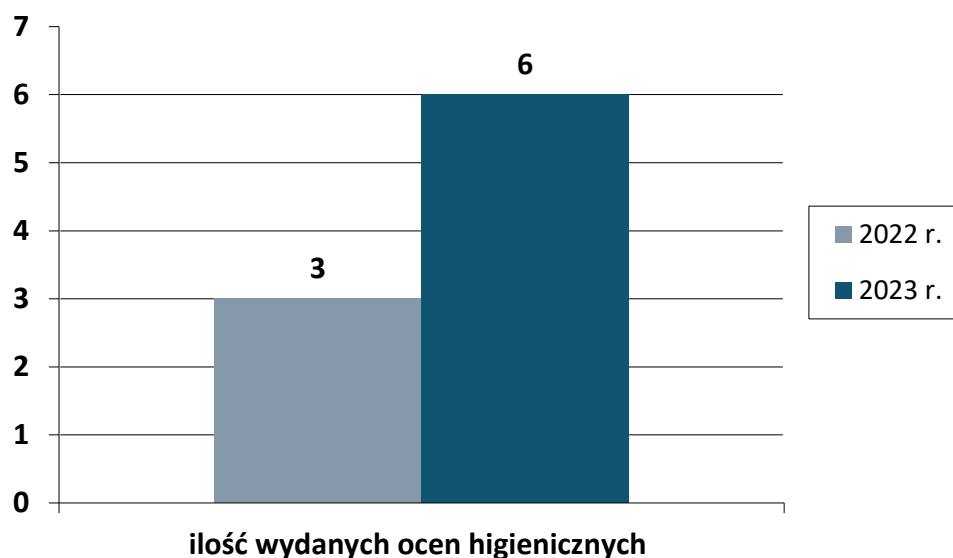
Poniższy wykres przedstawia porównanie ilości wydanych opinii sanitarnych/ stanowisk w związku z nałożonym przez organ administracji architektonicznej obowiązku uzyskania decyzji o pozwoleniu na użytkowanie zgodnie z art. 56 oraz bez nałożonego przez organ administracji architektonicznej obowiązku uzyskania decyzji o pozwoleniu na użytkowanie. W 2022 roku wydano kolejno 19 i 3 takie stanowiska.

Rys.32 Ilość wydanych opinii sanitarnych/ stanowisk z art. 56 prawa budowlanego oraz bez art. 56 prawa budowlanego – porównanie 2023 roku z 2022

PPIS w Lubaczowie w ramach świadczenia usług zleconych przeprowadził **6 kontroli** i wydał **6 ocen higienicznych** o możliwości spełnienia warunków higieniczno-sanitarnych przez lokal wskazany do prowadzenia działalności usługowej.

W poniższym wykresie przedstawiono ilość wydanych ocen higienicznych przeprowadzonych w 2023 roku w porównaniu z 2022 rokiem.

Rys. 33 Ilość wydanych ocen higienicznych – porównanie 2023 roku z 2022

Podsumowując, w 2023 roku nastąpił wzrost liczby przeprowadzanych postępowań administracyjnych w Państwowym Powiatowym Inspektoracie Sanitarnym w Lubaczowie. Głównym czynnikiem tego wzrostu były liczne wnioski wpływające do Inspekcji Sanitarnej dotyczące uzgadniania projektów decyzji o warunkach zabudowy. Ponadto, w ciągu tego roku, Zapobiegawczy Nadzór Sanitarny udzielił wielu konsultacji i porad, organizując przyjęcia interesantów w sprawach należących do zakresu działania zapobiegawczego nadzoru sanitarnego.

4. HIGIENA KOMUNALNA

Kierunkiem działań Państwowego Powiatowego Inspektora Sanitarnego w Lubaczowie jest dbanie o bezpieczeństwo zdrowotne poprzez min. nadzór sanitarny nad obiektami użyteczności publicznej oraz monitoring jakości wody, w ramach którego prowadzi się rejestr wodociągów oraz punktów poboru próbek wody, gromadzi, weryfikuje, analizuje i ocenia jakość wody oraz informuje starostów, wójtów lub burmistrzów o ich wynikach. Ponadto przeprowadzane są kontrole sanitarne nadzorowanych obiektów użyteczności publicznej i wodociągów. W przypadku złego stanu sanitarnego PPIS wydaje decyzje nakazujące ich poprawę.

4.1 Zaopatrzenie ludności w wodę

Organy Państwowej Inspekcji Sanitarnej wykonują nadzór nad jakością wody do spożycia, opierając się na krajowych regulacjach prawnych, takich jak ustawa o Państwowej Inspekcji Sanitarnej oraz ustawa o zbiorowym zaopatrzeniu w wodę i zbiorowym odprowadzaniu ścieków. Parametry dotyczące jakości wody do spożycia są zawarte w Rozporządzeniu Ministra Zdrowia w sprawie jakości wody do spożycia, które również odnoszą się do norm europejskich. Woda uznawana jest za całkowicie bezpieczną dla zdrowia, gdy spełnia kryteria określone w tym rozporządzeniu. Zapewnienie bezpieczeństwa zdrowotnego wody jest procesem kompleksowym, zależnym od szeregu czynników wpływających na jej jakość na każdym etapie łańcucha dostaw – począwszy od

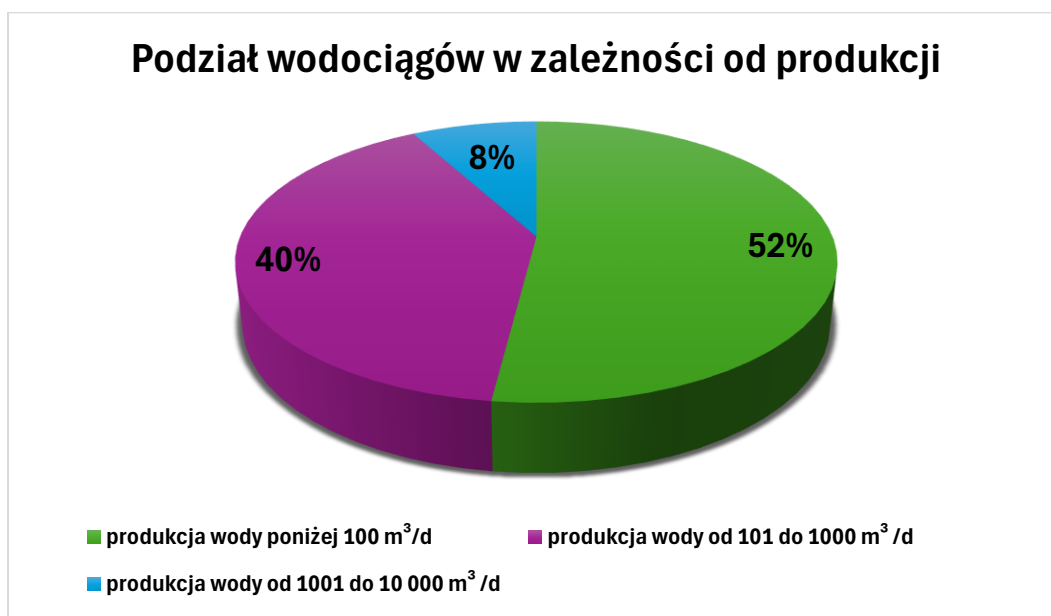

pozyskiwania surowej wody, przez proces jej uzdatniania i magazynowania, aż do dystrybucji kończącej się u konsumenta.

W 2023 roku na obszarze powiatu lubaczowskiego funkcjonowało 25 sieciowych wodociągów, które korzystały z wód podziemnych, dostarczając mieszkańcom powiatu wodę przeznaczoną do spożycia.

Analiza wydajności wodociągów działających na terenie powiatu lubaczowskiego w 2023 roku ukazuje różnorodność infrastruktury w dostarczaniu wody mieszkańcom. Wodociągi te można podzielić na trzy główne kategorie, w zależności od ich dobowej wydajności. Podział nadzorowanych wodociągów prezentuje się następująco:

- poniżej 100 m³ na dobę – 13 wodociągów,
- od 101 do 1000 m³ na dobę – 10 wodociągów,
- od 1001 do 10 000 m³ na dobę – 2 wodociągi.

Rys.34. Struktura podziału wodociągów w zależności od produkcji wody w 2023 roku.

Dane przedstawione w tabeli 13 obrazują szczegółowo informacje dotyczące wodociągów działających na terenie powiatu lubaczowskiego w roku 2023, w odniesieniu do liczby ludności zaopatrywanej w wodę, ilości wydobywanej wody [m³/dobę], metodach dezynfekcji oraz środkach stosowanych do tego celu. Ogólna ilość wody dostarczanej przez wodociągi w powiecie lubaczowskim w 2023 roku była bardzo zbliżona do danych z poprzedniego roku.

Podobnie jak w latach ubiegłych, głównym środkiem dezynfekcji w większości wodociągów był podchloryn sodu, z wyjątkiem Huty Kryształowej, gdzie zastosowano lampę UV. Na podstawie informacji otrzymanych od zarządców/właścicieli wodociągów, dezynfekcja w wymienionych systemach była przeprowadzana w sposób stały, doraźny lub okresowy.

Tabela 13. Wykaz wodociągów zbiorowego zaopatrzenia w wodę w powiecie lubaczowskim w roku 2023

Lp.	Wodociąg	Liczba ludności zaopatrywanej w wodę	Ilość wydobytej wody [m ³ /dobę]	Stosowana dezynfekcja	Środek stosowany do dezynfekcji	Grupa wydajności
1.	Lubaczów	11,574	1462,46	stała	podchloryn sodu	1001 - 10000
2.	Polanka Horyniecka	7980	1021,49	doraźna	podchloryn sodu	
3.	Borchów	5318	870,26	stała	podchloryn sodu	101-1000
4.	Stary Dzików	3676	503,00	stała	podchloryn sodu	
5.	Mokrzyca	5003	607,37	stała	podchloryn sodu	
6.	Narol	3888	425,88	okresowa	podchloryn sodu	
7.	Horyniec Zdrój	2636	255,20	okresowa	podchloryn sodu	
8.	Kobylnica Wołoska	2794	376,74	stała	podchloryn sodu	
9.	Szczutków	1861	141,13	stała	podchloryn sodu	
10.	Wólka Krowicka	2774	323,93	stała	podchloryn sodu	
11.	Płazów	1481	248,67	stała	podchloryn sodu	
12.	WWG Uzdrowisko	620	146,00	doraźna	podchloryn sodu	
13.	Huta Różaniecka	337	28,63	okresowa	podchloryn sodu	≤100
14.	Łukawiec	wytączony z eksploatacji		.		
15.	Łówcza Stara	398	60,94	okresowa	podchloryn sodu	
16.	Dziewięcierz	90	4,10	okresowa	podchloryn sodu	
17.	Niwki Horynieckie	60	3,4	okresowa	podchloryn sodu	
18.	Podemszczyzna	350	24,00	okresowa	podchloryn sodu	
19.	Werchrata	300	38,2	okresowa	podchloryn sodu	
20.	Monasterz	72	4,8	okresowa	podchloryn sodu	
21.	Huta Kryształowa	69	3,49	okresowa	lampa UV	
22.	Huta Stara	157	12,78	okresowa	podchloryn sodu	
23.	Łówcza Nowa	32	4,50	okresowa	podchloryn sodu	
24.	Łukawica	1222	74,36	stała	podchloryn sodu	
25.	Podlesina	120	18,86	stała	podchloryn sodu	

4.2 Stan sanitarno-techniczny wodociągów

W 2023 roku prowadzono prace modernizacyjne w wodociągu: Mokrzyczy, Łówczy oraz Łukawcu. Początkiem 2023 roku zakończyła się inwestycja polegająca na rozbudowie i przebudowie Stacji Uzdatniania Wody położonej w miejscowości Mokrzyca, gmina Lubaczów. Zakres wykonanych prac obejmował: budowę zbiornika reakcji na zewnątrz stacji

o objętości czynnej ok. 50 m³, wymianę: filtrów, zbiorników wyrównawczych na większe, pomp głębinowych, rurociągów tłoczonych ze studni do SUW oraz rurociągów tłoczonych z SUW do pierwszego węzła na sieci. Został wykonany remont studni wraz z armaturą i schodami wejściowymi zewnętrznymi.

Została wydana decyzja weryfikująca pozytywnie materiały i wyroby zastosowane przy rozbudowie i przebudowie Stacji Uzdatniania Wody położonej w miejscowości Mokrzyca, gmina Lubaczów.

W październiku 2023 roku w Gminie Narol, ul. Rynek 1, 37-610 Narol, zakończyły się roboty budowlane polegające na rozbudowie i przebudowie sieci wodociągowej wraz z przyłączami w miejscowości Łówcza, gmina Narol. Zakres wykonanych prac obejmował wymianę wodomierzy, studzienki wodomierzowej, rur, hydrantów zasuw, przepustnice, zawory, przyłącz, króćce. W związku z zakończeniem realizacji inwestycji pn.:” Rozbudowa i przebudowa sieci wodociągowej wraz z przyłączami w miejscowości Łówcza, gmina Narol” została wydana decyzja weryfikująca pozytywnie materiały i wyroby zastosowane przy ww. inwestycji.

W październiku 2023 roku Urząd Gminy Wielkie Oczy poinformował PPIS w Lubaczowie o zakończeniu inwestycji związanej z rozbudową wodociągu w Łukawcu oraz o wyłączeniu stacji uzdatniania wody z użytkowania, ponieważ nie spełniała swojej funkcji.

W 2023 roku podczas kontroli sanitarnych w nadzorowanych wodociągach w 4 stwierdzono stwierdzono nieprawidłowości dotyczące stanu technicznego obiektów, na które PPIS w Lubaczowie wydał decyzje nakazujące ich usunięcie w wyznaczonym terminie.

- w wodociągu w Monasterzu,
- w wodociąg w Werchracie,
- w wodociąg w Dziewięcierzu,
- w wodociąg w Horyńcu-Zdroju.

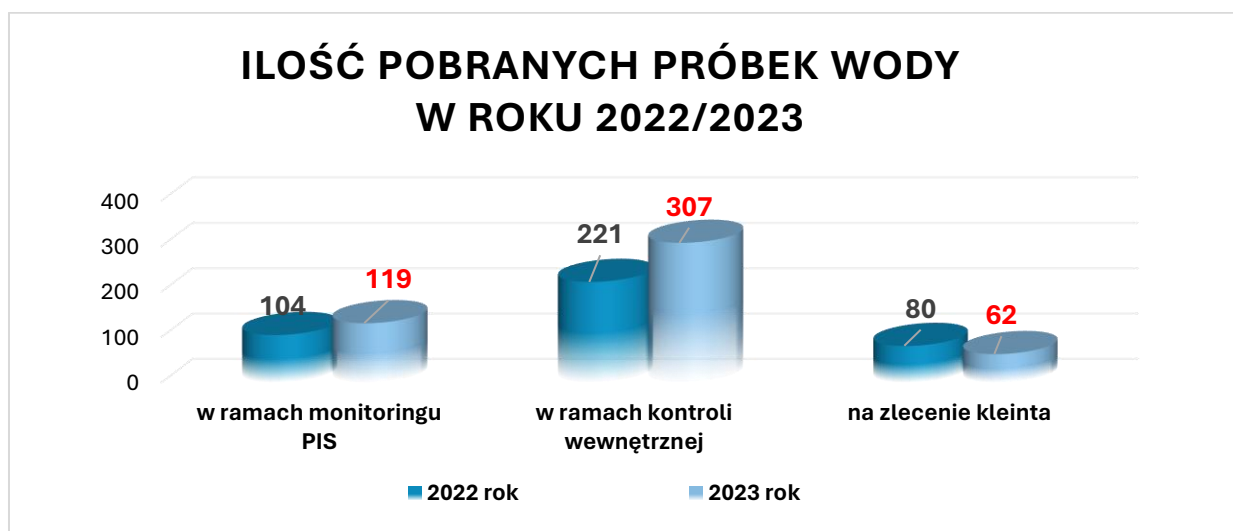
4.3 Nadzór nad jakością wody

Mając na uwadze szerokie spektrum działań komórki Higieny Komunalne w PSSE w Lubaczowie, pragniemy również podkreślić rolę nadzoru nad wodociągami monitoringu jakości wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi. Woda jest podstawowym źródłem życia, a jakość wody jest kwestią kluczową dla zdrowia publicznego. Wody na terenie powiatu lubaczowskiego jest aktywnie monitorowana zarówno przez zarządców/właścicieli wodociągów jak i w ramach nadzoru PPIS w Lubaczowie. Badania, które są przeprowadzane

pod kątem różnych parametrów, w tym wskaźników mikrobiologicznych oraz fizykochemicznych mają zasadnicze znaczenie, aby zapewnić, że woda przeznaczona do spożycia przez ludzi spełnia wszystkie normy i jest bezpieczna do picia. Nasze badania koncentrują się również na monitorowaniu obecności bakterii Legionella, które mogą stanowić zagrożenie dla zdrowia publicznego. Na wykresie (Rys.35) została przedstawiona ilość próbek wody pobranych w trzech różnych kontekstach:

- w ramach nadzoru prowadzonego przez PPIS w Lubaczowie,
- w wyniku kontroli wewnętrznej prowadzonej przez właścicieli/zarządców wodociągów,
- próbki pobrane na zlecenie klienta.

Dane porównują lata 2022 i 2023. W 2023 roku obserwujemy znaczący wzrost poboru próbek wody szczególnie wykonanych przez zarządców/ właścicieli wodociągów z 221 próbek w 2022 do 307 w 2023. Wzrost liczby pobranych próbek wody zarówno przez PPIS, jak i w ramach kontroli wewnętrznej może świadczyć o potrzebie zapewnienia jej bezpieczeństwa i zgodności z parametrami.

Rys. 35 Ilość pobranych próbek wody w roku 2022/2023

Woda jako fundamentalny zasób, wymaga szczególnej uwagi ze względu na jej bezpośredni wpływ na zdrowie publiczne. Tabela 14. przedstawia szczegółowe dane dotyczące ilości pobranych próbek wody **w roku 2023**, co pozwala na jej ocenę stanu w różnych obszarach użytkowania. Dane te są niezbędne do zapewnienia, aby woda przeznaczona do spożycia przez ludzi, woda na pływalniach, jak również woda w Miejscach Okazjonalnie Wykorzystywanych do Kąpieli, spełniała parametry ujęte w przepisach oraz była bezpieczna dla konsumentów i użytkowników. Ze względu na wyłączenie z użytkowania wodociągu w Łukawcu, ilość

pobranej próbek wody była mniejsza od ilości próbek zaplanowanych. W okresie od 1 stycznia 2023 r. do 31 grudnia 2023 r. jakość wody w wodociągach sieciowych była monitorowana przez inspekcję sanitarną i przedsiębiorstwa wodociągowe. (tabela 14)

Tabela 14. Ilość zaplanowanych i pobranych próbek wody w roku 2023

Próbki wody pobrane w ramach		Zaplanowanych	Pobranych
Wewnętrznej kontroli jakości wody prowadzonej przez przedsiębiorstwa wodociągowo-kanalizacyjne	Wodociągi	165	158
	Pływalnie	109	109
	Legionella	31	31
	MOWdK	2	2
SUMA		307	300
Nadzoru nad jakością wody prowadzonego przez PIS	Wodociągi	102	100
	Pływalnie	6	6
	Legionella	4	4
	MOWdK	2	2
SUMA		114	112
Liczba pobranych prób na zlecenie klienta		62	

4.4 Przekroczenia w wodociągach zbiorowego zaopatrzenia w wodę

W ramach nadzoru nad jakością wody prowadzonego przez Państwową Inspekcję Sanitarną w roku 2023 r. na 100 pobranych próbek z wodociągów sieciowych 15 prób nie odpowiadało wymaganiom rozporządzenia Ministra Zdrowia z dnia 7 grudnia 2017 r. w sprawie jakości wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi (Dz. U. 2017 r. poz. 2294).

W ramach wewnętrznej kontroli jakości wody prowadzonej przez przedsiębiorstwa wodociągowo-kanalizacyjne w roku 2023 r. na **158** pobranych próbek z wodociągów sieciowych **11** prób nie odpowiadało wymaganiom rozporządzenia Ministra Zdrowia z dnia 7 grudnia 2017 r. w sprawie jakości wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi (Dz. U. 2017 r. poz. 2294).

W poniższych tabelach zaprezentowano wykaz parametrów i wskaźników, które zostały przekroczone w wodzie przeznaczonej do spożycia w wodociągach w 2023 r. Badania te są przeprowadzane zarówno w ramach nadzoru przez Państwowego Powiatowego Inspektora Sanitarnego w Lubaczowie, jak i w ramach wewnętrznej kontroli przeprowadzanej przez zarządców wodociągów. W ramach kontroli wewnętrznej, tabela nr 15 zawiera wskaźniki, których przekroczenia zostały stwierdzone podczas nadzoru przez PPIS, natomiast tabela nr 16 przedstawia wskaźniki, które wykazały przekroczenia w ramach wewnętrznej kontroli.

Tabela 15. Wykaz przekroczonych parametrów stwierdzone w wyniku nadzoru PPIS

WODOCIĄG	PRZEKROCZONY PARAMETR
BORCHÓW	mętność
NAROL PODLESINA	escherichia coli oraz bakterie grupy coli
PODEMSZCZYŻNA WÓLKA KROWICKA UZDROWISKO HORYNIEC-ZDRÓJ	jon amonowy

Tabela 16. Wykaz przekroczonych parametrów stwierdzone w wyniku nadzoru PPIS

WODOCIĄG	PRZEKROCZONY PARAMETR
BORCHÓW	mętność
KOBYLNICA WOŁOSKA	escherichia coli
SZCZUTKÓW	żelazo ogólne

W w/w wodociągach zarządcy po otrzymaniu wyników badań, natychmiast podjęli działania naprawcze mające na celu poprawę jakości wody. W celu oceny skuteczności podjętych działań, pobrano do badań próbki wody. Otrzymane wyniki nie uległy zakwestionowaniu. Podwyższone wartości parametrów w ww. wodociągach miały charakter krótkotrwały, nie rzutujący na końcową ocenę jakości wody.

PPIS w Lubaczowie w dniu 28 kwietnia 2021 r. wszczął postępowanie administracyjne w wodociągu w Borchowie, w związku z przekroczeniem dopuszczalnej wartości mętności. Strona nieustannie prowadzi działania naprawcze w celu doprowadzenia jakości wody

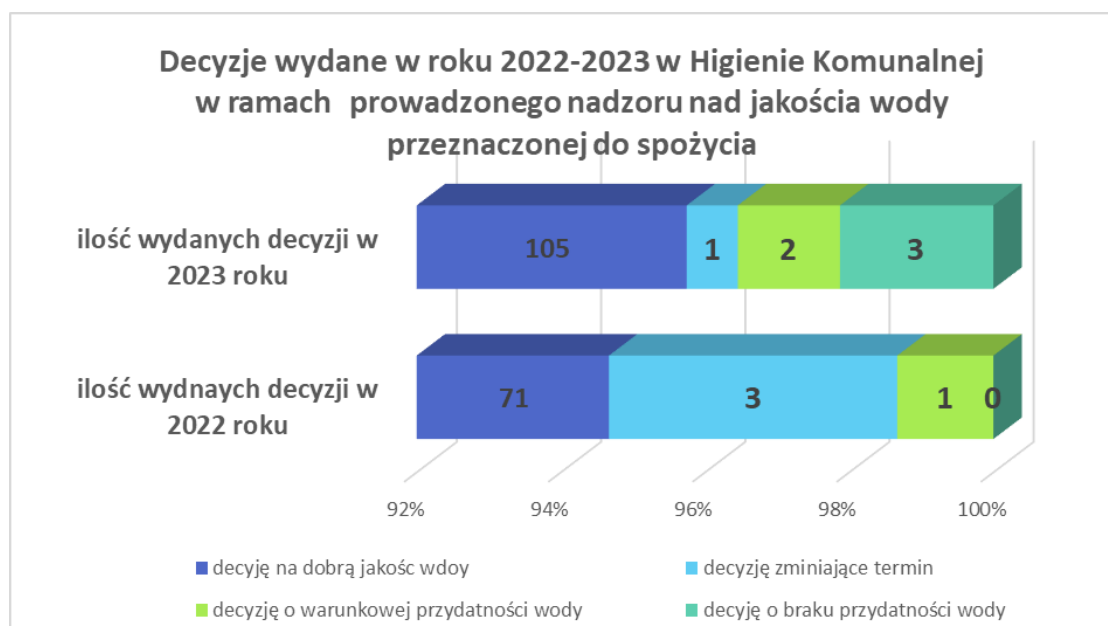
w zakresie parametru wskaźnikowego – **mętność**, do wartości zgodnej z określoną pod poz. Nr. 6 części C Tabela 2 załącznik nr 1 rozporządzenia Ministra Zdrowia z dnia 7 grudnia 2017 r. w sprawie jakości wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi (Dz. U. 2017 r. poz. 2294). Otrzymywane wyniki z badań wody nadal wskazują przekroczenia wartości mętności. W związku z powyższym PPIS w Lubaczowie na wniosek strony przedłużył termin wykonania decyzji.

W przypadku awarii na terenie powiatu lubaczowskiego, zaopatrzenie w wodę jest realizowane poprzez dostarczanie jej mieszkańcom zbiornikami posiadającymi atesty do kontaktu z wodą. Wszystkie przedsiębiorstwa wodociągowe są wyposażone w takie zbiorniki, które są przygotowane do natychmiastowego użycia. Dodatkowo, przedsiębiorstwa te opracowały szczegółowe procedury na sytuacje, gdyby pojawiła się nagła potrzeba awaryjnego dostarczenia wody. W sytuacji braku dostępu do energii elektrycznej, większość wodociągów komunalnych dysponuje agregatami prądotwórczymi, co zapewnia ciągłość dostaw wody nawet podczas przerw w dostawie prądu. Warto zaznaczyć, że w powiecie lubaczowskim nie istnieją czynne studnie publiczne, które mogłyby służyć jako alternatywne źródło zaopatrzenia w wodę w sytuacjach awaryjnych.

Jakość wody w pozostałych nadzorowanych wodociągach sieciowych spełniała wymagania higieniczne.

Podsumowując - w 2023 r. w powiecie lubaczowskim PPIS w Lubaczowie:

- ❖ wydał 2 decyzje stwierdzające warunkową przydatność wody do spożycia przez ludzi (w tym 1 decyzja zmieniająca termin);
- ❖ 3 decyzje o braku przydatności wody do spożycia przez ludzi (Narol, Podlesina, Kobylnica Wołoska),
- ❖ 105 decyzji stwierdzające dobrą jakość wody.

Rys.36 Decyzje wydane w roku 2022-2023 w ramach prowadzonego nadzoru nad jakością wody

Na wykresie oraz w tabeli przedstawiono ilość wydanych decyzji w roku 2022 – 2023 przez PPIS w Lubaczowie dotyczące jakości wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi zgodnie z wymaganiami zawartymi w rozporządzeniu Ministra Zdrowia z dnia 7 grudnia 2017 r. w sprawie jakości wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi (Dz. U. 2017 r. poz. 2294). W 2023 roku, jak wynika z danych zwiększyła się liczba wydanych decyzji w porównaniu do roku 2022 r.

Tabela 17. Decyzje wydane w ramach prowadzonego nadzoru nad jakością wody prowadzonego przez PPIS w Lubaczowie

DECYZJE - wodociągi	Ilość wydanych decyzji w roku 2022	Ilość wydanych decyzji w roku 2023
Decyzje o dobrej jakości wody	<u>71</u>	<u>105</u>
Decyzje dot. złej jakości wody	1	3
Decyzje dot. warunkowej jakości wody	4	2
Ocena jakości MOWdK	4	4
decyzja na materiały - dot. wyrobów zastosowanych do dystrybucji wody na wodociągu	2	2

Legionella sp.

W 2023 roku kontynuowano monitorowanie jakości ciepłej wody, zwracając szczególną uwagę na ryzyko zdrowotne związane z obecnością bakterii Legionella sp. w systemach ciepłej wody. Zakażenie tymi bakteriami najczęściej następuje przez inhalację, a do infekcji może dojść w miejscach, gdzie aerozole wodne mogą być rozpryskiwane i wdychane np.: szpitale, domy opieki, obiekty sportowe, baseny, sauny, hotele, wieże chłodnicze, myjnie samochodowe, kempingi czy spryskiwacze do roślin. Zgodnie z § 18 rozporządzenia MZ z 7 grudnia 2017 roku o jakości wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi, badania na obecność bakterii Legionella sp. są wymagane w placówkach oferujących stacjonarne i całodobowe usługi

zdrowotne, w budynkach mieszkalnych zbiorowych oraz w obiektach użyteczności publicznej, gdzie podczas użytkowania tworzone są aerozole wodno-powietrzne. Odpowiedzialność za jakość wody na końcowym etapie dostarczenia, czyli w punkcie czerpalnym u odbiorcy, zgodnie z przepisami, spoczywa na właścicielu lub zarządcy danego obiektu.

W 2023 r. w ramach kontroli wewnętrznej oraz w ramach nadzoru nad jakością wody prowadzonego przez PPIS w Lubaczowie zaplanowano pobranie 33 próbek ciepłej wody użytkowej w kierunku bakterii *Legionella*. O obowiązku wykonania badań w ramach kontroli wewnętrznej poinformowano 14 placówek znajdujących się na terenie powiatu lubaczowskiego. Wykonane badania w ramach kontroli wewnętrznej oraz w ramach prowadzonego nadzoru przez PPIS w Lubaczowie spełniały wymagania określone w rozporządzeniu Ministra Zdrowia. Badania wody wykonywane były w akredytowanych laboratoriach.

4.5. Pływalnie

W powiecie lubaczowskim znajdują się 2 kryte pływalnie, które są pod nadzorem PPIS w Lubaczowie i stanowią istotne miejsca rekreacji i wypoczynku. Monitoring jakości wody w basenach to kluczowy element naszej działalności kontrolnej. Zarówno Higiena Komunalna

w PSSE w Lubaczowie, jak i właściciele oraz zarządcy basenów ściśle ze sobą współpracują, w celu zapewnienia osobom korzystającym z pływalni bezpieczeństwa podczas kąpieli w wodzie spełniającej najwyższe standardy jakości.

Pływalnia Miejska „Aquasfera” usytuowana jest w miejscowości Lubaczów. Pływalnia dysponuje niecką basenową o wymiarach 25m x 16m o pow. ok. 710 m², z ruchomym dnem

o regulowanej głębokości od 0,0 m – 1,8 m, podzielona jest na 8 torów pływackich. Podstawowym źródłem zaopatrzenia w wodę jest wodociąg sieciowy „Za Dużym Wałem” w Lubaczowie. Prowadzony jest proces uzdatniania i dezynfekcji wody.

Kompleks basenowy „Wodny Świat” należący do Centrum Rehabilitacji Rolników KRUS w Horyńcu - Zdroju. Jest to kryta pływalnia z 3 nieckami: tj. basenem sportowym

basenem rehabilitacyjno-rekreacyjnym z leżankami powietrznymi, szeregiem gejzerów i tryskaczy wodnych z efektywnym podwodnym oświetleniem oraz 4 osobową wanną whirlpool. Dodatkowo użytkownicy basenu mają możliwość skorzystania z krętej rurowej zjeżdżalni o długości 72 m i różnicy poziomów 5 m. Basen napełniany

jest wodą wodociągową z wodociągu sieciowego „Uzdrowiska Horyniec” w Horyńcu Zdroju. Niecki basenowe posiadają osobne obiegi wody.

W 2023 r. w Krytej Pływalni „Wodny Świat” Centrum Rehabilitacji Rolników KRUS w Horyńcu -Zdroju, ul Sanatoryjna 2, 37-620 Horyniec – Zdrój, wystąpiły 3 przekroczenia parametrów w zakresie fizykochemicznym i mikrobiologicznym:

- (Legionella Sp,
- Pseudomonas aeruginosa,
- Chloroform.

W 2023 roku skontrolowano dwie pływalnie. Kontrola sanitarna Pływalni Miejskiej „Aquasfera” w Lubaczowie wykazała, że pomieszczenia obiektu utrzymane są w dobrym stanie sanitarno-porządkowym oraz technicznym. Natomiast w wyniku kontroli przeprowadzonej w kompleksie basenowym „Wodny Świat” w Horyńcu Zdroju stwierdzono nieprawidłowości, w związku z czym PPIS wydał decyzję nakazującą doprowadzenie do należytego stanu higieniczno – zdrowotnego wskazanych pomieszczeń w ww. obiekcie. Otoczenie basenów utrzymane jest w dobrym stanie porządkowym.

Ponadto przeprowadzone kontrole sanitarne pływalni wykazały, że prowadzona jest rejestracja parametrów zgodnie z wymaganą częstotliwością określoną w Rozporządzeniu Ministra Zdrowia w zakresie następujących parametrów: pH wody, potencjał redox, stężenie wolnego chloru, temperatura wody. Prowadzone jest badanie wody w kierunku obecności bakterii *Legionella*. Zarządcy pływalni prowadzą wewnętrzną kontrolę jakości wody zgodnie z harmonogramem ustalonym z PPIS w Lubaczowie.

4.6. Miejsca Okazjonalnie Wykorzystywane do Kąpieli

Pod nadzorem PPIS w Lubaczowie były 2 miejsca okazjonalnie wykorzystywane do kąpieli „Wędrowiec I” oraz „Wędrowiec II” w Nowym Siole. Do badań pobrano 4 próbki wody (2 próbki w ramach nadzoru nad jakością wody prowadzonego przez PIS oraz 2 próbki z kontroli wewnętrznej). Po otrzymanych wynikach zostały wystawione 4 oceny bieżące jakości wody o przydatności do kąpieli. Jakość wody w miejscach okazjonalnie

wykorzystywanych do kąpieli „Wędrowiec I” i „Wędrowiec II” w Nowym Siole odpowiadała wymaganiom zawartym w załączniku nr 1 (część A) do Rozporządzenia Ministra z dnia 17 stycznia 2019 r. w sprawie nadzoru nad jakością wody w kąpielisku i miejscu wykorzystywanym do kąpieli (Dz. U. z 2019 r., poz. 255). Kontrole sanitarne w zakresie oceny stanu sanitarnego miejsc wykorzystywanych do kąpieli nie wykazały uchybień w zakresie utrzymania czystości i porządku. Plaża wzdłuż kąpieliska była utrzymana w czystości, bez obecności przedmiotów mogących stanowić zagrożenie dla zdrowia. Zapewniona była odpowiednia ilość koszy na odpady komunalne, które były opróżniane codziennie. Strefy do kąpieli były wyznaczone i trwale oznakowane, strzeżone przez ratownika. Zapewnione były również sanitariaty, przebieralnie (damska i męska) oraz pomieszczenie, w którym przechowywany jest sprzęt do pływania. W widocznym miejscu umieszczony był regulamin obiektu oraz tablica informacyjna zawierająca dane zgodne z rozporządzeniem Ministra Zdrowia z dnia 21 grudnia 2018 r. w sprawie ewidencji oraz sposobu oznakowania kąpielisk i miejsc okazjonalnie wykorzystywanych do kąpieli (Dz. U. z 2018 r., poz. 2476) Organizator kąpieliska skrupulatnie monitorował jakość wody w kąpielisku oraz wodę zasilającą, aby wyeliminować zanieczyszczenia mogące negatywnie wpływać na jej stan i bezpieczeństwo użytkowników, takie jak materiały smoliste, szkło, tworzywa sztuczne, guma czy inne odpady. W ramach oceny wizualnej nie zauważono żadnych zanieczyszczeń w wodzie, a także nie odnotowano zakwitów sinic.

4.7. Stan sanitarny obiektów użyteczności publicznej

Na terenie powiatu lubaczowskiego ogółem w grupie obiektów użyteczności publicznej zewidencjonowanych jest 187 zakładów. Bieżącym nadzorem sanitarnym objęto obiekty zakwalifikowane do tej grupy tj.: zakłady fryzjerskie, kosmetyczne, odnowy biologicznej, bazę noclegową, obiekty kąpielowe, jednostki organizacyjne pomocy społecznej, tereny rekreacyjne, stadiony, sale zabaw, domy kultury, stacje paliw, ustępy publiczne, zakłady pogrzebowe oraz cmentarze. W trakcie czynności kontrolnych oceniano m.in. stan sanitarno – techniczny oraz porządkowy obiektów, zaopatrzenie w wodę do spożycia i gospodarkę ściekową, sposób postępowania z odpadami komunalnymi i niebezpiecznymi, bielizną, narzędziami wykorzystywanymi do świadczenia usług oraz rodzaj stosowanych środków dezynfekcyjnych. Każdego roku obserwuje się wzrost liczby obiektów znajdujących się w ewidencji Powiatowej Stacji Sanitarno – Epidemiologicznej w Lubaczowie. Obiekty użyteczności publicznej stanowią liczną i różnorodną grupę, co powoduje zróżnicowanie wymagań sanitarnych jakim powinny odpowiadać obiekty należące do poszczególnych kategorii.

➤ **Ustępy publiczne:**

Na terenie powiatu lubaczowskiego znajduje się 5 ustępów publicznych, tj.: w Krowicy Hołodowskiej - targowisko, w Oleszycach, w Horyńcu-Zdroju i w Cieszanowie oraz ustęp kontenerowy w Lubaczowie. W pozostałych gminach są udostępnione ludności splukiwane ubikacje w siedzibach urzędów, zatem tylko w godzinach pracy urzędów, czyli od 7.00 - 15.30. Kontrole sanitarne przeprowadzone w 2023 roku we wszystkich ww. obiektach wykazały, że ich stan higieniczno-sanitarny i techniczny był dobry.

➤ **Domy Pomocy Społecznej:**

W 2023 roku w ewidencji PIS w Lubaczowie znajdowały się 4 obiekty pomocy społecznej. Przeprowadzono kontrole we wszystkich DPS. W trakcie kontroli sanitarnej oceniane było m.in. wyposażenie i stan pomieszczeń, postępowanie z bielizną czystą i brudną, odpadami komunalnymi, medycznymi, procedury: mycia i dezynfekcji rąk, stosowania przez personel środków ochrony osobistej, dokumentacja zdrowotna pracowników. W żadnym obiekcie podczas kontroli nie stwierdzono nieprawidłowości.

➤ **Inne Jednostki Organizacyjne Pomocy Społecznej:**

PPIS w Lubaczowie nadzoruje 8 jednostek organizacyjnych pomocy społecznej:

Podczas kontroli sanitarnej tego typu obiektów oceniane było m.in.: wyposażenie, stan sanitarny pomieszczeń, postępowanie odpadami komunalnymi.

W 2023 r. przeprowadzono kontrole sanitarne w we wszystkich ww. obiektach. Nie stwierdzono nieprawidłowości.

➤ **Obiekty hotelarskie:**

Na terenie powiatu lubaczowskiego funkcjonuje 24 obiekty hotelarskie, które są objęte nadzorem Państwowego Powiatowego Inspektora sanitarnego w Lubaczowie, tj.:

- ➡ 2 hotele,
- ➡ 1 pensjonat,
- ➡ 21 obiektów, w których świadczone są usługi hotelarskie.

W 2023 roku skontrolowano wszystkie ww. obiekty.

Podczas kontroli oceniano stan sanitarno-higieniczny, techniczny obiektów i otoczenia, postępowanie z bielizną czystą i brudną, stan wentylacji i klimatyzacji, postępowanie z odpadami, procedury utrzymania czystości, środki czystości i dezynfekcyjne, dokumentacja zdrowotna pracowników. Obiekty ocenione zostały pozytywnie, uwzględniając znaczne różnice w standardach oferowanych usług. Właściciele prowadzą we własnym zakresie remonty i konserwacje starając się podnosić z roku na rok poziom oferowanych usług. Wśród

wszystkich obiektów w tej grupie nie odnotowuje się obiektów w bardzo złym stanie higieniczno – sanitarnym i technicznym.

➤ **Zakłady fryzjerskie, kosmetyczne i inne:**

Zakłady fryzjerskie, kosmetyczne i odnowy biologicznej są najbardziej liczną grupą obiektów użyteczności publicznej objętych nadzorem sanitarnym. W ewidencji Powiatowej Stacji Sanitarno – Epidemiologicznej w Lubaczowie w roku 2023 znajdowały się ogółem 65 zakładów świadczących wyżej wymienione usługi, a mianowicie:

Rys.37 Obiekty użyteczności publicznej: zakłady kosmetyczne, fryzjerskie i odnowy biologicznej

Podczas przeprowadzanych kontroli kładziono nacisk na sposób zarządzania narzędziami jednorazowego i wielokrotnego użytku, ze względu na ryzyko transmisji zakażeń krwiopochodnych oraz innych chorób zakaźnych. Ponadto, dokładnie sprawdzano, czy obiekty są wyposażone w urządzenia niezbędne do utrzymania czystości i porządku w pomieszczeniach, czy stosowane są odpowiednie środki czystości i dezynfekcji, oraz czy wprowadzono i przestrzegano procedur mycia, dezynfekcji i sterylizacji narzędzi. Kontrolowano również sposób postępowania z odpadami niebezpiecznymi. Oceniano stan sanitarno-techniczny pomieszczeń oraz dokumentację zdrowotną pracowników, aby zapewnić wysoki poziom higieny i bezpieczeństwa. Z roku na rok świadomość zdrowotna właścicieli zakładów usługowych oraz klientów podnosi się, w związku z czym niemal wszystkie zakłady,

w których świadczone są usługi z naruszeniem ciągłości tkanki posiadają na swoim wyposażeniu autoklawy lub zlecają sterylizację narzędzi innym podmiotom. Odpady zawierające żywe drobnoustroje (tzw. odpady medyczne), które są zdolne do przeniesienia chorób zakaźnych, gromadzone są w odpowiednich pojemnikach i oddawane do utylizacji jako odpad niebezpieczny upoważnionemu odbiorcy (na podstawie umowy). W 2023 r. w 33 zakładach fryzjerskich została wydana **1 decyzja** administracyjna nakazująca usunięcie nieprawidłowości oraz 1 decyzja w zakładach, w których świadczone jest więcej niż jedna z usług fryzjerskich, kosmetycznych, odnowy biologicznej, tatuażu.

W 2023 roku PPIS w Lubaczowie zorganizował warsztaty szkoleniowe poświęcone zagadnieniom związanym ze „*Sterylizacją oraz epidemiologią zakażeń w branży beauty*”, które skierowane były do właścicieli salonów kosmetycznych. Podczas warsztatów zostały omówione kluczowe kwestie dotyczące wymagań higienicznych, dezynfekcji, sterylizacji, dekontaminacji oraz problemu przenoszenia się chorób zakaźnych w sektorze beauty. Omówiono procedury postępowania z odpadami pochodzącymi z działalności, włącznie z ich segregacją, transportem i utylizacją.

Solaria

Kontrole solariów prowadzono w oparciu o przepisy ustawy z 15 września 2017 roku o ochronie zdrowia przed następstwami korzystania z solarium skupiając się na głównym celu - ochronie ludzi przed szkodliwym oddziaływaniem promieniowania ultrafioletowego. Aktualnie na naszym terenie znajdują się 2 obiekty wyposażone w tego typu sprzęt.

➤ **Tereny rekreacyjne:**

W 2023 r. pod nadzorem PPIS w Lubaczowie na terenie powiatu lubaczowskiego było 36 placów zabaw dla dzieci tj.:

- place zabaw przy przedszkolach,
- place przy punktach przedszkolnych,
- place zabaw w szkołach,
- place zabaw na osiedlach mieszkaniowych.

Wszystkie w/w palce zabaw zostały skontrolowane, podczas których sprawdzano odpowiednie zabezpieczenie piaskownic przed zanieczyszczeniami tj. szkło, papiery, wypalone papierosy oraz odchody zwierząt. Piaskownice w okresie jej nieużytkowania w porze nocnej i deszczowej są zabezpieczane poprzez odpowiednie zasłonięcie folią. Pracownicy PPIS w Lubaczowie w wyniku kontroli sprawdzali częstotliwość wymiany piasku. W 2023 roku nie pobrano próbek do badania piasku. Kontrolowane tereny, na których znajdują się place zabaw wyposażone są odpowiednią ilość koszy posiadające odpowiednie oznakowanie. Niestwierdzony żadnych nieprawidłowości.

➤ **Cmentarze i domy przedpogrzebowe:**

Pod nadzorem PPIS w Lubaczowie jest:

- 11 cmentarzy komunalnych,
- 1 dom przedpogrzebowy.

W 2023 r. przeprowadzono 9 kontroli sanitarnych w ww. obiektach. Przeprowadzone kontrole dotyczyły głównie utrzymania czystości i porządku na terenie cmentarzy i w ich otoczeniu, postępowania z odpadami, zagospodarowania terenu, utwardzenia alejek, udostępniania urządzenia wodnego do czerpania wody do celów cmentarnych, zabezpieczenia przed zalewaniem i tworzeniem się zastoin wodnych na powierzchniach grzebalnych, stanu technicznego ogrodzeń. W wyniku stwierdzonych podczas kontroli nieprawidłowości wydano **1 decyzję** nakazującą doprowadzenie do należytego stanu higieniczno-sanitarnego powierzchnię ścian kaplicy oraz usunięcie ubytków w płytach chodnikowych znajdujących się na alejach cmentarnych.

➤ **Inne obiekty:**

Pod nadzorem PPIS w Lubaczowie w 2023 r. było 43 obiekty, w tym:

- ➡ 12 stadionów,
- ➡ 1 hala sportowa,
- ➡ 1 sala gimnastyczna,
- ➡ 11 domów kultury: GOK, MDK, WDK, Centrum Kultury i Sportu, świetlica wiejska,
- ➡ 4 zakłady pogrzebowe (10 środków transportu do przewozu zwłok i szczątków ludzkich),

- ➡ 4 miejsca obsługi podróżnych (stacje paliw),
- ➡ 1 spółdzielnia mieszkaniowa (w tym 8 osiedli mieszkaniowych),
- ➡ Miejsce Okazjonalnie Wykorzystywane do Kąpieli,
- ➡ Sala Zabaw „Kolorowe pięterko”.

W 2023 roku w wyniku kontroli w 4 obiektach stwierdzono nieprawidłowości i wydano 4 decyzje administracyjne nakazujące usunięcie nieprawidłowości.

➤ **Obiekty służby zdrowia:**

W 2023 r. pod nadzorem PPIS w Lubaczowie było:

- 25 podmiotów leczniczych wykonujących ambulatoryjne świadczenia zdrowotne,
- 28 praktyk indywidualnej działalności leczniczej,
- 12 zakładów świadczących stacjonarne i całodobowe świadczenia zdrowotne.

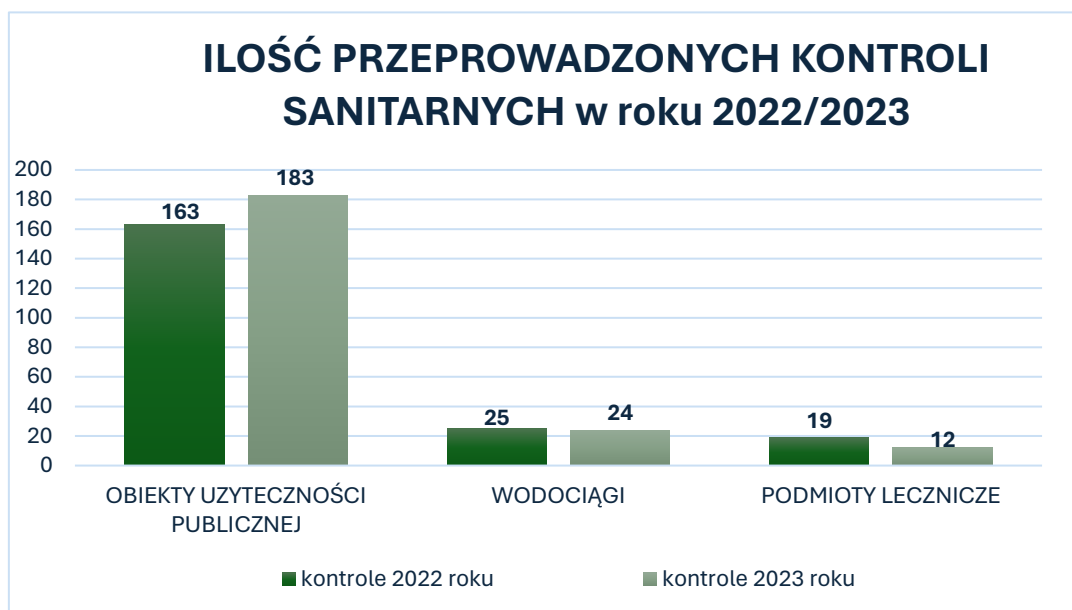
Placówki nadzorowane były w zakresie oceny stanu higieniczno – sanitarnego i technicznego, czystości bieżącej, przeprowadzania działań zapobiegających szerzeniu się zakażeń i chorób zakaźnych, zaopatrzenia w wodę, ujęć awaryjnych, postępowania z bielizną, gospodarki odpadami. W wyniku przeprowadzonych kontroli sanitarnych w **4 placówkach** służby zdrowia stwierdzono zły stan higieniczno-sanitarny i techniczny, w związku z czym wydano **4 decyzje** nakazujące ich usunięcie oraz **1 decyzję zmieniającą termin** wykonania decyzji wydanej w 2022 r. Stwierdzone nieprawidłowości to:

- dotyczyły doprowadzenia do należytego stanu sanitarno – higienicznego i technicznego powierzchni ścian,
- sufitów, płytek podłogowych,
- schodów zewnętrznych w pomieszczeniach zakładu.

4.8 Kontrole sanitarne na terenie powiatu lubaczowskiego

Wykres słupkowy (Rys.38) przedstawia ilość przeprowadzonych kontroli sanitarnych na terenie powiatu lubaczowskiego w różnych kategoriach: obiekty użyteczności publicznej, wodociągi (stacje uzdatniania wody) oraz podmioty lecznicze w latach 2022 – 2023. Pracownicy Oddziału Higieny Komunalnej w 2022 roku przeprowadzili 163 kontrole, podczas gdy w 2023 roku liczba ta wzrosła do 183 kontroli. Obserwujemy zatem wzrost o 20 kontroli, co może świadczyć o zwiększeniu aktywności PPIS w Lubaczowie w tej kategorii. W 2022 roku wykonano 25 kontroli stacji uzdatniania wody, a w 2023 roku liczba ta nieznacznie zmalała do 24 kontroli. Spowodowane to było modernizacją sieci wodociągowej w Łukawcu, który został wyłączony z eksploatacji. Spadek kontroli podmiotów leczniczych wynikał z prowadzonego nadzoru przez Epidemiologię PSSE. Analizując powyższe dane, można

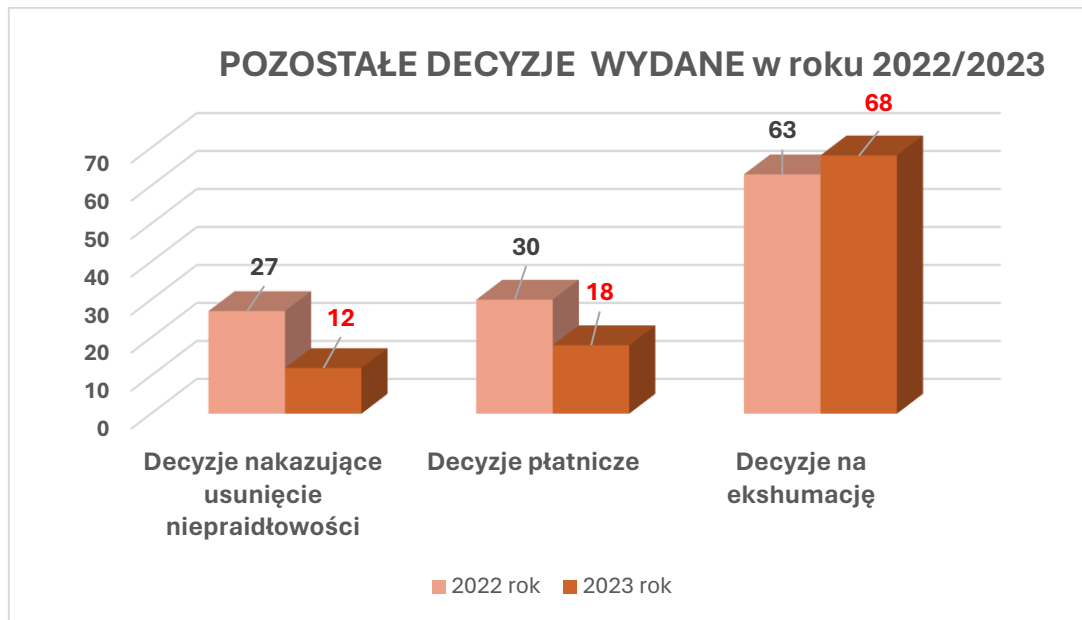
zauważyć, że PPIS w Lubaczowie aktywnie angażuje się w monitorowanie stanu sanitarnego użyteczności publicznej, co jest kluczowe dla zapewnienia bezpieczeństwa mieszkańców.

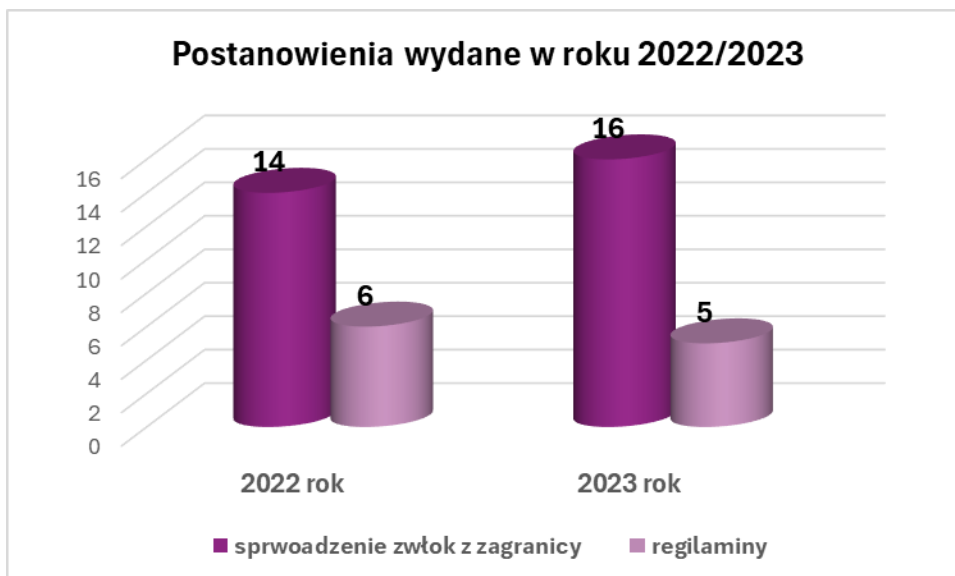
Rys.38 Ilość przeprowadzonych kontroli sanitarnych w roku 2022/2023

W związku z przeprowadzonymi kontrolami sanitarnymi przez Państwowego Powiatowego Inspektora Sanitarnego w Lubaczowie, wydawane są decyzje mające na celu zapewnienie wysokich standardów higienicznych i sanitarnych na terenie powiatu. Wykresy słupkowe (rys.39,40,41), ilustrują rodzaje i liczbę decyzji wydanych w latach 2022 i 2023, w tym decyzje płatnicze, rachunkowe oraz nakazy usunięcia nieprawidłowości wykazanych w trakcie kontroli. Analiza tych danych pozwala na ocenę skuteczności działań nadzorczych oraz ich wpływu na poprawę warunków sanitarnych w różnych obszarach. Oprócz wydawania decyzji bezpośrednio związanych z wynikami kontroli sanitarnych, PPIS w Lubaczowie pełni również szereg innych ważnych funkcji. Wśród nich znajdują się decyzje na ekshumacje, postanowienia dotyczące sprowadzenia zwłok, jak również opinie sanitarne niezbędne do projektów uchwał w sprawie szczegółowego sposobu i zakresu świadczenia usług w zakresie odbierania odpadów komunalnych. PPIS wydaje również opinie do regulaminu utrzymania czystości i porządku w gminach, procedury postępowania przy czynnościach naruszających ciągłość tkanek ludzkich, a także opinie dotyczące organizacji imprez masowych. W okresie letnim szczególną uwagę PPIS poświęca ocenie jakości wody w miejscach wykorzystywanych do kąpieli, co ma kluczowe znaczenie dla zdrowia i bezpieczeństwa mieszkańców oraz turystów korzystających z lokalnych kąpielisk. W roku 2023 PPIS w Lubaczowie **wydał 4 oceny** jakości wody w MOWdK oraz **2 decyzje** dotyczące ocen higienicznych materiałów

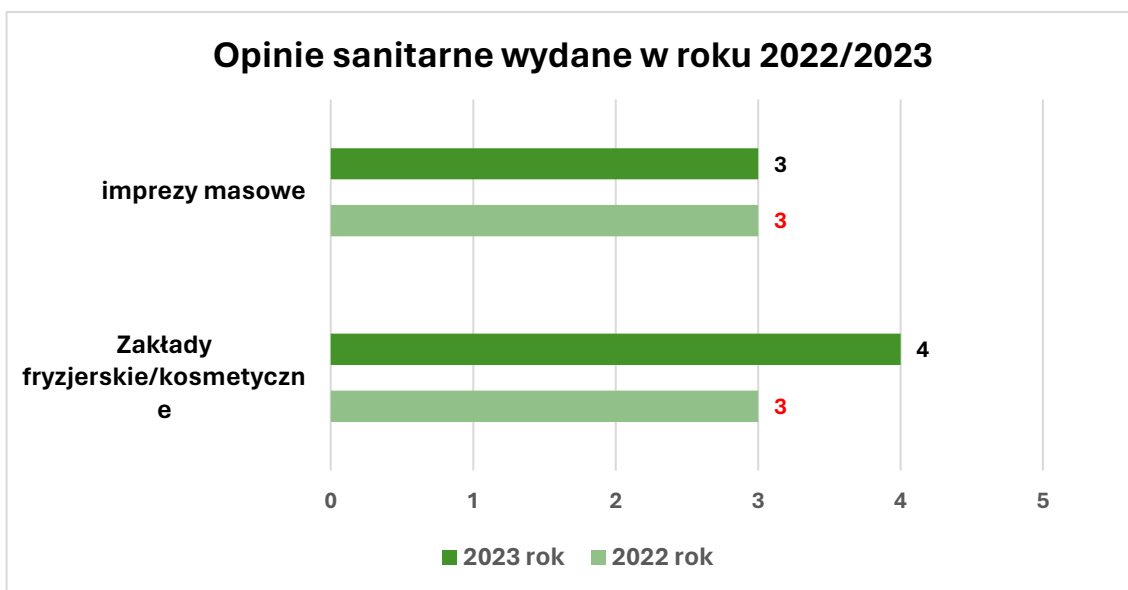
i wyrobów zastosowanych do dystrybucji wody. Działania te świadczą o wszechstronnym i kompleksowym podejściu PPIS w Lubaczowie do zagadnień zdrowia publicznego i higieny, w celu nieustannego zaangażowanie w ochronę i promowanie zdrowia mieszkańców powiatu. Na wykresach przedstawionych poniżej (rys. 39,40,41) prezentowana jest porównanie ilości wydanych decyzji, postanowień w roku 2022-2023.

Rys.39 Ilość wydanych decyzji w roku 2022/2023

Rys.40 Ilość wydanych postanowień w roku 2022/2023

Rys. 41 Ilość wydanych opinii sanitarnych w roku 2022/2023

5. NADZÓR NAD BEZPIECZEŃSTWEM ŻYWNOŚCI I ŻYWIENIA

5.1 Zakres nadzoru sanitarnego

Zakres bieżącego nadzoru sanitarnego sprawowanego przez Państwowego Powiatowego Inspektora Sanitarnego w Lubaczowie obejmował kontrole przestrzegania przez podmioty działające na rynku spożywczym oraz materiały i wyroby przeznaczone do kontaktu z żywnością przepisów określających wymagania higieniczne i zdrowotne, w tym przepisów prawa żywnościowego, dotyczących:

- warunków produkcji, transportu, przechowywania i sprzedaży żywności oraz warunków żywienia zbiorowego;
- warunków zdrowotnych obrotu materiałami i wyrobami przeznaczonymi do kontaktu z żywnością.

W 2023 r. w ewidencji PSSE w Lubaczowie znajdowało się 1236 obiektów żywności, żywienia oraz materiałów i wyrobów przeznaczonych do kontaktu z żywnością, w tym:

- **40** zakładów produkcji żywności, w tym m.in.: **9** piekarni, **5** ciastkarni, **3** wytwórnie lodów, **13** automatów do lodów, **1** wytwórnia naturalnych wód mineralnych, **2** przetwórnie owocowo-warzywne;
- **710** producentów produkcji pierwotnej, w tym rolniczy handel detaliczny, dostawcy bezpośredni;
- **300** zakładów obrotu żywnością, w tym m.in.: **153** sklepy spożywcze, **6** magazynów hurtowych, **9** kiosków, **35** środków transportu, **21** aptek;
- **79** zakładów żywienia zbiorowego typu zamkniętego, w tym m.in.: **1** blok żywienia w szpitalu, **4** bloki żywienia w sanatoriach, **7** bloków żywienia w domach opieki społecznej, **25** stołówek szkolnych, **22** stołówki w przedszkolach, **2** stołówki w internatach, **1** stołówka w zakładzie specjalnym i wychowawczym, **2** zakłady usług cateringowych;
- **95** zakładów żywienia zbiorowego typu otwartego;
- **12** miejsc obrotu materiałami i wyrobami przeznaczonymi do kontaktu z żywnością.

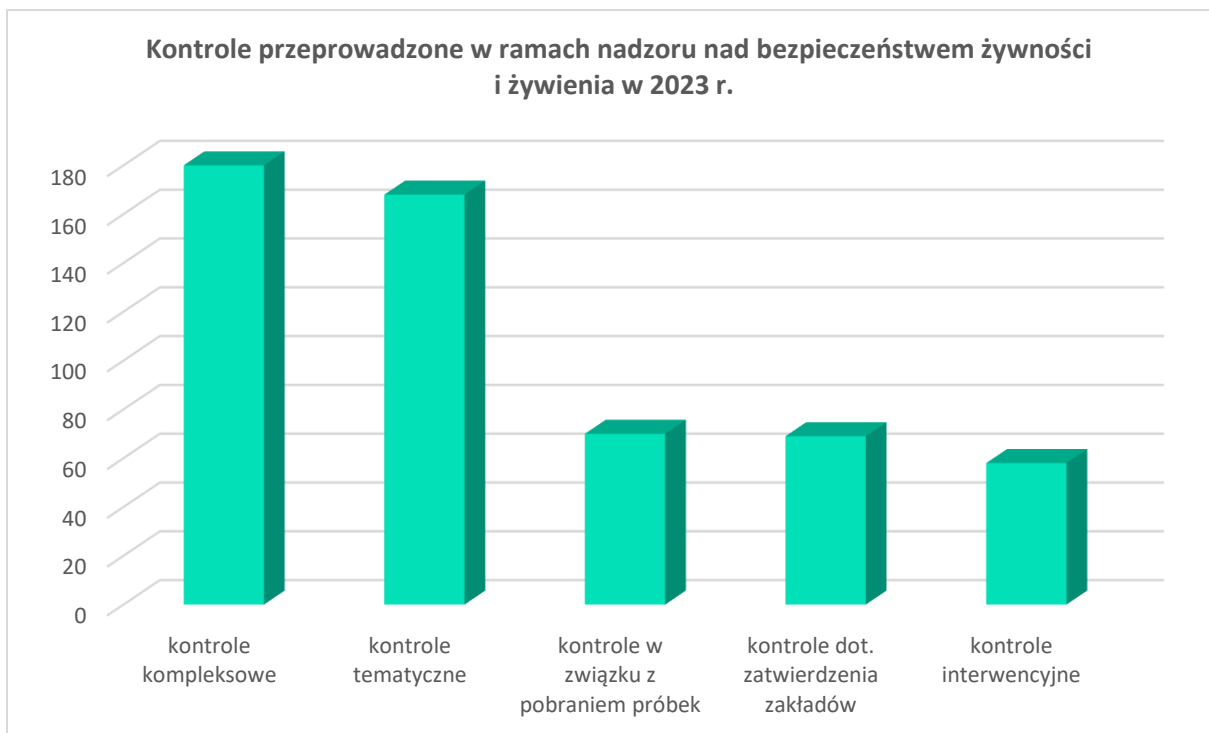

Rys. 42 Zakłady na rynku spożywczym ujęte w rejestrze PSSE w Lubaczowie

Najliczniejszą spośród nadzorowanych grup na rynku wytwórców żywności stanowili producenci rolni. Ogólna liczba nadzorowanych zakładów związanych z produkcją rolniczą, obejmująca producentów pierwotnych, rolniczy handel detaliczny i dostawców bezpośrednich, wynosiła 710, co stanowiło ok. 58% wszystkich zakładów produkcji żywności ujętych w 2023 r. w rejestrze zakładów. W porównaniu z rokiem 2022 liczba zakładów w ewidencji zwiększyła się o 127 podmiotów.

W roku sprawozdawczym w nadzorowanych zakładach organy Państwowej Inspekcji Sanitarnej powiatu lubaczowskiego:

- **przeprowadziły 484 kontrole sanitarnych**, w tym 58 kontrole interwencyjnych;
- **skontrolowały 303** objętych nadzorem zakładów żywności, żywienia oraz materiałów i wyrobów przeznaczonych do kontaktu z żywnością;
- **zatwierdziły 43** nowych zakładów;
- **wydaly 96 decyzji administracyjnych**, w tym 1 decyzja wycofująca zatwierdzenie zakładu, 5 decyzji zakazu wprowadzenia produktu do obrotu;
- **nałożyły 26 mandatów** na winnych zaniedbań sanitarnych, na łączną kwotę 3 950 zł;
- **skierowały 4 wnioski** o nałożenie kar pieniężnych przez Podkarpackiego Państwowego Wojewódzkiego Inspektora Sanitarnego.

Rys. 43 Kontrole przeprowadzone w ramach nadzoru nad bezpieczeństwem żywności i żywienia w 2023 r. Państwowy Powiatowy Inspektor Sanitarny w Lubaczowie skierował do Podkarpackiego Państwowego Wojewódzkiego Inspektora Sanitarnego **4 wnioski** o ukaranie podmiotów odpowiedzialnych za:

- produkcję i wprowadzanie do obrotu żywności w zakresie niezgodnym z decyzją o zatwierdzeniu zakładu;
- nieprzestrzeganie wymagań w zakresie znakowania wprowadzanych do obrotu środków spożywczych;
- sprzedaż w jednostce systemu oświaty środków spożywczych innych niż objęte grupami środków spożywczych dopuszczonych prawem żywnościowym do sprzedaży dzieciom i młodzieży.

Grzywny w drodze mandatów karnych nałożono m.in. za: niewłaściwy stan higieniczno-sanitarny pomieszczeń, urządzeń lub sprzętu, wprowadzanie do obrotu środków spożywczych po upływie terminu przydatności do spożycia lub daty minimalnej trwałości, brak wdrożenia lub przestrzegania procedur kontroli wewnętrznej w celu zapewnienia bezpieczeństwa żywności i żywienia.

5.2 Ogólna ocena stanu sanitarnego nadzorowanych obiektów

Stan sanitarny nadzorowanych obiektów oceniany był zgodnie z obowiązującymi procedurami urzędowej kontroli żywności oraz materiałów i wyrobów przeznaczonych do kontaktu z żywnością, uwzględniającymi przepisy w zakresie wymagań higienicznych i zdrowotnych, w tym prawa żywnościowego.

W myśl obowiązujących przepisów prawa żywnościowego obowiązek zapewnienia bezpieczeństwa produkowanej i wprowadzanej do obrotu żywności spoczywa na podmiocie prowadzącym przedsiębiorstwo spożywcze, a za przestrzeganie przepisów dotyczących materiałów i wyrobów przeznaczonych do kontaktu z żywnością odpowiedzialny jest podmiot działający na rynku tych produktów w zakładach będących pod jego kontrolą.

Kontrole podmiotów działających na rynku spożywczym były prowadzone z częstotliwością wyznaczoną na podstawie analizy ryzyka zidentyfikowanych zagrożeń dla zdrowia i życia ludzi, obejmującej w szczególności stan faktyczny, klasyfikację obiektów i zakładów do kategorii niskiego, średniego lub wysokiego ryzyka na podstawie kryteriów oceny sanitarnej.

Przy ocenie warunków sanitarnych kontrolowanych zakładów brano pod uwagę m.in. stan higieniczny i wpływający na niego stan techniczny i porządkowy pomieszczeń, wyposażenia oraz otoczenia zakładu, jakość i identyfikowalność surowców wykorzystywanych do produkcji, jakość wody stosowanej do przygotowania żywności, stan zdrowia personelu pracującego w kontakcie z żywnością, gospodarkę odpadami, wdrożenie i stosowanie zasad oraz systemów kontroli wewnętrznej odpowiednio do rodzaju działalności: dobrej praktyki higienicznej (GHP), dobrej praktyki produkcyjnej (GMP) lub systemu analizy zagrożeń i krytycznych punktów kontroli (HACCP).

Wszystkie obiekty żywnościowo-żywnościowe znajdujące się w rejestrze zakładów na terenie powiatu lubaczowskiego sklasyfikowano na podstawie oceny ryzyka. Oceny ryzyka kształtowały się następująco: 561 zakładów zakwalifikowano do ryzyka niskiego, 177 do ryzyka średniego, a 498 do ryzyka wysokiego. W grupie zakładów produkcji żywności do kategorii wysokiego ryzyka zaliczono 265 zakładów, ryzyka średniego 11 zakładów, ryzyka niskiego 474 zakłady. System HACCP funkcjonuje w 35 zakładach produkcji żywności, dobre praktyki higieniczne i produkcyjne GHP/GMP zostały wdrożone 750 zakładach. W grupie obiektów produkcji żywności nałożono 1 mandat karny na kwotę 500 zł.

W grupie zakładów obrotu żywnością występuje 73 obiekty o niskim ryzyku, 67 o średnim ryzyku i 160 o ryzyku wysokim. Dobra praktyka higieniczna, produkcyjna lub jej elementy wdrożone są w 300 obiektach, system HACCP w 124. W grupie obiektów obrotu żywnością nałożono 14 mandatów karnych na łączną kwotę 1 800 zł.

Wszystkie zakłady produkcji i obrotu żywnością na podległym terenie działania PPIS w Lubaczowie posiadają w pełnym zakresie wdrożone systemy dobrej praktyki higienicznej i produkcyjnej GHP/GMP, natomiast System Analizy Zagrożeń i Krytycznych Punktów Kontroli HACCP wdrożony jest we wszystkich zakładach produkcji żywności (z wyjątkiem produkcji pierwotnej żywności pochodzenia roślinnego), zakładach żywienia zbiorowego oraz w części zakładów obrotu żywnością. W 2023 r. stan sanitarno-higieniczny zakładów produkcji i obrotu żywnością oraz zakładów żywienia zbiorowego nie odbiegał zasadniczo od stanu z lat ubiegłych. Na podległym terenie działania PPIS w Lubaczowie w 2023 r. nie wystąpiły ogniska choroby przenoszonej drogą pokarmową.

5.3 Nadzór organów Państwowej Inspekcji Sanitarnej nad zakładami żywienia zbiorowego typu otwartego

Stan sanitarny zakładów żywienia zbiorowego typu otwartego jest istotnym wskaźnikiem bezpieczeństwa żywności i żywienia. Należą one do obiektów wyróżniających się szeroką i co do zasady nieograniczoną dostępnością dla konsumentów zewnętrznych, kwalifikując się do obiektów o podwyższonym ryzyku dla zdrowia ludzi. W 2023 r. w rejestrze zakładów znajdowało się 95 zakładów żywienia zbiorowego typu otwartego, skontrolowanych zostało 60 zakładów. W tej grupie obiektów znajdują się m.in. restauracje, bary, zakłady małej gastronomii, w tym zakłady tymczasowe i ruchome, które oceniono na podstawie arkusza oceny i zakwalifikowano je następująco: 2 obiekty do kategorii niskiego ryzyka, 64 obiekty do kategorii średniego ryzyka i 29 obiektów do kategorii ryzyka wysokiego.

Ogółem w ubiegłym roku przeprowadzono 94 kontrole sanitarne, w tym 6 interwencyjnych oraz zatwierdzono 14 nowych zakładów.

W przypadku stwierdzenia nieprawidłowości pod względem wymagań higienicznych i zdrowotnych podejmowano działania zgodnie z kompetencjami i obowiązującymi przepisami prawa, a w szczególności:

- nałożono 11 grzywien w drodze mandatu karnego na kwotę 1 650 zł,
- wydano 26 decyzji nakazujących przywrócenie stanu zgodnego z wymaganiami określonymi w przepisach prawnych,

- skierowano 1 wniosek o nałożenie kary pieniężnej przez Podkarpackiego Państwowego Wojewódzkiego Inspektora Sanitarnego.

W obiektach, w których ujawniono nieprawidłowości stwierdzono m.in. niżej

wymienione uchybienia:

- niewłaściwy stan sanitarno-techniczny pomieszczeń, wyposażenia i sprzętu,
- niewłaściwe warunki przechowywania żywności, w tym segregacji,
- stosowanie przy produkcji posiłków środków spożywczych po upływie terminu przydatności do spożycia / daty minimalnej trwałości,
- brak bieżącej czystości i porządku pomieszczeń,
- brak udokumentowanych szkoleń personelu zakładu z zakresu higieny, odpowiednio do wykonywanej pracy,
- prowadzenie działalności w zakresie niezgodnym z decyzją o zatwierdzeniu zakładu.

W 2023 r. w trzech zakładach małej gastronomii skontrolowano jakość zdrowotną tłuszczu smaźalniczego z użyciem testerów marki OLEOTEST do badań przesiewowych (screeningowych), weryfikując poziom związków polarnych. Badane tłuszcze smaźalnicze nie zostały zakwestionowane.

W zakresie usług związanych z dowozem potraw do klienta ustalono, że przedsiębiorcy oferujący posiłki na wynos posiadają własne środki transportu. Posiłki są przewożone w torbach gastronomicznych, w zamkniętych pojemnikach.

Od maja do września 2023 r. w okresie wycieczki letniej w dniach wolnych od pracy oraz w godzinach popołudniowych prowadzony był szczególny nadzór nad zakładami produkcji żywności, żywienia zbiorowego otwartego i małej gastronomii.

5.4 Stan sanitarny środków transportu żywności

W ubiegłym roku w rejestrze zakładów znajdowało się 35 środków transportu żywności, z czego 6 skontrolowano i zatwierdzono. Większość zakładów obrotu i produkcji żywności dysponuje odpowiednimi środkami transportu, dobrymi technicznie i przeznaczonymi wyłącznie do przewozu środków spożywczych. Podczas bieżących kontroli zakładów dysponującymi środkami transportu sprawdzano stan higieniczno-

techniczny pojazdów, w tym poziom czystości i wyposażenia, karty mycia i dezynfekcji pojazdów, przestrzegania zasad higieny, w tym higieny osobistej osób odpowiedzialnych za warunki transportu. Zwracano uwagę na zapewnienie odpowiedniego, niezbędnego wyposażenia i sprzętu w celu zachowania ciągłości łańcucha chłodniczego i sposobu monitorowania warunków transportu.

5.5 Jakość zdrowotna środków spożywczych

W zakresie nadzoru nad zakładami produkcji i obrotu środkami spożywczymi oraz materiałami i wyrobami przeznaczonymi do kontaktu z żywnością PSSE w Lubaczowie pobierała do badań laboratoryjnych próbki środków spożywczych oraz materiałów wyrobów przeznaczonych do kontaktu z żywnością. Liczba próbek, rodzaj środków spożywczych, pochodzenie środków spożywczych oraz kierunek badań określone były w *Planie pobierania próbek do badania żywności w ramach urzędowej kontroli i monitoringu dla Państwowej Inspekcji Sanitarnej* na rok 2023 przekazanym przez Podkarpackiego Państwowego Wojewódzkiego Inspektora Sanitarnego. Próbki były pobierane w ramach urzędowej kontroli żywności i monitoringu. W ubiegłym roku na terenie powiatu lubaczowskiego pobranych zostało 234 próbek żywności oraz materiałów i wyrobów przeznaczonych do kontaktu z żywnością, z czego 1 została zakwestionowana. Ponadto w ramach oceny sposobu żywienia pobierano próbki z zakładów żywienia zbiorowego typu zamkniętego. Były to próbki do oceny teoretycznej sposobu żywienia, tj. jadłospisy oraz zestawienia dekadowe. Łącznie oceniono teoretycznie 7 jadłospisów oraz 7 zestawień dekadowych. Ponadto do badań laboratoryjnych pobrano 1 próbkę posiłku obiadowego w kierunku oznaczenia wartości kalorycznej i zawartości składników odżywczych. Jadłospisy, zestawienia dekadowe oraz posiłek obiadowy nie zostały zakwestionowane.

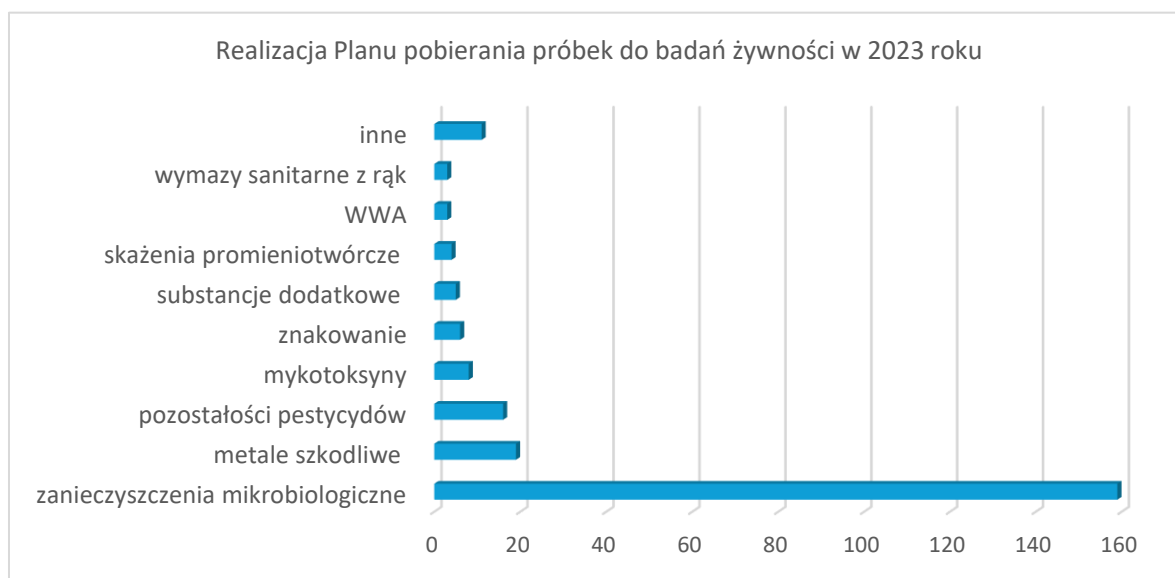
5.6 Realizacja planu poboru próbek

W ubiegłym roku zgodnie z *Planem pobierania próbek do badania żywności w ramach urzędowej kontroli i monitoringu dla PIS* na 2023 r. pobranych zostało 234 próbek żywności oraz materiałów i wyrobów przeznaczonych do kontaktu z żywnością. Zakres badań obejmował parametry mikrobiologiczne, chemiczne, organoleptyczne, obecność zanieczyszczeń biologicznych, w tym szkodników i ich pozostałości.

Zbadano:

- **159** próbek w kierunku zanieczyszczeń mikrobiologicznych (wyroby garmazeryjne i kulinarne, lody, wyroby ciastkarskie, mięso i przetwory mięsne, mięso do kebabu, jaja, ryby, owoce świeże i mrożone, warzywa, mleko i przetwory mleczarskie, przyprawy, suplementy diety);
- **3** próbki wymazów sanitarnych z rąk personelu na obecność pałeczek *Salmonella* sp;
- **19** próbek w kierunku metali szkodliwych dla zdrowia (ziarna zbóż, przetwory zbożowe, wyroby piekarskie, wyroby cukiernicze, kawa, herbata, orzechy, nasiona roślin oleistych);
- **2** próbki w kierunku zawartości azotanów (szpinak świeży, przetworzona żywność na bazie zbóż dla niemowląt i małych dzieci);
- **2** próbki w kierunku zawartości witamin i inne żywieniowe – zawartość magnezu i witaminy D (suplementy diety);
- **6** próbek w kierunku znakowania (żywność dla określonych grup: preparaty do początkowego żywienia niemowląt, preparaty do dalszego żywienia niemowląt, mleko);
- **1** próbka w kierunku witaminy i inne żywieniowe - żywność wzbogacona zawartość wapnia (preparaty w proszku na bazie mleka przeznaczone dla dzieci w wieku 1-3 lat);
- **4** próbki w kierunku skażeń promieniotwórczych (mleko, grzyby, korzeń buraka, miód);
- **16** próbek w kierunku pozostałości pestycydów (awokado, fasola, gruszki, ziarno gryki, miód, mleko, siemię lniane, wątroba wołowa, ziarno żyta, ziarna gryki, nasiona słonecznika, ziarna prosa);
- **5** próbek w kierunku substancji dodatkowych SO₂ (grzyby marynowane - pieczarki, owoce suszone, przetwory warzywne);
- **8** próbek w kierunku mykotoksyn (przetwory zbożowe, ziarno kukurydzy, ziarno pszenicy, wyroby cukiernicze z Ukrainy);
- **1** próbka w kierunku oznaczenia 3-MCPD (olej rzepakowy – Rolniczy Handel Detaliczny);
- **1** próbka badanie w kierunku oznaczenia zawartości alergenów (wyroby ciastkarskie);
- **1** próbka w kierunku badań - antybiotykooporność (mięso wołowe);
- **3** próbki w kierunku wielopierścieniowych węglowodorów aromatycznych - WWA (olej słonecznikowy, oliwa z wyciśniętych oliwek, konserwy rybne);

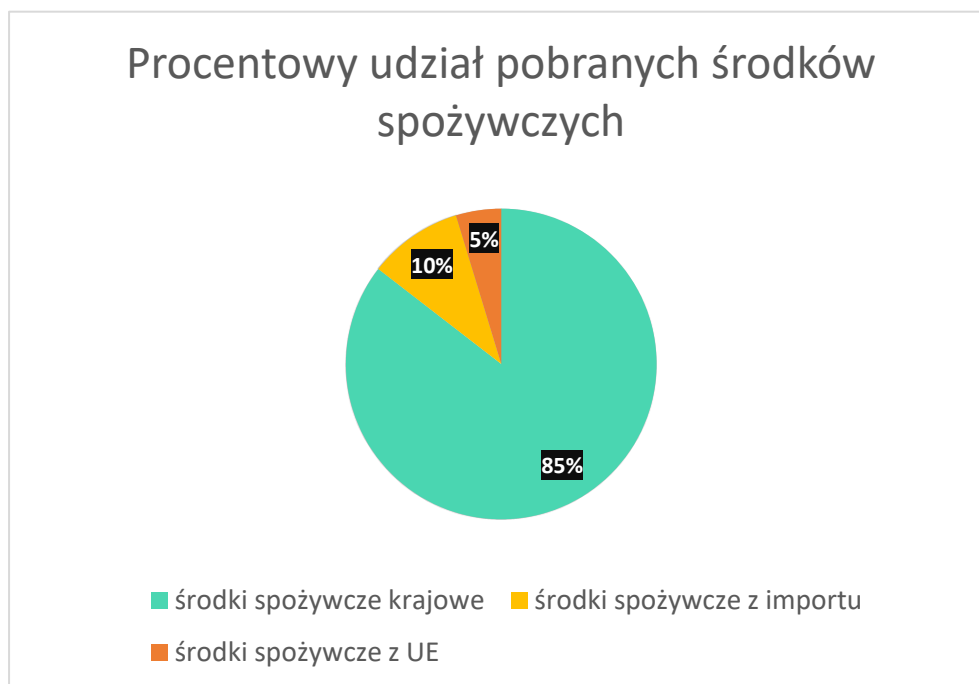
- 2 próbki materiałów i wyrobów przeznaczonych do kontaktu z żywnością - migracja specyficzna ołowiu i kadmu (wyroby ceramiczne: talerze deserowe), ocena organoleptyczna materiałów do kontaktu z żywnością (wyroby z tworzyw sztucznych: czajnik bezprzewodowy);
- 1 próbka - posiłek obiadowy w kierunku oznaczenia wartości kalorycznej i zawartości składników odżywczych.

Rys. 43 Ilość próbek pobranych do badań żywności 2023 roku

W wyniku badań laboratoryjnych została zakwestionowana **1 próbka** nasion słonecznika w łupinach pobrana u producenta produkcji pierwotnej, w której stwierdzono przekroczenie najwyższego dopuszczalnego poziomu pozostałości pestycydu: chlormekwatu (suma chlormekwatu i jego soli wyrażona jako chlorek chlormekwatu) - wynik $0,38 \text{ mg/kg} \pm 0,19$ przy NDP na poziomie $0,1 \text{ mg/kg}$.

Na podstawie prowadzonych badań żywności oferowanej do sprzedaży wynika, że jakość zdrowotna produktów spożywczych, jest zadowalająca. Świadczy o tym mały procent próbek kwestionowanych w stosunku do ogólnej liczby pobranych.

Rys.44 Środki spożywcze pobrane do badań

5.7 Znakowanie środków spożywczych

Prawidłowe znakowanie zawierające obowiązkowe informacje na temat żywności, w tym dotyczące substancji lub produktów powodujących alergię lub reakcje nietolerancji służy ochronie zdrowia konsumentów poprzez zapewnienie podstaw do dokonywania świadomych wyborów oraz bezpiecznego stosowania żywności. Dlatego próbki pobierane do badań laboratoryjnych w ramach urzędowej kontroli oceniane są m.in. w kierunku zgodności znakowania z obowiązującymi przepisami prawa żywnościowego. W ubiegłym roku na 138 ocenianych próbek – nie zakwestionowano żadnej próbki.

Podczas sprawowanego bieżącego nadzoru sanitarnego w zakładach produkcji i obrotu żywnością dokonywano oceny znakowania środków spożywczych na zgodność z obowiązującymi przepisami prawa żywnościowego.

5.8 Nadzór nad obrotem grzybami i przetwórstwem grzybów oraz zatrucia grzybami

Podobnie jak w latach ubiegłych w PSSE w Lubaczowie pracownicy posiadający uprawnienia klasyfikatora grzybów, prowadzili konsultacje w zakresie gatunkowej oceny przydatności do spożycia zebranych surowych grzybów leśnych. W 2023 r. dokonano kilka ocen grzybów jadalnych m.in.: czasznica olbrzymia (purchawica olbrzymia), smardz zwyczajny, podgrzybek brunatny, maślak żółty. W PSSE w Lubaczowie 7 pracowników posiada uprawnienia klasyfikatora grzybów.

Rys.45 Smardz zwyczajny (Źródło: zasoby własne PSSE)

Rys.46 Czasznica olbrzymia (Źródło: zasoby własne PSSE)

W roku 2023 również sprawowano nadzór nad obrotem grzybami świeżymi, suszonymi oraz przetworami grzybowymi. Nadzór prowadzony był na bieżąco w zakładach obrotu żywnością i żywienia zbiorowego typu otwartego i zamkniętego. Podczas kontroli pracownicy zwracali uwagę na takie aspekty jak właściwości organoleptyczne grzybów świeżych, sprzedaż w jednostkowych opakowaniach oraz oznakowanie towaru umożliwiające identyfikację produktu i producenta.

Zgodnie z planem pobierania próbek do badania żywności w ramach urzędowej kontroli i monitoringu dla PIS na 2023 r. pobrano próbkę grzybów - pieczarka marynowana do badań laboratoryjnych w kierunku substancji dodatkowych SO₂. Ponadto przekazano do badań laboratoryjnych w kierunku skażeń promieniotwórczych 1 próbkę grzybów świeżych (podgrzybki) pochodzącą z Lasów Państwowych gminy Narol.

W powiecie lubaczowskim w ubiegłym roku nie stwierdzono przypadków zatrucia grzybami trującymi.

5.9 System Wczesnego Ostrzegania o Niebezpiecznej Żywności i Paszach – RASFF

System Wczesnego Ostrzegania o Niebezpiecznej Żywności i Paszach, w skrócie RASFF służy do wymiany informacji pomiędzy organami urzędowej kontroli w Europie

będącymi członkami tego systemu. Do systemu wprowadzane są informacje o żywności, paszach i materiałach do kontaktu z żywnością, potencjalnie niebezpiecznych dla zdrowia ludzi, zwierząt lub środowiska i działaniach następczych w wyniku zidentyfikowania takich produktów.

System przewiduje szybkie informowanie o podjętych w trybie pilnym środkach zaradczych, podejmowanych w celu eliminowania zagrożeń zdrowotnych. W 2023 r. Państwowy Powiatowy Inspektor Sanitarny w Lubaczowie współpracował z Podkarpackim Państwowym Wojewódzkim Inspektorem Sanitarnym oraz innymi organami urzędowej kontroli żywności na zasadzie wzajemnego informowania o wykrytych produktach niebezpiecznych, co pozwoliło na podjęcie odpowiednich działań i tym samym ochronę zdrowia konsumentów.

W 2023 r. w PSSE w Lubaczowie prowadzono 23 sprawy związane z powiadomieniami alarmowymi, jak i informacyjnymi. Przeprowadzono łącznie 42 kontrole sanitarne interwencyjne w obiektach obrotu żywnością.

Powiadomienia alarmowe i informacyjne dotyczyły m.in.:

- produktu pn. „Herbs, Tymianek i Podbiał” suplement diety - stwierdzono wysoki poziom sumy alkaloidów pirolizydynowych;
- produktu pn. „Boisson concentrée à diluer”, skoncentrowany napój do rozcieńczania - przekroczenie (NDP) barwnika E124 – czerwień koszenilowa;
- produktu pn. „Mandarynka, luz, odmiana: Murcott”, kraj pochodzenia: Turcja - przekroczenie (NDP) pestycydu – chlorku didecyldimetyloamonu (DDAC);
- produktu pn. „filet z idndyka” - obecność pałeczek *Salmonella Typhimurium*;
- produktu pn. „Herbata Loyd Earl Grey” - przekroczenie (NDP) sumy alkaloidów pirolizydynowych;
- produktu pn. „Rumianek herbata ziołowa Posti” - przekroczenie (NDP) sumy alkaloidów pirolizydynowych;
- produktu pn. „Herbata Loyd Earl Grey” - przekroczenie (NDP) sumy alkaloidów pirolizydynowych;
- produktu pn. „Wafle kukurydziane popcorn Good Food” - stwierdzenie Chloropiryfosu w kukurydzy do produkcji popcornu z Hiszpanii;
- produktu pn. „Jaja ściółkowe” - obecność pałeczek *Salmonella Enteritidis*;
- produktu: „Epimedium (Horny goat) Medica Herbs” - nieautoryzowana nowa żywność *Epimedium grandiflorum*;
- produktu pn. „Sesam łuszczony” - obecność pałeczek *Salmonella Spp*;
- produktu pn. „Kmin Rzymski mielony Prymat” - przekroczenie (NDP) sumy alkaloidów pirolizydynowych;
- produktu pn. „Płatki żytnie Lubella” - przekroczenie (NDP) akryloamidu;
- produktu pn. „Łyżka kuchenna Valdinox” - przekroczenie (NDP) pierwszorzędowych amin aromatycznych;
- produktu pn. „Żywiec Zdrój niegazowany” - obecność bakterii grupy *Coli*;
- produktu pn. „Mak niebieski ” - przekroczenie (NDP) pestycydu Chloropiryfosu;
- produktu pn. „Filet śledziowy w oleju Jaro” - obecność pałeczek *Listeria monocytogenes*;

- produktu pn. „Balsam Jerozolimski dla dzieci” - rozbieżności pomiędzy opakowaniem produktu a rzeczywistą zawartością;
- produktu pn. „Balsam Jerozolimski Forte” - rozbieżności pomiędzy opakowaniem produktu a rzeczywistą zawartością;
- produktu pn. „Sylimarol Gastro Herbapol” - wykrycie napromieniowania;
- produktu pn. „Aliofil Forte Herbapol” - wykrycie napromieniowania;
- produktu pn. „Aliofil Forte Herbapol” - wykrycie napromieniowania;
- produktu pn. „Kasza Jaglana Krawpak” - przekroczenie (NDP) pestycydu Chloropiryfosu.

W roku 2023 Państwowy Powiatowy Inspektor Sanitarny w Lubaczowie na swojej stronie internetowej na bieżąco informował o zagrożeniach związanych z bezpieczeństwem żywności przekazując m.in. ostrzeżenia publiczne dotyczące żywności.

5.10 Badanie żywności w kierunku obecności organizmów genetycznie zmodyfikowanych (GMO)

W 2023 r. prowadzono na bieżąco nadzór nad przestrzeganiem warunków określonych w rozporządzeniach 1829/2003 i 1830/2003 dot. żywności genetycznie zmodyfikowanej, ze szczególnym uwzględnieniem prawidłowego znakowania środków spożywczych zawierających GMO oraz dokumentacji towarzyszącej ww. środkom spożywczym. W ramach sprawowanego nadzoru na terenie działania PPIS w Lubaczowie nie stwierdzono przypadków występowania w obrocie produktów krajowych lub importowanych oznakowanych jako zawierające GMO. W ubiegłym roku w ramach urzędowej kontroli żywności nie pobrano próbek do badań w kierunku obecności organizmów genetycznie zmodyfikowanych.

6. Nadzór organów Państwowej Inspekcji Sanitarnej nad bezpieczeństwem zdrowotnym suplementów diety, żywności dla określonych grup oraz żywności obowiązkowo wzbogacanej

6.1. Nadzór nad bezpieczeństwem zdrowotnym suplementów diety

Nadzór sanitarny w zakresie bezpieczeństwa suplementów diety sprawowany był poprzez kontrole planowe, realizację planu pobierania próbek oraz szybką wymianę informacji w ramach systemu RASFF. W 2023 r. pobrano 2 próbki suplementów diety do badań w kierunku „witaminy i inne żywieniowe” tj.: magnezu i witaminy D. W wyniku badań laboratoryjnych przedmiotowe próbki nie zostały zakwestionowane.

6.2 Żywność dla określonych grup

W katalogu żywności dla określonych grup wyróżniamy:

- preparaty do początkowego żywienia niemowląt i preparaty do dalszego żywienia niemowląt,
- produkty zbożowe przetworzone i inna żywność dla dzieci,
- żywność specjalnego przeznaczenia medycznego,
- środki spożywcze zastępujące całodzienną dietę, do kontroli masy ciała.

W ramach realizacji Planu pobierania próbek do badania żywności w ramach urzędowej kontroli i monitoringu dla PIS na 2023 r. pobrano 2 próbki przetworzonej żywności na bazie zbóż dla niemowląt i małych dzieci do badań w kierunku zawartości azotanów. W wyniku badań laboratoryjnych przedmiotowe próbki nie zostały zakwestionowane.

6.3 Żywność obowiązkowo wzbogacana

W ramach realizacji Planu pobierania próbek do badania żywności w ramach urzędowej kontroli i monitoringu dla PIS na 2023 r. pobrano 1 próbkę preparatu w proszku na bazie mleka przeznaczonego dla dzieci w wieku od 1-3 lat do badań w kierunku „witaminy i inne żywieniowe” (zawartość wapnia). W wyniku badań laboratoryjnych przedmiotowa próbka nie została zakwestionowana.

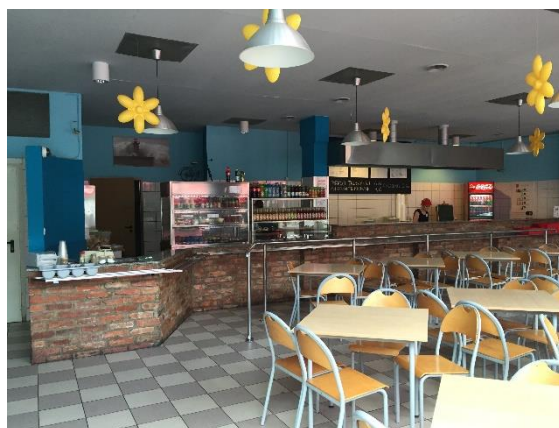
6.4 Jakość zdrowotna materiałów i wyrobów przeznaczonych do kontaktu z żywnością

W 2023 r. w rejestrze zakładów znajdowało się 12 miejsc obrotu materiałami i wyrobami przeznaczonymi do kontaktu z żywnością. W ramach urzędowej kontroli żywności do badań w kierunku migracji specyficznej (kadm, ołów) pobrano 1 próbkę wyroby ceramiczne/talerze oraz 1 próbkę w zakresie oceny organoleptycznej wyroby z tworzyw sztucznych (czajnik bezprzewodowy). W wyniku badań laboratoryjnych przedmiotowe próbki nie zostały zakwestionowane

6.5 Wybrane zagadnienia żywienia zbiorowego

Żywienie zbiorowe zamknięte jest szczególnie istotnym elementem podstawowej formy wyżywienia dla określonych grup konsumentów w szpitalach, dzieci w żłobkach i przedszkolach, uczniów w szkołach, wychowanków domów dziecka i pensjonariuszy domów pomocy społecznej. Żywienie zbiorowe typu zamkniętego realizowane przez kuchnie danej jednostki lub w systemie cateringowym, bazującym na produktach i daniach przygotowanych lub dostarczanych przez podmioty zewnętrzne świadczące usługi cateringowe, a także podmioty przygotowujące żywność na potrzeby własnej działalności świadczące jednocześnie usługi cateringowe dla klientów zewnętrznych (jednostek systemu oświaty, domu pomocy społecznej).

Przy planowaniu i realizacji żywienia zbiorowego korzystne jest posługiwanie się modelowymi racjami pokarmowymi, w których podane są ilości poszczególnych grup produktów spożywczych. Dla większości obiektów mają formę zaleceń oraz spełniają rolę edukacyjną w praktycznej realizacji tego rodzaju żywienia. Zasady żywienia zbiorowego wraz ze sposobem ich egzekwowania w jednostkach systemu oświaty zostały określone w przepisach art. 52 c i art. 103 ustawy z dnia 25 sierpnia 2006 r. o bezpieczeństwie żywności i żywienia (Dz. U. z 2023 r. poz. 1448) oraz rozporządzenia Ministra Zdrowia z dnia 26 lipca 2016 r. w sprawie grup środków spożywczych przeznaczonych do sprzedaży dzieciom i młodzieży w jednostkach systemu oświaty oraz wymagań, jakie muszą spełniać środki spożywcze stosowane w ramach żywienia zbiorowego dzieci i młodzieży w tych jednostkach (Dz.U. z 2016 r. poz. 1154).

6.6 Kontrole bloków żywienia w szpitalach

Obowiązek zapewnienia wyżywienia zgodnie z potrzebami w jednostkach organizacyjnych w systemie opieki zdrowotnej, bez względu na zakres leczenia, wynika wprost z przepisów ustawy z dnia 27.08.2004 r. o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych (Dz. U. z 2022 r. poz. 2561 ze zm.). Wyżywienie mieści się w zakresie pojęcia świadczenia opieki zdrowotnej udzielanego w podmiotach leczniczych wykonującego świadczenia w trybie stacjonarnym i całodobowym. Ustawa z dnia 15 kwietnia 2011 r. o działalności leczniczej (Dz. U. z 2023 r. poz. 991 ze zm.) stanowi, że świadczenia udzielane w szpitalach należą do świadczeń stacjonarnych i całodobowych.

PSSE w Lubaczowie obejmuje nadzorem jeden blok żywienia przy Szpitalu Powiatowym ZOZ w Lubaczowie, ul. Mickiewicza 168 - dzierżawiony przez firmę Catermed Sp. z o.o., ul. Traktorowa 126/201, 91-204 Łódź. W 2023 r. przeprowadzono kontrolę sanitarną w zakresie oceny stanu sanitarnego zakładu żywienia zbiorowego na zgodność z obowiązującymi przepisami prawa żywnościowego. W trakcie kontroli dokonano teoretycznej oceny sposobu żywienia zgodnie z „arkuszem oceny dekadowej jadłospisów”, z której wynika, że sposób żywienia jest prawidłowy. Ponadto pobrano próbkę posiłku obiadowego (dieta podstawowa) do badań laboratoryjnych na wartość kaloryczną i zawartość składników odżywczych. Otrzymane wyniki badań laboratoryjnych wykazały, że kaloryczność posiłku obiadowego stanowiła 127 % deklarowanej wartości kalorycznej w jadłospisie.

6.7 Żywnienie dzieci i młodzieży w jednostkach systemu oświaty

Podczas kontroli jednostek systemu oświaty organy Państwowej Inspekcji Sanitarnej oceniały, weryfikowały i sprawdzały zakłady pod względem wymagań higienicznych i zdrowotnych oraz prawidłowość żywienia dzieci i młodzieży. Ocena jakości posiłków została przeprowadzona w 2023 r. według kryteriów rozporządzenia Ministra Zdrowia z dnia 26 lipca 2016 r. w sprawie środków spożywczych przeznaczonych do sprzedaży dzieciom i młodzieży w jednostkach systemu oświaty oraz wymagań, jakie muszą spełniać środki spożywcze stosowane w ramach żywienia zbiorowego dzieci i młodzieży w tych jednostkach (Dz.U. 2016 r. poz. 1154).

Żywienie dzieci i młodzieży w stołówkach znajdujących się w jednostkach systemu oświaty prowadzone jest w formie samodzielnej produkcji posiłków lub w formie cateringowej.

W 21 stołówkach szkolnych serwuje się jeden posiłek składający się tylko z jednego dania podawanego na gorąco w postaci zupy lub drugiego dania, naprzemiennie w ciągu tygodnia i nie jest to posiłek kwalifikowany jako obiad. Natomiast w czterech stołówkach szkolnych serwowane są obiady dwudaniowe, a często także deser w postaci owoców. W przedszkolach podawane są z reguły trzy posiłki – śniadanie, obiad i podwieczorek, niektóre zapewniają cztery posiłki - śniadanie, II śniadanie, obiad i podwieczorek. Na terenie powiatu lubaczowskiego są trzy obiekty, które serwują posiłki w ramach całodziennego wyżywienia od poniedziałku do piątku.

W powiecie lubaczowskim w stołówkach szkolnych, internatach oraz w stołówkach przedszkolnych przeprowadzono łącznie 25 kontroli, w tym 18 kontroli w zakresie przestrzegania przepisów powyższego rozporządzenia. Wydano 4 decyzje administracyjne w wyniku naruszenia wymagań higienicznych i zdrowotnych, w tym za niewłaściwy stan sanitarno-techniczny pomieszczeń. W oparciu o wyniki przeprowadzonych kontroli można stwierdzić, że żywienie dzieci i młodzieży uczęszczających do jednostek systemu oświaty zapewnia podaż niezbędnych składników odżywczych warunkujących utrzymanie zdrowia i prawidłowy rozwój fizyczny i umysłowy.

Działania podejmowane na rzecz ograniczenia dostępności i spożywania środków spożywczych niespełniających wymagań określonych §1 ust. 1 i ust. 2 Rozporządzenia Ministra Zdrowia z dnia 26 lipca 2016 r. oraz napojów energetyzujących przez dzieci i młodzież w jednostkach systemu oświaty

W ostatnich latach obserwuje się narastający problem spożywania tzw. napojów energetyzujących wśród młodzieży i dzieci. Napoje energetyczne to zazwyczaj gazowane napoje bezalkoholowe, które mają działanie pobudzające, skierowane są głównie do osób dorosłych narażonych na bycie w stanie pełnej gotowości psychicznej, jak i fizycznej przez dłuższy czas, chcących zminimalizować uczucie zmęczenia i senność oraz chcących zmusić swój organizm do maksymalnego wysiłku. W zależności od producenta skład napojów energetyzujących jest przeróżny, jednakże najczęściej dodawanymi składnikami są: *kofeina, guarana, tauryna, witaminy z grupy B, ziola (np. żeń-szeń)*. Mając na względzie bezpieczeństwo zdrowotne dzieci i młodzieży uczęszczających do placówek oświatowych na terenie powiatu lubaczowskiego, PPIS w Lubaczowie sprawuje bezpośredni nadzór sanitarny

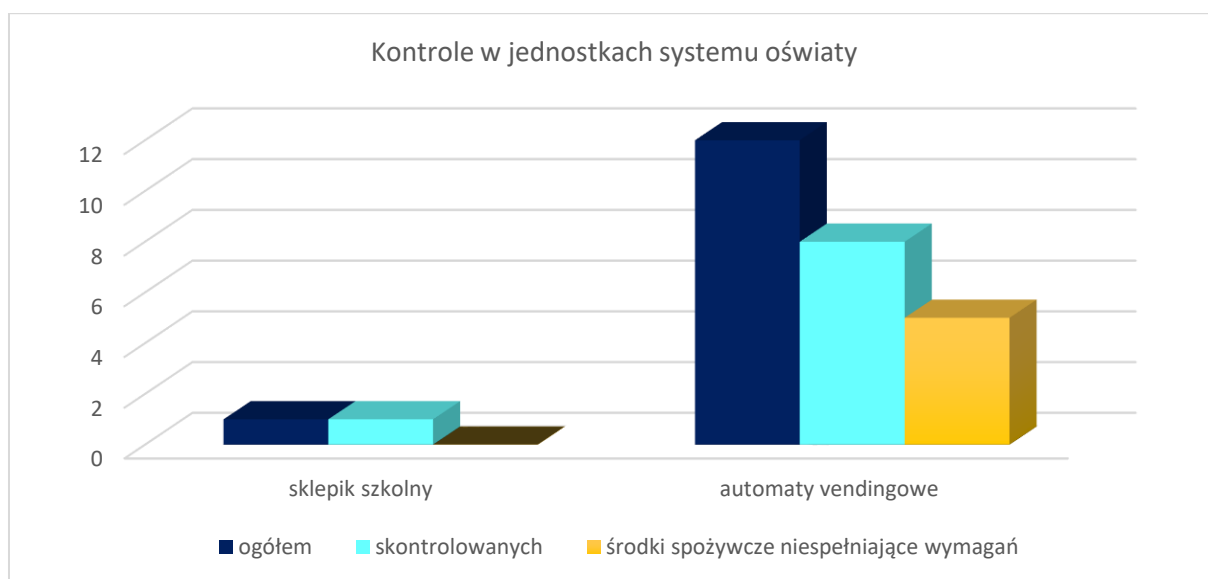
nad tymi placówkami w zakresie przewidzianym w art. 4 ust. 1 pkt 6 i 7 ustawy z dnia 14 marca 1985 r. o Państwowej Inspekcji Sanitarnej (Dz. U. z 2023 r. poz. 338 ze zm.). Ponadto wzmociono nadzór sanitarny nad jednostkami systemu oświaty w kwestii kontroli dostępności napojów energetyzujących w sklepikach szkolnych oraz automatach vendingowych ulokowanych w placówkach szkolnych. Napoje energetyzujące są produktami przeznaczonymi dla osób dorosłych i nie powinny być spożywane przez dzieci i młodzież, a więc ich obecność w asortymencie sklepików szkolnych, czy automatów vendingowych zlokalizowanych w placówkach oświatowych jest niedopuszczalna. Napoje energetyczne odznaczają się z reguły wysokim poziomem cukru, z którego też wynika ich kaloryczność. Kwestie związane ze zbyt wysokim spożyciem cukru i tłuszczu zostały uwzględnione w rozporządzeniu Ministra Zdrowia z dnia 26 lipca 2016 r. w sprawie grup środków spożywczych przeznaczonych do sprzedaży dzieciom i młodzieży w jednostkach systemu oświaty oraz wymagań, jakie muszą spełniać środki spożywcze stosowane w ramach żywienia zbiorowego dzieci i młodzieży w tych jednostkach (Dz. U. z 2016 r. poz. 1154). W niniejszej regulacji określono jakie środki spożywcze mogą być sprzedawane dzieciom w jednostkach systemu oświaty. W § 1 ust. 1 pkt 17 ww. rozporządzenia dopuszczono sprzedaż w jednostkach systemu oświaty: napojów bez dodatku cukrów i substancji słodzących zdefiniowanych w rozporządzeniu (WE) nr 1333/2008.

W § 2 ww. rozporządzenia, przewidziano, że inne produkty mogą być sprzedawane dzieciom i młodzieży w placówkach oświatowych pod warunkiem, że nie zawierają więcej niż:

- 15 g cukru w 100 g/ml produktu gotowego do spożycia, a w przypadku produktów mlecznych, o których mowa w ust. 1 pkt 7, nie więcej niż 13,5 g cukru w 100 g/ml produktu gotowego do spożycia;
- 10 g tłuszczu w 100 g/ml produktu gotowego do spożycia;
- 0,4 g sodu/ 1 g soli w 100 g/ml produktu gotowego do spożycia, a w przypadku pieczywa półcukierniczego i cukierniczego nie więcej niż 0,45 g sodu/ 1,2 g soli w 100 g/ml produktu gotowego do spożycia.

Przestrzeżenie wymagań wskazanego rozporządzenia było weryfikowane podczas kontroli sanitarnych w jednostkach systemu oświaty powiatu lubaczowskiego. W 2023 r. w ewidencji znajdował się 1 sklepik szkolny oraz 12 urządzeń vendingowych, z czego skontrolowano 9 w zakresie oceny środków spożywczych przeznaczonych do sprzedaży dzieciom i młodzieży w jednostkach systemu oświaty. Przedmiotowe kontrole wykazały, że

nie były wprowadzane do obrotu napoje energetyzujące, natomiast w pięciu szkołach prowadzona była sprzedaż środków spożywczych niespełniających wymagań określonych §1 ust. 1 i ust. 2 Rozporządzenia Ministra Zdrowia z dnia 26 lipca 2016 r. w sprawie grup środków spożywczych przeznaczonych do sprzedaży dzieciom i młodzieży w jednostkach systemu oświaty oraz wymagań, jakie muszą spełniać środki spożywcze stosowane w ramach żywienia zbiorowego dzieci i młodzieży w tych jednostkach (Dz.U. z 2016 r. poz. 1154). W związku z powyższym Państwowy Powiatowy Inspektor Sanitarny w Lubaczowie wydał pięć decyzji o zakazie wprowadzania do obrotu za pośrednictwem urządzeń vendingowych środków spożywczych innych niż objęte grupami środków spożywczych przeznaczonych do sprzedaży dzieciom i młodzieży w jednostkach systemu oświaty oraz wniósł do Podkarpackiego Państwowego Wojewódzkiego Inspektora Sanitarnego wnioski o nałożenie kary pieniężnej zgodnie z art. 103 ust.1 pkt 8 ustawy z dnia 25 sierpnia 2006 r. o bezpieczeństwie żywności i żywienia (t.j. Dz. U. z 2023 r. poz.1448).

Rys. 47 Ilość przeprowadzonych kontroli w jednostkach systemu oświaty

6.8. Realizacja działalności profilaktyczno-oświatowej w zakresie bezpieczeństwa zdrowotnego żywności i żywienia

Podczas seminarium „Kulinarne tradycje kresowe” skierowanego do przedstawicieli i członków Kół Gospodyń Wiejskich, Stowarzyszeń, które brały udział w konkursie na „Kresowe jadlo 2023” oraz nauczycieli szkół gastronomicznych, pracownicy

PSSE przeprowadzili prelekcję z prezentacją multimedialną na temat: „Produkcja i sprzedaż żywności przez Koła Gospodyń Wiejskich – wymagania sanitarno-higieniczne”.

W siedzibie PSSE w Lubaczowie przeprowadzono szkolenie dla dyrektorów jednostek systemu oświaty powiatu lubaczowskiego „Przepisy prawne dotyczące sklepików szkolnych oraz automatów do sprzedaży w placówkach oświatowych”.

6.9. Produkty kosmetyczne

Produkt kosmetyczny to każda substancja lub mieszanina przeznaczona do kontaktu z zewnętrznymi częściami ciała ludzkiego lub zębami oraz błonami śluzowymi jamy ustnej, której wyłącznym lub głównym celem jest utrzymanie ich w czystości, perfumowanie, zmiana ich wyglądu, ochrona, utrzymanie w dobrej kondycji lub korygowanie zapachu ciała. W celu monitorowania przestrzegania zasad dobrej praktyki produkcji produktów kosmetycznych wprowadzono obowiązek rejestracji zakładów, w których są wytwarzane lub konfekcjonowane produkty kosmetyczne. W 2023 r. przeprowadzono 9 kontroli w zakresie nadzoru nad bezpieczeństwem zdrowotnym obrotu produktami kosmetycznymi.

7. NADZÓR SANITARNO – HIGIENICZNY PLACÓWEK OŚWIATOWO WYCHOWAWCZYCH

Zadaniem Oddziału Higieny Dzieci i Młodzieży jest nadzór sanitarny nad szkołami i innymi placówkami oświatowo-wychowawczymi oraz obiektami wypoczynku letniego i zimowego.

W ramach bieżącego nadzoru sanitarnego pion ten kontroluje przestrzeganie przepisów wymagań higienicznych i zdrowotnych, w szczególności dotyczących:

- utrzymania należytego stanu sanitarno – technicznego i higienicznego budynków oraz pomieszczeń, w których funkcjonują żłobki, przedszkola, szkoły podstawowe, placówki oświatowo - wychowawcze, szkoły wyższe, internaty;
- utrzymania stanu sanitarno - higienicznego placówek letniego i zimowego wypoczynku oraz rekreacji dzieci i młodzieży;

Oceny środowiska szkolnego tj.:

- dostosowania mebli edukacyjnych stolików i krzeseł uczniowskich do wzrostu uczniów,
- rozkładów zajęć lekcyjnych,
- warunków zdrowotnych w pracowniach komputerowych,
- infrastruktury do prowadzenia zajęć wychowania fizycznego,
- oceny warunków higienicznych pobytu dzieci w szkole,
- nadzoru nad gabinetami profilaktyki zdrowotnej i pomocy przedlekarskiej w szkołach,
- oceny wymogów w zakresie stosowania niebezpiecznych substancji chemicznych i ich mieszanin stosowanych w szkolnych pracowniach chemicznych;
- prowadzenia postępowania administracyjnego w zakresie higieny dzieci i młodzieży;
- podejmowania działań zmierzających do rozwiązywania problemów higieny dzieci i młodzieży związanych z warunkami sanitarno-higienicznymi w placówkach oświatowo-wychowawczych;
- podejmowania działań profilaktycznych i edukacyjno-informacyjnych adresowanych do środowisk szkolnych zgodnie z bieżącą problematyką;
- załatwiania spraw bieżących i interwencyjnych z zakresu działalności stanowiska pracy ds. Higieny Dzieci i Młodzieży.

W roku 2023r. Higieny Dzieci i Młodzieży nadzorowała:

- żłobki,
- 12 przedszkoli i punktów przedszkolnych,
- 14 szkół podstawowych,
- 13 zespołów a w nich: 11 szkół podstawowych, 1 szkołę ponadpodstawową, 11 przedszkoli i 1 punkt przedszkolny,
- 1 ponadpodstawową szkołę zawodową / Technikum nr 1 w Oleszycach,
- liceum ogólnokształcące w Lubaczowie,
- 9 innych placówek / DPS, Dom Dziecka, Placówki pracy Pozaszkolnej, Szkoła Muzyczna, Specjalny Ośrodek Szkolno- Wychowawczy, Młodzieżowy Ośrodek Szkolno- Wychowawczy.

W 2023 roku objęto nadzorem 96 placówek w tym 75 placówek nauczania i wychowania oraz 22 placówki zimowego i letniego wypoczynku dzieci i młodzieży. Przeprowadzono łącznie 138 kontroli sanitarnych. Poza kontrolami kompleksowymi, w placówkach zostały także przeprowadzone kontrole akcyjne, sprawdzające. W okresie wakacji w 29 szkołach przeprowadzono kontrole pod kątem ich przygotowania do nowego roku szkolnego. Poprawę stanu techniczno – sanitarnego w przypadku stwierdzonych nieprawidłowości egzekwuje się poprzez wydanie decyzji nakazowych. Ogółem w 2023 r. wydano 11 decyzji administracyjnych w tym 7 decyzji płatniczych oraz 4 decyzje zmieniające termin.

W ostatnich latach warunki pobytu dzieci i młodzieży w placówkach nauczania i wychowania na terenie powiatu lubaczowskiego znacznie poprawiły się. Stan techniczno-sanitarny skontrolowanych obiektów został oceniony pozytywnie.

W Zespole Szkół i Placówek Oświatowych w Horyńcu Zdroju oraz w Zespole Szkół w Młodowie prowadzony był kapitalny remont pomieszczeń. W Publicznej Szkole Podstawowej w Łukawcu trwa budowa sali gimnastycznej. W Młodzieżowym Ośrodku Szkolno – Wychowawczym w Lubaczowie przeprowadzono remont sanitariatów, remont sal lekcyjnych, korytarzy. Pozostałe prace remontowe wykonane w placówkach dotyczyły zarówno budynków, jak i terenu wokół budynków. Jak co roku, najczęściej prac remontowych w szkołach wykonano w okresie wakacyjnym. Dotyczyły one sal dydaktycznych, zaplecza sportowego zaplecza sanitarnego. Wykonano także inne prace remontowe: remont korytarzy,

szatni, schodów wejściowych. Zakres remontów w poszczególnych placówkach był zróżnicowany. Najczęściej wykonywane prace remontowe, podobnie jak w latach poprzednich to: malowanie ścian, cyklinowanie i malowanie podłogi parkietowej, wymiana podłóg. Najczęściej wykonywanymi pracami remontowymi na zewnątrz budynku były: remont dróg i dojść do szkoły, remont placów zabaw.

7.1 Warunki do utrzymania higieny, ciepła woda w sanitariatach

Wszystkie placówki zapewniały dzieciom dostęp do bieżącej ciepłej wody w sanitariatach. Zapewniono także właściwe wyposażenie w środki do utrzymania higieny osobistej tj. papier toaletowy, ręczniki jednorazowego użytku, płyn do dezynfekcji rąk.

7.2 Ergonomia mebli w szkołach i przedszkolach

W 2023 r. oceniono dostosowanie mebli szkolnych (stoliki, krzeselka) do warunków antropometrycznych uczniów i przedszkolaków w 31 placówkach (14 szkołach podstawowych, 9 przedszkolach, 8 zespołach szkół w tym w 8 szkołach podstawowych i 8 przedszkolach). Oceniono 1450 stanowisk uczniowskich w 105 oddziałach.

W skontrolowanych placówkach nie stwierdzono stanowisk niewłaściwych, niedostosowanych do warunków antropometrycznych uczniów. Podczas kontroli zwracano uwagę na prawidłowe zestawienie mebli. W 1 placówce wydano decyzję administracyjną dotyczącą poprawy stanu techniczno-sanitarnego mebli szkolnych. Na 41 placówek skontrolowanych, 21 placówek posiadało meble w 100% z certyfikatami. Odsetek mebli z certyfikatami powyżej 50% dotyczył 4 placówek, do 50% - 3 placówki.

(Źródło: opracowanie własne)

Tabela 18. Zestawienie oceny dostosowania stolików i krzeseł do warunków antropometrycznych uczniów i przedszkolaków

Rodzaj placówki	<i>Oceny dostosowania stolików i krzeseł do warunków antropometrycznych uczniów i przedszkolaków</i>					
	skontrolowano			skontrolowano		
	2022 rok			2023 rok		
	Liczba placówek	Oddziałów	Liczba stanowisk	Liczba placówek	Oddziałów	Liczba stanowisk
Przedszkola	6	19	282	9	23	343
Szkoły Podstawowe	10	26	319	14	41	531
Zespoły Szkół	7	20	239	8	23	576
SUMA	23	65	840	31	105	1450

7.3 Rozkład zajęć lekcyjnych

Oceniono rozkłady zajęć lekcyjnych w 26 szkołach, w 239 oddziałach. Podobnie jak w latach ubiegłych, oceniano podziały godzin zgodnie z kryteriami zawartymi w formularzu „Ocena stanu sanitarnego szkoły”. W zakresie ocenianych kryteriów we wszystkich skontrolowanych placówkach rozkłady zajęć lekcyjnych oceniono pozytywnie. W ocenionych podziałach godzin nie stwierdzono nieprawidłowości w zakresie: stałej pory rozpoczynania zajęć lekcyjnych, z nie większą od 1 godziny różnicą czasu rozpoczynania zajęć w poszczególnych dniach tygodnia, jak również różnicą liczby godzin lekcyjnych pomiędzy kolejnymi dniami tygodnia - nie większą od 1 godziny. Podczas oceny tygodniowych planów lekcji zwracano także uwagę na przerwy międzylekcyjne – na czas ich trwania, na możliwość ich spędzania na świeżym powietrzu. W 2023 r. nie były wydawane decyzje administracyjne dotyczące rozkładów zajęć lekcyjnych.

Tabela 19. Zestawienie rozkładu zajęć lekcyjnych uwzględniając zasady higieny umysłowej uczniów

Rodzaj placówki	Rozkład zajęć lekcyjnych uwzględniając zasady higieny umysłowej uczniów			
	skontrolowano		skontrolowano	
	2022 rok		2023 rok	
	Liczba placówek	Oddziałów	Liczba placówek	Oddziałów
Szkoły Podstawowe	14	93	14	127
Zespoły Szkół	13	78	10	96
Szkoły Ponadpodstawowe	2	7	2	16
SUMA	29	178	31	239

7.4 Możliwość pozostawiania podręczników w szkole

Z przeprowadzonych w 2023 roku kontroli sanitarnych wynika, że wszystkie placówki zapewniały uczniom możliwość pozostawiania części podręczników i przyborów szkolnych zgodnie z Rozporządzeniem Ministra Edukacji Narodowej i Sportu z dnia 31 grudnia 2002r . w sprawie bezpieczeństwa i higieny w publicznych i niepublicznych szkołach i placówkach. Niektóre placówki zapewniają uczniom indywidualne szafki, pozostałe inne miejsce na pozostawianie podręczników i przyborów szkolnych. W 2023 r. w ramach kampanii „Problem wagi ciężkiej” przeprowadzono ważenie tornistrów w 9 szkołach podstawowych. Łącznie badaniami objęto 946 uczniów w 65 oddziałach. Waga tornistra szkolnego do 10 % masy ciała ucznia dotyczyła 353 uczniów. Waga tornistra szkolnego w zakresie 10 % - 15% masy ciała ucznia dotyczyła 386. Waga tornistra szkolnego > 15% masy ciała ucznia dotyczyła 207 uczniów. Działania zostały przeprowadzone we współpracy z dyrektorami szkół oraz pielęgniarkami szkolnymi. Były one połączone z działaniami edukacyjnymi realizowanymi przez pracownika oświaty zdrowotnej i promocji zdrowia. Po zakończonych działaniach do każdej szkoły zostały przekazane wyniki przeprowadzonych pomiarów.

(Źródło: opracowanie własne)

(Źródło: opracowanie własne)

Tabela 19. Wyniki przeprowadzonych badań obciążenia uczniów ciężarem tornistrów szkolnych

Szkoły Podstawowe	Liczba uczniów objętych badaniem	Waga tornistra szkolnego do 10% masy ciała ucznia	waga tornistra szkolnego w zakresie 10-15% masy ciała ucznia	Przekroczenia ciężaru tornistrów powyżej 15% masy ciała
<i>Rok 2022</i>	782	133	370	279
<i>Rok 2023</i>	946	353	386	207

Wnioski z przeprowadzonych pomiarów:

W odniesieniu do badań przeprowadzanych w roku 2022 r. dane z przeprowadzonych badań w 2023 r. wskazują na znaczną poprawę. Przekroczenie ciężaru tornistrów powyżej 15 % masy ciała w 2022 r. stwierdzono u 279 uczniów, natomiast w 2023 r. u 207 uczniów. Podczas prowadzonych badań Pracownicy Higieny Dzieci i Młodzieży zwracali uwagę, że waga plecaka wraz z jego zawartością nie powinna być większa niż 10- 15% masy ciała ucznia. Uczniowie dzieci z klas I- IV otrzymały ulotki, „Problem wagi ciężkiej” oraz, „Dekalog lekkiego tornistra”.

Ciężar niektórych tornistrów uczniów klas I-III szkoły podstawowej przekraczał dopuszczalne normy pomimo pozostawiania podręczników i przyborów szkolnych w szafkach lekcyjnych. Tornistry niektórych uczniów były ciężkie a dodatkowo obciążone podwójnymi piórnikiemami oraz termosami z ciepłymi napojami i butelkami z wodą. Noszenie przedmiotów nie związanych bezpośrednio z programem nauczania, np. pamiętniki, zabawki. Tornistry uczniów klas IV-VI obciążone były dużą ilością podręczników i zeszytów oraz ciężkich lektur. Zwracano uwagę uczniom na konieczność pozostawiania niektórych podręczników, lektur w wyznaczonych szafkach udostępnionych przez szkołę.

7.5 Warunki do prowadzenia zajęć wychowania fizycznego

W ramach nadzoru nad bezpieczeństwem i higieną pobytu uczniów w szkołach dokonano kontroli warunków sanitarno-higienicznych prowadzenia zajęć wychowania fizycznego. Ocenie poddano posiadaną przez placówkę infrastrukturę sportową oraz stan sanitarno-techniczny zaplecza sportowego. Z pełnej infrastruktury sportowej, tj. szkolnego zespołu sportowego wraz z boiskiem korzystało 20 szkół, natomiast zespoły sportowe bez boiska sportowego posiadała 2 placówki. W 3 szkołach funkcjonują sale zastępcze z boiskiem, w 1 szkole funkcjonuje sala gimnastyczna z boiskiem, 1 szkoła posiada zastępczą sale

gimnastyczną, w 2 placówki posiada tylko boisko sportowe. Podczas przeprowadzanych kontroli oceniano także stopień korzystania przez uczniów z natrysków po zajęciach wychowania fizycznego. Natryski zlokalizowane w 20 zespołach sportowych były czynne. W tych placówkach uczniowie mieli możliwość korzystania z natrysków po zajęciach sportowych. W trzech placówkach oświatowych wydano decyzję administracyjną nakazującą usunięcie nieprawidłowości w zakresie warunków prowadzenia zajęć wychowania fizycznego.

Ochrona terenów rekreacyjnych i sportowych przed zanieczyszczeniami przez zwierzęta

Przy szkołach podstawowych, przedszkolach i żłobkach znajdują się place zabaw oraz piaskownice. Podczas przeprowadzanych kontroli nie stwierdzono nieprawidłowości w zakresie piaskownic. Piaskownice były zabezpieczone przed zanieczyszczeniami przez zwierzęta, a piasek był systematycznie wymieniany, co potwierdzano odpowiednimi dokumentami. Wydano jedną decyzję administracyjną dotyczącą stanu technicznego placu zabaw.

7.6 Temperatura w pomieszczeniach

Istotną rzeczą, która ma wpływ na komfort i wydajność nauki jest odpowiednia temperatura w pomieszczeniach, w których przebywają uczniowie. W 2023 roku w tym zakresie skontrolowano 42 placówki. Temperaturę zmierzono w 270 pomieszczeniach i we wszystkich odnotowano prawidłowe temperatury.

Tabela 20. Wyniki z przeprowadzonych pomiarów temperatury w placówkach oświatowo wychowawczych.

	Liczba placówek skontrolowanych	Liczba pomieszczeń w których przeprowadzono pomiary
Rok 2022	31	106
Rok 2023	42	270

7.7 Dożywianie dzieci i młodzieży w szkołach

W 2023 roku w szkołach prowadzono dożywianie uczniów w różnych formach. W 15 skontrolowanych placówkach posiłki były przygotowywane na miejscu w stołówce szkolnej, natomiast w 11 dzieci korzystały z posiłków dowożonych. W 26 placówkach były wydawane ciepłe posiłki, w tym obiady pełne w 8, a jednodaniowe w 18 placówkach. Z posiłków ciepłych dwudaniowych korzystało 848 uczniów, zaś z obiadów jednodaniowych 1330 uczniów. W skontrolowanych szkołach nie przygotowywano dla dzieci II śniadań. Dzieci w placówkach otrzymywały napój, mleko oraz owoce i warzywa. Z posiłków dofinansowanych korzystało 436 uczniów. Dane dotyczą dnia, w którym przeprowadzona była kontrola sanitarna. W 5 skontrolowanych szkołach funkcjonują sklepiki uczniowskie, a w 13 automaty z żywnością.

Pracownicy Higieny Dzieci i Młodzieży PSSE w Lubaczowie podczas przeprowadzania kontroli w jednostkach systemu oświaty, w których znajdują się automaty do sprzedaży środków spożywczych i sklepiki szkolne zwracają uwagę na to, że grupy środków spożywczych przeznaczonych do sprzedaży dzieciom i młodzieży w jednostkach systemu oświaty określa Rozporządzenie Ministra Zdrowia z dnia 26 lipca 2016 r. w sprawie grup środków spożywczych przeznaczonych do sprzedaży dzieciom i młodzieży w jednostkach systemu oświaty oraz wymagań, jakie muszą spełniać środki spożywcze stosowane w ramach żywienia zbiorowego dzieci i młodzieży w tych jednostkach. Zaznaczają również, że zgodnie z art. 52c ust 1 pkt 1 Ustawy z dnia 25 sierpnia 2006 r. o bezpieczeństwie żywności i żywienia (Dz.U. z 2023 r. poz. 1448) stanowi, że w jednostkach systemu oświaty sprzedawane mogą być wyłącznie środki spożywcze objęte grupami środków spożywczych przeznaczonych do sprzedaży dzieciom i młodzieży. Ponadto pracownicy Higieny Dzieci i Młodzieży informują, że zgodnie z art. 52c ust 5 w/w ustawy w przypadku naruszenia przepisów dyrektor szkoły oraz dyrektor jednostki systemu oświaty są uprawnieni do rozwiązania, bez zachowania terminu wypowiedzenia, umowy z podmiotem prowadzącym sprzedaż środków spożywczych lub działalność w zakresie zbiorowego żywienia dzieci i młodzieży, bez odszkodowania.

7.8 Wypoczynek dzieci i młodzieży

Na terenie powiatu lubaczowskiego w okresie zimy i lata organizowany był wypoczynek dzieci i młodzieży.

Wypoczynek letni: do Bazy MEN zgłoszono 14 turnusów wypoczynku letniego. Podczas wakacji letnich skontrolowano 13 turnusów, a wykonano 24 kontrole sanitarne w trakcie ich

trwania. Z wypoczynku na skontrolowanych turnusach skorzystało 496 uczestników. Przeprowadzono także kontrole szkolnych schronisk młodzieżowych oraz kontrole w ramach otwartych drzwi.

(Źródło: opracowanie własne)

(Źródło: opracowanie własne)

Wypoczynek zimowy: do Bazy MEN zgłoszono 8 turnusów wypoczynku zimowego. Podczas ferii zimowych skontrolowano 8 zimowisk, a wykonano 14 kontroli sanitarnych w trakcie ich trwania. Z wypoczynku zimowego na skontrolowanych turnusach skorzystało 201 dzieci. W placówkach wypoczynku letniego i zimowego dzieci i młodzieży przeprowadzane były kontrole kompleksowe pod kątem oceny warunków pobytu dzieci i młodzieży oraz warunków żywienia. Podczas trwania wypoczynku prowadzone były działania edukacyjne z udziałem pracowników oświaty zdrowotnej i promocji zdrowia.

Wszyscy organizatorzy zapewнили uczestnikom wypoczynku właściwe warunki sanitarne. Z wypoczynku zimowego i letniego sporządzano na bieżąco meldunki i informacje zgodnie z wyznaczonymi terminami.

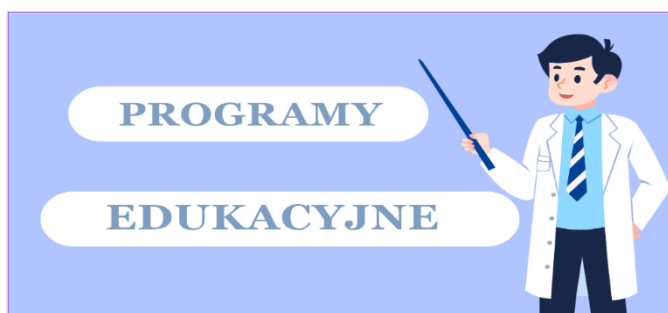
Podsumowanie

Stan techniczno-sanitarny większości placówek nauczania i wychowania ulega systematycznej poprawie. W ramach nadzoru bieżącego 2023 r. wytypowano 2 placówki do przeprowadzenia pomiarów natężenia oświetlenia sztucznego. W dwóch placówkach wynik badania nie był zgodny z normą PN-EN 12464-1. W związku z powyższym zostało wszczęte postępowanie administracyjne. Dyrektorzy szkół starali się jak najlepiej przygotować szkoły do nowego roku szkolnego, przeprowadzając remonty i prace porządkowe w ramach posiadanych środków finansowych. Zakres prac remontowych w czasie minionych wakacji był na podobnym poziomie jak podczas wakacji w 2022 roku. Sukcesywnie szkoły wymieniają meble i sprzęt szkolny na nowy certyfikowany. Podczas remontów sal gimnastycznych i boisk wymieniany jest również sprzęt sportowy. Zauważa się też, że dyrektorzy szkół dbają o dostosowanie mebli szkolnych do zasad ergonomii. Zakupiony sprzęt i meble jest wyłącznie z certyfikatami.

8. OŚWIATA ZDROWOTNA I PROMOCJA ZDROWIA

Powiatowa Stacja Sanitarno-Epidemiologiczna w Lubaczowie kieruje działania z zakresu oświaty zdrowotnej i promocji zdrowia do wszystkich mieszkańców powiatu lubaczowskiego. Realizację przedsięwzięć oparto o wytyczne przekazane przez Główny Inspektorat Sanitarny, Wojewódzką Stację Sanitarno-Epidemiologiczną w Rzeszowie oraz potrzeby środowiska lokalnego. Pracownicy pionu oświaty zdrowotnej inicjowali, koordynowali i przeprowadzali działania, dotyczące następujących zagadnień: profilaktyka nikotynowa, profilaktyka zażywania substancji psychoaktywnych, profilaktyka HIV/AIDS i chorób zakaźnych, profilaktyka nadwagi i otyłości, profilaktyka chorób nowotworowych. Promowano zasady zdrowego stylu życia, aktywność fizyczną i racjonalne odżywianie. Edukacja zdrowotna kierowana była do ogółu społeczeństwa i wszystkich grup wiekowych.

Realizacja programów edukacyjnych

W 2023 r. kontynuowano w placówkach oświatowo-wychowawczych realizację 14 programów o tematyce prozdrowotnej. Edukację prowadzono w następujących obszarach:

- **Profilaktyka używania tytoniu**, biernego palenia i używania e-papierosów. W tym zakresie programami „Czyste powietrze wokół nas”, „Nie pal przymnie, proszę”, „Bieg po zdrowie” oraz „Znajdź właściwe rozwiązanie” kierowanymi do różnych grup wiekowych (dzieci przedszkolnych oraz uczniów szkół podstawowych) objęto łącznie 1684 osoby.
- **Profilaktyka nadwagi i otyłości**, promocji zdrowego stylu, właściwego odżywiania i aktywności fizycznej. W ogólnopolskim programie „Trzymaj Formę!” uczestniczyło 943 uczniów z klas VI-VIII z 13 szkół podstawowych z powiatu lubaczowskiego. Kształtowanie prawidłowych nawyków prozdrowotnych wśród rodziców i dzieci sześciolletnich odbywało się poprzez realizację programu „Moje dziecko idzie do szkoły” (522 odbiorców z z 8 placówek).
- **Zwiększanie świadomości i wiedzy na temat rolnictwa ekologicznego** oraz budowanie właściwych nawyków żywieniowych od najmłodszych lat. W programie

„Skąd się biorą produkty ekologiczne?” dla dzieci w wieku 5-6 lat uczestniczyło 383 przedszkolaków z 14 placówek.

- **Profilaktyka zakażeń HIV** i zachorowań na AIDS. W ramach realizacji zadań zawartych w Krajowym Programie Zapobiegania Zakażeniom HIV i Zwalczania AIDS edukacją w programie „Zawsze razem” objęto dzieci z klas I-III szkół podstawowych (282 uczniów z 13 szkół), a młodzież ze szkół ponadpodstawowych była adresatem programu pt. „Zapobieganie HIV/AIDS i chorobom przenoszonym drogą płciową. Edukacja młodzieży szkolnej” (wszystkie szkoły ponadpodstawowe z terenu powiatu lubaczowskiego, 297 odbiorców).
- **Profilaktyka uzależnień.** Zapobieganiu skutkom związanym z używaniem i nadużywaniem substancji psychoaktywnych przez młodzież wchodzącą w dorosłe życie służyła realizacja programu „ARS, czyli jak dbać o miłość?” (198 uczniów ze szkół ponadpodstawowych w powiecie),
- **Profilaktyka nowotworowa.** „Znamię! Znam je?” oraz „Wybierz życie. Pierwszy krok” to również programy edukacyjne dla uczniów szkół ponadpodstawowych. Odbiorcami było łącznie 667 osób.
- **Profilaktyki zakażeń WZW.** W programie „Podstępne WZW” uczestniczyło 364 uczniów ze szkół ponadpodstawowych.

Jak co roku wdrożenie kolejnych edycji w/w programów było poprzedzone zorganizowanym w PSSE w Lubaczowie szkoleniem dla nauczycieli i pedagogów szkolnych.

(Źródło: opracowanie własne)

Realizacja interwencji nieprogramowych

Bezpieczeństwo dzieci i młodzieży podczas wycieczki

W okresie ferii zimowych, a następnie podczas letnich wakacji spotykaliśmy się na prelekcja i pogadankach z organizatorami i uczestnikami wycieczki. Uwagę dzieci i młodzieży spędzającej wolny od nauki czas w powiecie lubaczowskim ukierunkowywaliśmy na szerokie spektrum zagadnień związanych z bezpiecznym wypoczynkiem.

(Źródło: opracowanie własne)

(Źródło: opracowanie własne)

A podczas obchodów Dni Lubaczowa pracownicy Powiatowej Stacji Sanitarno-Epidemiologicznej w Lubaczowie na stoisku informacyjno-edukacyjnym zachęcali lokalne społeczeństwo do zapoznania się z zasadami jak bezpiecznie spędzić nadchodzące wakacje. Mówiliśmy m.in. o profilaktyce uzależnień, chorób odkleszczowych, o szkodliwości palenia tytoniu, używania e-papierosów, spożywania napojów energetyzujących, o zachowaniu podczas upałów, o zachowaniu higieny osobistej i higieny żywienia.

(Źródło: opracowanie własne)

Zapobieganie chorobom zakaźnym i promocja szczepień ochronnych

W ramach Europejskiego Tygodnia Szczepień przedstawicielki PSSE w Lubaczowie spotkały się z młodzieżą w szkołach ponadpodstawowych w Lubaczowie. Podczas prelekcji uczniowie przekonali się jak wielkim dobrodziejstwem dla ludzkości są szczepienia ochronne, jak działa szczepionka, w jaki sposób przed chorobami zakaźnymi chronią nas szczepienia. Mając na uwadze wiek tej grupy odbiorców, poruszono również temat szczepień przeciwko inwazyjnej chorobie meningokokowej oraz HPV.

(Źródło: opracowanie własne)

Na spotkaniu pracowników PSSE w Lubaczowie z Panią Dyrektorką i opiekunami dzieci do lat dwunastu w Domu Dziecka w Nowej Grobli w ramach projektu „Innovative Immunisation Hubs – ImmuHubs” prowadzone były działania edukacyjne, informacyjne oraz ankietyzacja na rzecz profilaktyki chorób, którym można zapobiegać poprzez szczepienia.

Zorganizowaliśmy także dla pacjentów stoisko informacyjno-edukacyjne w placówce służby zdrowia.

(Źródło: opracowanie własne)

Promocja zasad zdrowego stylu życia i prawidłowego odżywiania

Zasady zdrowego stylu życia, prawidłowego odżywiania i aktywności fizycznej promowaliśmy w sposób ciągły m.in. w ramach kontynuacji europejskiej kampanii EFSA „Wybieraj bezpieczną żywność”. Podczas Ekofestiwalu na stoiskach edukacyjno-informacyjnych połączonych z zajęciami plastycznymi dla dzieci objaśnialiśmy skąd pochodzą produkty ekologiczne i jak je rozpoznać w sklepie? Spotykaliśmy się z rodzicami na wywiadówkach szkolnych połączonych z edukacją na temat zdrowego odżywiania dzieci, młodzieży i dorosłych.

(Źródło: opracowanie własne)

(Źródło: opracowanie własne)

Profilaktyka zatruc grzybami

Wykorzystując makietę grzybów edukowaliśmy Podczas Festiwalu dziedzictwa Kresów w Baszni Dolnej społeczeństwo „Jak unikać grzybowych pomyłek?”. Na stoisku był obecny pracownik PSSE w Lubaczowie - grzyboznawca.

(Źródło: opracowanie własne)

Profilaktyka nowotworowa

W październiku – miesiącu profilaktyki raka piersi zorganizowaliśmy cykl spotkań z uczennicami ze wszystkich szkół ponadpodstawowych w formie prelekcji połączonych z warsztatami – ćwiczeniami na fantomach piersi.

(Źródło: opracowanie własne)

Profilaktyka palenia tytoniu i używania e-papierosów

Edukację z zakresu szkodliwości palenia tytoniu i używania e-papierosów prowadziliśmy w formie prelekcji na spotkaniach z rodzicami i zajęciach lekcyjnych dla uczniów.

(opracowanie własne)

Pozostałe działania

W zależności od sytuacji epidemiologicznej oraz potrzeb środowiska lokalnego, wykorzystując różne formy i metody, prowadzono również w działania w zakresie: higieny osobistej, higieny żywności, profilaktyki wszawicy, profilaktyki chorób przenoszonych przez kleszcze, postępowania podczas upałów, profilaktyki wad postawy u dzieci. Prowadzono na bieżąco akcje informacyjne na platformie fb PSSE w Lubaczowie.

Konkursy

PPIS w Lubaczowie ogłosił kierowany do uczniów szkół podstawowych Powiatowy Konkurs Plastyczny na plakat promujący szczepienia ochronne. Konkurs przeprowadzono w dwóch kategoriach wiekowych – dla uczniów z klas I-IV oraz V-VIII. W obu kategoriach Komisja Konkursowa wyłoniła po trzech laureatów miejsc od I do III, a dodatkowo przyznała odpowiednio w każdej z kategorii wiekowej 2 i 3

równorzędne wyróżnienia. Na terenie powiatu lubaczowskiego został rozpropagowany wśród uczniów starszych klas szkół podstawowych i wszystkich uczniów

szkół ponadpodstawowych Wojewódzki Przegląd Małych Form Teatralnych „Porozmawiajmy o uzależnieniach”. Laureatem na poziomie powiatowym został zespół aktorski z Młodzieżowego Ośrodka Wychowawczego w Lubaczowie. Grupa ta zdobyła także III miejsce w eliminacjach wojewódzkich.

Źródło: opracowanie własne)

W obu konkursach PPIS w Lubaczowie ufundował cenne nagrody.

9. DZIAŁALNOŚĆ LABORATORYJNA

Oddział Laboratoryjny Powiatowej Stacji Sanitarno- Epidemiologicznej w Lubaczowie realizuje swoją działalność ramach Pracowni Badań Środowiskowych oraz Pracowni Badań Bakteriologicznych.

1) Pracownia Badań Środowiskowych wykonuje następujący zakres badań:

- badania w środowisku pracy:

Hałas w zakresie:

- Równoważny poziom dźwięku A (A)
- Maksymalny poziom dźwięku A (A)
- Szczytowy poziom dźwięku C (A)
- Poziom ekspozycji na hałas odniesiony do 8-godz. dobowego wymiaru czasu pracy (A)
- Poziom ekspozycji na hałas odniesiony do przeciętnego tygodniowego wymiaru czasu pracy (A)

Powietrze w zakresie:

Pobieranie próbek w celu oceny narażenia zawodowego na:

- pyły przemysłowe
 - frakcja wdychalna (A)
 - frakcja respirabilna (A)
- substancje nieorganiczne
 - frakcja respirabilna (A)

Stężenie pyłowych czynników szkodliwych dla zdrowia – frakcja wdychalna:

- Pyły niesklasyfikowane ze względu na toksyczność (A)
- Pyły drewna (A)
- Pyły mąki (A)
- Pyły organiczne pochodzenia zwierzęcego i roślinnego z wyjątkiem pyłów drewna oraz mąki (A)

Stężenie pyłowych czynników szkodliwych dla zdrowia – frakcja respirabilna:

- Pyły organiczne pochodzenia zwierzęcego i roślinnego z wyjątkiem pyłów drewna oraz mąki (A)

(A) - badanie akredytowane

- badania próbek wody do spożycia:

W zakresie fizykochemicznym:

- smak/zapach, odczyn (pH) (A), przewodność elektryczna właściwa (A), mętność (A), barwa (A), oznaczanie jonu amonowego (A), azotanów (A), azotynów (A), żelaza (A), manganu (A).

2) Pracownia Badań Bakteriologicznych wykonuje następujący zakres badań:

Badania bakteriologiczne:

- diagnostyka pałeczek jelitowych z rodzaju Salmonella i Shigella z identyfikacją serologiczną i określeniem gatunku - (A);
- identyfikacja enteropatogennych pałeczek Escherichia coli – przy użyciu zestawu odczynników diagnostycznych – lateks EPEC;
- identyfikacja pałeczek Escherichia coli O₁₅₇ – przy użyciu odczynników diagnostycznych – lateks EHEC;
- diagnostyka pałeczek z rodziny Enterobacteriaceae – oznaczanie cech biologicznych i identyfikacja gatunku;
- diagnostyka pałeczek Gram-ujemnych niefermentujących - oznaczanie cech biochemicznych.

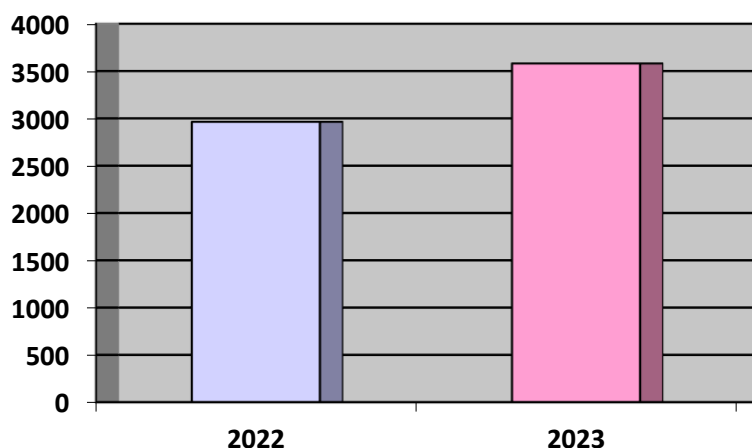
Badanie biologicznych wskaźników kontroli procesów sterylizacji:

- Bacillus subtilis – Sporal “S”
- Bacillus stearothermophilus – Sporal “A”, 3 M Attest.

Badania mikrobiologiczne wody:

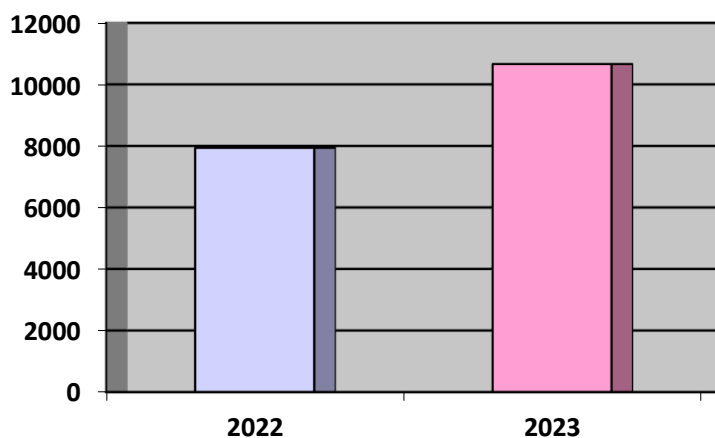
- liczba bakterii grupy coli (A), liczba *Escherichia coli* (A), liczba enterokoków kałowych (A), ogólna liczba bakterii w 22 °C

Dla Oddziału Laboratoryjnego w 2023 r. zaplanowano wykonanie 2750 badań /pomiarów ogółem, wykonano 3580 badań /pomiarów tj. 30 % powyżej planu. W ramach nadzoru wykonano 2549 badań /pomiarów co stanowi ok. 71 % z wartości ogólnej, a w ramach sprzedaży usług wykonano 1031 badań /pomiarów (ok. 29 % z wartości ogólnej).

Rys. 48 Zestawienie ilości wykonanych badań w latach 2022 – 2023

Dla Oddziału Laboratoryjnego w 2023 r. zaplanowano wykonanie 8000 oznaczeń laboratoryjnych, wykonano 10661 oznaczeń ogółem tj. 33% ponad plan. W ramach nadzoru wykonano 7833 oznaczeń co stanowi ok. 73,5 % z wartości ogólnej, w ramach sprzedaży usług wykonano 2828 oznaczeń (ok. 26,5 % z wartości ogólnej).

Rys. 49 Zestawienie ilości wykonanych oznaczeń w latach 2022-2023

Głównym celem Oddziału Laboratoryjnego jest osiągnięcie i utrzymanie wysokiego poziomu jakości badań. W tym celu kontynuowano rozpoczętą w 2021 roku modernizację laboratorium.

Zakupiono: luksomierz z kalibratorem, szafę termostatyczną, cieplarkę, miernik poziomu dźwięku, dejonizator, głowice do poboru frakcji respirabilnej, sprzęt komputerowy z oprogramowaniem do wystawiania rachunków, pipetę elektroniczną.

Oddział Laboratoryjny posiada aktualny certyfikat akredytacji nr AB 722 wydany przez Polskie Centrum Akredytacji, który potwierdza kompetencje i spełnienie wymagań normy PN-ISO/IEC 17025:2018-02.

W 2023 r. laboratorium uczestniczyło w badaniach międzylaboratoryjnych, tj. :

- badań obiektów i materiałów biologicznych - obecność pałeczek jelitowych *Salmonella/Schigella*,
- badań w środowisku pracy (pomiar hałasu na stanowisku pracy),

uzyskując każdorazowo wynik pozytywny.

Ponadto laboratorium sprawdza poziom zadowolenia klientów w sposób ciągły za pomocą ankiet,

we wszystkich oceny były pozytywne, a odpowiedzi dotyczyły m.in.:

- jakości i terminowości świadczonych usług,
- kompetencji pracowników,
- jakości i czytelności wyników przekazywanych w sprawozdaniach,

W okresie sprawozdawczym otrzymano 19 ankiet.

W 2023 r. pracownicy laboratorium uczestniczyli łącznie w 7 szkoleniach, doskonaląc swoją wiedzę z zakresu wykonywanych badań i pomiarów, a także z systemu jakości.

10. PODSUMOWANIE

Niniejsze opracowanie stanowi kompleksowe podsumowanie działań Państwowej Inspekcji Sanitarnej na terenie powiatu lubaczowskiego w roku 2023, które swym zakresem obejmują zagadnienia z zakresu zdrowia publicznego w celu zapewnienie bezpieczeństwa sanitarnego. Sprawowanie nadzoru, prowadzenie edukacji oraz profilaktyki, wpłynęło na osiągnięcie znaczącego postępu w wielu obszarach, począwszy od poprawy stanu sanitarnego nadzorowanych podmiotów, poprzez zapobieganie zakażeniom i chorobom zakaźnym, aż po promocję zdrowego stylu życia i bezpieczeństwa żywności.

Liczba obiektów nadzorowanych przez Państwowego Powiatowego Inspektora Sanitarnego w Lubaczowie w 2023 roku przedstawiała się następująco:

- Sekcja Higieny Komunalnej – **213** obiektów / **199** przeprowadzonych kontroli
- Sekcja Higieny Żywności i Żywnienia – **1236** obiektów/ **484** przeprowadzonych kontroli
- Sekcja Higieny Pracy – **214** obiektów/ **162** przeprowadzonych kontroli
- Epidemiologia – **64** obiektów/ **119** przeprowadzonych kontroli
- Zapobiegawczy Nadzór Sanitarny – **32** przeprowadzone kontrole
- Stanowisko do spraw Higieny Dzieci i Młodzieży – **70** obiektów / **138** przeprowadzonych kontroli
- Stanowisko do spraw Oświaty Zdrowotnej i Promocja Zdrowia – **70** wizytacji w placówkach oświatowych

W celu zapewnienia bezpieczeństwa sanitarnego powiatu lubaczowskiego w 2023 r. Państwowa Inspekcja Sanitarna w Lubaczowie przeprowadziła łącznie **1134 kontroli** w **1071 obiektach**.

W celu wyegzekwowania nałożonych podczas kontroli obowiązków wydano **535** decyzji administracyjnych, nałożono **26 mandaty karne** na łączną kwotę **3950 zł**.

Do badań w zakresie urzędowej kontroli żywności, monitoringu jakości wody pobrano łącznie **353 próbek**.

Znaczącą rolę w naszej działalności Inspekcyjnej odegrały również edukacja i profilaktyka, które miały na celu podnoszenie świadomości mieszkańców powiatu lubaczowskiego na temat ważnych kwestii zdrowotnych, takich jak szczepienia ochronne, bezpieczeństwo żywności, a także promocja zdrowego stylu życia.

Podsumowując, rok 2023 był okresem intensywnych działań Państwowej Inspekcji Sanitarnej w Lubaczowie, które mam nadzieję przyniosły wymierne korzyści w postaci poprawy stanu sanitarnego powiatu lubaczowskiego, wzrostu bezpieczeństwa żywności oraz wpłynęły na profilaktykę zdrowotną mieszkańców naszego powiatu. Dzięki zaangażowaniu wszystkich stron, udało się zrealizować założone cele i stworzyć solidne podstawy dla dalszych działań na rzecz ochrony zdrowia publicznego.